

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Středisko ibero – amerických studií

Diplomová práce

Bc. Marta Vacková

Latinská Amerika v projevech amerických presidentů poslední
čtvrtiny devatenáctého století

Latin America in the Messages of American Presidents in the fall of
the 19th century

Praha 2009 vedoucí práce: prof. PhDr. Josef Opatrný, CSc.

Děkuji panu profesorovi Opatrnému za trpělivý přístup. Jeho konzultace ohledně diplomové práce pro mě byly osobním přínosem.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne 22. srpna 2009

Anotace

Tato práce se zabývá zahraniční politikou Spojených států v posledním desetiletí 19. století. Hlavním záměrem bylo prostudovat zmínky o Latinské Americe v inauguračních projevech a zprávách o stavu Unie Grovera Clevelanda, Benjamina Harrisona a Williama McKinleyho. Jednotliví presidenti jsou představeni v profilech. Dále diplomová práce pojednává o diplomatických střetnutích Spojených států a zemí Latinské Ameriky, sleduje pronikání vlivu Spojených států do zemí Latinské Ameriky, dále pak vývoj expanzivní politiky Spojených států a postoj amerických prezidentů k tomuto vývoji. Nakonec práce popisuje průběh španělsko – americké války.

klíčová slova: 80. a 90. léta 19. století, G. Cleveland, B. Harrison, W. McKinley, brazilská revolta 1893, Balmacedova revoluce 1891, aféra na Pobřeží Moskytů, arbitráž, španělsko – americká válka;

Summary

The thesis deals with foreign relations of the United States in the fall of 19th century. The main goal was to study attitude American presidents (Grover Cleveland, Benjamin Harrison, William McKinley) to Latin America in their messages (inaugural addresses and State of the Union). The presidents were presented in profiles. The thesis reviewed diplomatic relations between the United States and Latin America, focuses on the influence of the United States on Latin American countries, the development of foreign policy the United States and attitude American presidents to the development. Finally, the work described the course of Spanish – American war.

key words: 80s and 90s of the 19th century, G. Cleveland, B. Harrison, W. McKinley, Brazilian Revolt 1893, Balmaceda's revolution, Mosquito (coast) affaire, arbitration, Spanish – American war;

1. ÚVOD	7
2. PROFILY PREZIDENTŮ	12
2.1. GROVER CLEVELAND (1837 – 1908).....	12
2.2. BENJAMIN HARRISON (1833 – 1901).....	15
2.3. WILLIAM MCKINLEY (1843 – 1901).....	16
3. PROJEVY	19
3.1. INAUGURAČNÍ PROJEVY.....	19
3.1.1. <i>Grover Cleveland – Inaugurační projev 4. března 1885</i>	19
3.1.2. <i>Grover Cleveland – Inaugurační projev 4. března 1893</i>	20
3.1.3. <i>Benjamin Harrison – Inaugurační projev 4. března 1889</i>	20
3.1.4. <i>William McKinley – Inaugurační projev 4. března 1897</i>	21
3.2. ZPRÁVA O STAVU UNIE.....	21
3.2.1. <i>Grover Cleveland (1885 – 1889)</i>	22
3.2.2. <i>Benjamin Harrison (1889 – 1893)</i>	24
3.2.3. <i>Grover Cleveland (1893-1897)</i>	29
3.2.4. <i>William McKinley (1897 – 1901)</i>	34
4. ZAHRANIČNÍ POLITIKA SPOJENÝCH STÁTŮ V ZEMÍCH LATINSKÉ AMERIKY	41
4.1. KOLUMBIE.....	42
4.2. MEXIKO.....	42
4.2.1. <i>Ekonomická expanze Spojených států</i>	43
4.3. ARGENTINA.....	44
4.4. BRAZÍLIE.....	46
4.4.1. <i>Brazílsko-argentinská otázka hranic</i>	49
4.5. PANAMERICKÁ KONFERENCE.....	49
4.6. KONFLIKT V CHILE.....	51
4.6.1. <i>Zápas Spojených států a Velké Británie o chilský trh</i>	51
4.6.2. <i>Ledková válka</i>	52
4.6.3. <i>Balmacedova revoluce</i>	53
4.6.4. <i>Úloha Spojených států v občanské válce</i>	54
4.7. KONFLIKT VE VENEZUELE.....	57
4.8. STŘEDNÍ AMERIKA.....	60
4.8.1. <i>Konflikt na území Pobřeží moskytů a aféra v přístavu Corinto</i>	61
4.8.2. <i>Spojení Pacifiku a Atlantiku</i>	61
4.9. KONFLIKT NA KUBĚ.....	63
5. ZÁVĚR	73
6. BIBLIOGRAFIE	76

1. Úvod

Tato diplomová práce se zabývá vyhledáváním hodnocení anebo předzvěstí událostí, které se odehrály mezi Spojenými státy a Latinskou Amerikou na samém konci 19. století. V projevech prezidentů Spojených států. Převážně se jedná o komentáře k záležitostem již proběhlým. V inauguračních poselstvích a zprávách o stavu Unie může dnešní čtenář sledovat náznaky budoucích kroků zahraniční politiky Spojených států.

Tato práce si klade za cíl bedlivě prozkoumat dostupné projevy amerických prezidentů s přihlédnutím k Latinské Americe. Text se člení na tři kapitoly: 1) stručné profily prezidentů konce 19. století – Grovera Clevelanda, Benjamina Harrisona a Williama McKinleyho 2) přehledné zpracování inauguračních projevů a zpráv o stavu Unie 3) komentáře k významným událostem ve vztazích Spojených států a Latinské Ameriky.

V práci si kladu za cíl sledovat náznaky projevů expanze Spojených států do Latinské Ameriky. Zajímá mě postoj amerických prezidentů k zahraničním otázkám, jak tito prezidenti reagují na konflikty a jakým způsobem prosazují zájmy své země.

Spojené státy konkurenční tlak evropských koloniálních mocností, které nacházely ve svých koloniích významné odbytiště svých vlastních výrobků a naopak zboží levně vyrobené v koloniích dovážely do svých států. Rozdíl mezi expanzivní politikou Spojených států a evropských velmocí (Velká Británie a Německo) spočíval v rozsahu zabrané půdy. Velká Británie vytvořila rozsáhlou koloniální říši, zatímco američtí prezidenti krok za krokem obsazovali strategické body. Američtí podnikatelé z vlastní iniciativy zabírali půdu vhodnou pro jejich podnikání, usazovali se na takovém území, ale v případě nebezpečí žádali o ochranu americkou vládou.

Přitom všichni velvyslanci si stěžovali, že americká ekonomika zdaleka nevyužívá hospodářský potenciál států Latinské Ameriky. Podle jejich slov by obchod mohl být mnohem intenzivnější. (Viz korespondence mezi Bílým domem a jednotlivými zastoupeními – Brazílie, Argentina atd.)

V konfliktech, o kterých referuje tato práce, vždy docházelo k zápasu mezi evropskou zemí (Velkou Británií a Španělskem) a Spojenými státy. V roce 1891 se prezident Chile snažil zmírnit vliv Velké Británie a obrátil se s žádostí o pomoc ke Spojeným státům. Podobná situace se odehrála v Nicarague, když se tamní prezident pokoušel prosadit své pravomoci na úkor britského vlivu na území Moskytů. Po celá 90. léta se vlekl spor mezi Venezuelou a Velkou Británií o hraniční území Venezuely a Britské Guayany. Spojené státy vystupovaly ve vnitropolitickém konfliktu Brazílie v roce 1893; účasti v konfliktu si chtěly

posílit své vazby s legitimní vládou této země. Samý závěr století – rok 1898 – přinesl válku mezi Španělskem a Spojenými státy o „perlu Antil“, Kubu.

Ať už si to američtí prezidenti přáli nebo ne, každý z nich se do určité míry zapojil do zápasu o prosazení amerického vlivu v Latinské Americe. Zahraniční politiku formuje i osobnost ministra zahraničí (the head of the Department State), jmenovaného prezidentem. Grover Cleveland měl podle svých slov velkou oporu ve Waltru Q. Greshamovi – politikovi, který s Cleverlandem bývá označován za pomalého a jako odpůrce vměšování se do záležitosti jiných států¹. James G. Blaine (neúspěšný protikandidát Grovera Clevelanda v prezidentských volbách) je naopak popisován jako protřelý a velice schopný diplomat.

Tato práce se zabývá zahraničními záležitostmi Spojených států. Přestože funkce prezidenta Spojených států není jako v jiných zemích pouze reprezentativní a osobnost hlavy států výrazně ovlivňuje postoj země k okolním státům, velkou roli hraje ministr zahraničí. Program zahraniční politiky přednesený prezidentem Spojených států je daný právě ministrem zahraničí. Naproti tomu inaugurační projev odráží myšlenky samotné hlavy státu při jeho uvedení do úřadu. Zaměřuje se na všechny voliče a hovoří více o domácích záležitostech. Zpráva o stavu Unie se předkládá kongresmanům jednou za rok na začátku prosince a obsahuje reflexi událostí, které se odehrály v uplynulém roce. (U Williama McKinleyho jsem rovněž použila zvláštní poselství, která se týkala španělsko – americké války).

Inaugurační projevy a zprávy o stavu Unie posloužily jako hlavní pramen této práce. Lze je najít sebrané Richardsonem (RICHARDSON, J. D. *A compilation of the messages and papers of the presidents 1789 – 1897*. Washington: Authority of Congress, 1900.) ve formě několikadílné knižní publikace nebo jako naskenovanou knihu na internetu v rámci projektu Project Guttenberg (http://www.gutenberg.org/wiki/Main_Page). Rovněž university z různých zemí zpřístupňují elektronickou podobu projevů jako součást svých projektů. Pracovala jsem nejvíce s elektronickými stránkami *From Revolution to Reconstruction...and what happened afterwards* (<http://odur.let.rug.nl/~usa/P/>).

Druhým pramenem byla sebraná korespondence ministrů zahraničí ve Washingtonu a velvyslanců v zemích Latinské Ameriky. Prošla jsem ročníky 1888, 1889 a 1891 (ročník 1898 bohužel chyběl). (Měla jsem možnost prozkoumat tyto sborníky na univerzitě v Leedsu během svého pobytu v Anglii.) Přestože netvoří hlavní téma diplomové práce, významně pomohly k dokreslení vývoje konfliktů, a především ke konfrontaci faktů a popisu situace v projevech prezidentů a velvyslanců.

¹ SCHOULTZ, L. *Beneath the Unites States: a history of U.S. policy toward Latin America*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1999. str. 114.

Ostatní tituly, ze kterých jsem čerpala, jsou sekundární literaturou. Portréty jednotlivých prezidentů jsem zpracovávala na základě publikace McPhersona (McPHERSON, J. M. *To the best of my ability: the American presidents*. New York: Dorling Kindersley, 2000) a internetových stránek Profiles of U.S. Presidents (<http://www.presidentprofiles.com>) a Miller Centre of Public Affairs (<http://millercenter.org>). Tyto internetové zdroje jsem považovala za spolehlivé vzhledem k tomu, že je zaštiťují americké univerzity. Pro doplnění jsem použila články z databáze JStore. Většina z nich se zabývala detailně pouze jedním aspektem prezidentské politiky.

Co se týká třetí kapitoly, snažila jsem se projít dostupnou sekundární literaturou autorů z rozdílných zemí. Zatímco sovětský historik Chvostov (CHVOSTOV, V. M. *Dějiny diplomacie II*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1965) obviňuje Američany z úmyslného vyvolání války se Španělskem, autoři ze Spojených států promýšlejí důvody konfliktu pečlivěji a většinou uvádějí více příčin (svou roli hraje samozřejmě i časový rozdíl mezi knihami).

Z amerických historiků bych ráda uvedla profesora Waltera LaFebera, předního odborníka na historii zahraničních vztahů Spojených států (*The American Search for Opportunity, 1865 – 1913*. In *The Cambridge History of American Foreign Relations. Volume II*. Cambridge University Press, 1993; *The “lion on the path”: The U. S. Emergence as a World Power. Political Science Quarterly*). Klíčové dílo pro mou práci se stala kniha LaFebera *The New Empire: An Interpretation of American Expansion, 1860 – 1898*. 1963, v níž přehledně a poutavě analyzuje kroky Spojených států v zahraniční otázce. Rovněž dílo Larse Schoultze (SCHOULTZ, L. *Beneath the Unites States: a history of U.S. policy toward Latin America*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1999), bývalého prezidenta Latin American Studies Association, ovlivnilo můj pohled na problematiku. O přerodu společnosti na konci 19. století Schoultze říká: „*The United States turned inward [after the Civil War], and in a single generation the nation was transformed. It was during these final three decades of the nineteenth century that U.S. citizens slowly developed the desire to acquire an overseas empire.*”² Novější publikace o Kubě, kterou jsem využila, pochází od britského autora Richarda Gotta (GOTT, R. *Kuba: nové dějiny*. Praha: BB art, 2005) a věnuje se, jak předkolumbovské historii Kuby, tak i současným dějinám. Na univerzitě jsem se setkala s četnými díly, která zmiňují období konce 19. v rozličných kontextech. Historické hledisko

² SCHOULTZ, L. *Beneath the Unites States: a history of U.S. policy toward Latin America*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1999. str. 78.

upřednostňuje publikace DULLES, F.R. *The United States since 1865*. The University of Michigan Press, 1959; z pohledu americké diplomacie GRENVILLE, J.A.S., YOUNG, G. BERKLEY. *Politics, Strategy, and American Diplomacy; Study in Foreign Policy, 1873-1917*. New Heaven and London: Yale University Press, 1966; z hlediska moci a způsobu manipulace lidí HILDEBRANDT, R. C. *Power and the People*. The University of North Carolina Press, 1981; a nakonec hospodářské hledisko OPIC, S.C., WELLS, A. *The second conquest of Latin America: Coffee, Henequen, and Oil during Export Boom 1850-1930*. Austin: University of Texas, 1998 a (ed.) TOPIC, S.C., MARICHAL, C., FRANK, Z. *From silver to cocaine: Latin American commodity chains and the building of the world economy, 1500-2000*. Duke University Press, 2006. Příručku – historie v datech jsem ocenila pro ověřování faktů (COOK, C., WALLER, D. *The Longman handbook of modern American history, 1736 – 1996*. First published 1998). Poněkud zjednodušený pohled na americké dějiny nabízí NEVIS, A., COMMANGER, H. S. *Dějiny Spojených států*. Klatovy: AMLYN, 1994.

Z českých iberoamerikanistů jsem se opírala o díla profesora Josefa Opatrného, vedoucího Střediska iberoamerikanistiky v Praze, a doktora Bohumila Baďury (BAĎURA, B. *Španělsko-americká válka 1898*. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1989). Baďurova práce se věnuje španělsko – americké válce, popisuje nejen válečná střetnutí, ale podhaluje politické zákulisí konfliktu. Rovněž Opatrný se zabýval problematikou Kuby v publikaci *Španělsko a USA v zápase o Kubu* (OPATRNÝ, J. *Španělsko a USA v zápase o Kubu*. Praha: Univerzita Karlova, 1978). Pro kapitoly ohledně Nicaraguí a plánované výstavby průplavu jsem našla velmi užitečnou knihu *Průplav dvou oceánů* (OPATRNÝ, J. *Průplav dvou oceánů*. Praha: Mladá fronta, 1979). Článek profesora Opatrného v sborníku *Karlovy Univerzity se věnuje podobné problematice jako diplomová práce*. Přestože ve své práci jsem kladla důraz na jiné aspekty, tato stať mi byla velkou inspirací (OPATRNÝ, J. *Širší kontext latinskoamerické politiky Spojených států v poslední třetině XIX. století. Mezi občanskou válkou v USA a válkou španělsko-americkou*. *Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et historica 1, Studia Historica LV*. Praha: Univerzita Karlova, 2003). Kdykoliv jsem si potřebovala ověřit faktické údaje obracela jsem se k encyklopedii *Amerika v proměnách staletí* (OPATRNÝ, J. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Libri, 1998). Dějinám jednotlivých zemí nebo regionů se věnují mnozí autoři, působící na předních českých univerzitách (Vladimír Nálevka, Oldřich Kašpar, Jan Klíma a Jiří Chalupa).

Jako úvod do problematiky jsem ocenila dílo politologa profesora Pavla Barši (BARŠA, P. *Hodina impéria. Zdroje současné zahraniční politiky USA*. Brno: Vydala Masarykova univerzita, 2003). Podle Barši se Spojené státy utvářely 1) způsobem svého vzniku (revoluce ve znamení svobody) 2) geopolitickou situovaností (oddělení od problémů staré Evropy a soběstačnost v surovinách) 3) mocenským vakuem (území Spojených států nebylo ohroženo žádným jiným reálným, blízkým soupeřem). Zdá se mi, že se všechny tyto prvky odrážejí v zahraniční politice Spojených států vůči Latinské Americe.

V diplomové práci jsem použila článek ze dvou periodik tištěného týdeník Newsweek (britská publikace) a internetových novin BBC News. Rozhodla jsem se tak, protože mě překvapilo spojení historických událostí, na kterých jsem pracovala, se současnou zahraniční politikou Spojených států. V případě internetového serveru se nejednalo o rozsáhlou esej, ale o komentování faktů, které se daly ověřit, a pod článkem byl podepsán autor, proto jsem tento zdroj považovala za důvěryhodný.

Prameny k hlavní části mé práce jsou snadno dosažitelné. Hůř se sháněla sekundární literatura. Velkou část publikací jsem měla možnost prostudovat až ve Velké Británii v knihovně univerzity Leeds. Inspirativní čtení pro mě byla korespondence velvyslanců s Bílým domem. Bohužel ne všude jsem našla dost odkazů, a proto kapitoly ve třetí části diplomové práce působí nevyváženě. Tam, kde velvyslanci podrobně popisovali zemi svého působení jsem se mohla dovědět víc a bylo mnohem zajímavější porovnávat jejich slova s tím, co jsem našla v projevech prezidentů.

2. Profily prezidentů

2.1. Grover Cleveland (1837 – 1908)

22. a 24. prezident USA (1885-1889, 1893-1897) DEMOKRAT

Grover Cleveland pocházel z početné rodiny presbyteriánského duchovního. Tvrdí se, že zásadovost a přísnost otce ovlivnila budoucího prezidenta Spojených států. Do konce svých dnů byl velmi v otázce zákona a morálky tvrdým, neústupným mužem. Cleveland se neúčastnil občanské války, což bylo vnímáno jako nevýhoda při kandidatuře na prezidenta.

Cleveland zpočátku pracoval jako asistent učitele nevidomých. Po dálkovém studiu práv působil jako koncipient v advokátní kanceláři. Poté převzal úřad soudce v okrese Erie. V roce 1881 byl nominován za demokratickou stranu na funkci starosty města Buffalo. Během této doby vynikl svým tvrdým postojem vůči korupci a zavedením veřejného pořádku ve městě. V prezidentských volbách roku 1884 byl Cleveland navržen za demokratickou stranu. Právě jeho bezúhonnost a zásadovost v politickém životě mu přinesly vítězství.

Cleveland jasně pocíťoval rozdíl mezi několika vyvolenými, kteří vlastnili téměř veškeré bohatství, a alarmující chudobu širokých vrstev obyvatelstva. Přesto v době ekonomické krize v roce 1894 zakročil proti stávkujícím dělníkům při tzv. Pulmanově stávce. V roce 1894 Cleveland vyslal do města Pulman federální vojsko k rozehnání dělnické stávky, aniž by řešil vzniklý problém. Soud zprostil Clevelanda žaloby za přehnaně razantní zákrok, ale problém nedostačujících mezd nebyl vyřešen.

Cleveland patřil k prezidentům, tzv., „Zlatého věku“, jak nazval Mark Twain toto období kvůli ekonomickému úpadku a sporům mezi zastánci stříbrného a zlatého krytí měny. Podle Vincenta De Santis se obě období vlády Grovera Clevelanda vyznačovala „nevraživostí a zpátečnictvím“³. De Santis soudí, že to byla právě Clevelandova nevěle vzít na sebe velká finanční rozhodnutí, která přivedla zemi v 90. letech do hospodářské krize. Přiřítá se mu absence jakékoliv vize do budoucna pro zemi. Soustředil se na funkci „hlídacího psa“ Kongresu.⁴ Naopak jiní autoři na adresu Clevelanda nešetří chválou. Tak například Nevis a Commager říkají: „*Republikánští prezidenti – Grant, Hayes, Garfield, Arthur, Harrison,*

³ McPHERSON, J. M. *To the best of my ability: the American presidents*. New York: Dorling Kindersley, 2000. str. 160.

⁴ Miller Centre of Public Affairs. University of Virginia. [online] 18.10.2008. Dostupné z WWW: <http://millercenter.org/academic/americanpresident/keyevents/bharrison>

McKinley – byli úctyhodní mužové, ale postrádali rozhledu a tvůrčí energie. Jediný demokratický prezident, Cleveland, se vyznačoval silnější povahou a jasnějším programem. Provedl reformu federálních ministerstev, uvolnil velké veřejné pozemky od kontroly průmyslových společností a bank, bojoval proti rozhazování peněz a loupení státní pokladny, omladil úřednický stav a dokonce prosadil v kongrese zákon o snížení cel a zavedení důchodové daně – což ovšem Ústavní soud ihned označil za protiústavní krok.⁵

Z počátku své vlády se Cleveland snažil pročítat veškeré materiály k projednávání. Jeho cílem byl boj s korupcí, udržení pořádku v zemi a spíše pasivní ochrana amerických zájmů. Během jeho vládního období se začalo stavět moderní americké loďstvo.

Clevelandova administrativa se nevyznačovala přílišnou oblibou přistěhovalců. K imigrantům z Číny na západním pobřeží choval značnou nechuť, zdálo se mu nepřizpůsobiví americkému vzoru společnosti.⁶ Z toho lze usuzovat, že obecně nebyl nakloněn novým proudům obyvatel (tedy i ze zemí Latinské Ameriky). Přesto vetoval, tzv. zkoušku gramotnosti, která měla omezit přistěhovalectví z Číny, Japonska, Ruska, východní a jižní Evropy, kde procento analfabetismu přesahovalo polovinu obyvatelstva.

V otázkách zahraniční politiky musel Grover Cleveland řešit problém rybářských hranic s Kanadou (Newfoundland) a spor mezi Aljaškou a Britskou Kolumbií (oboustranný zájem o kožešiny tuleňů). Spojené státy musely odrazit německou okupaci na ostrovním království Samoa.

Příliš těžkým břemenem se pro Clevelanda stala Havaj. Po povstání v roce 1893 se měla vláda ujmout královna Liliuokalani. Záležitost ovšem neprobíhala podle Clevelendových představ, a tak ji předal Kongresu, kde se dočkala až prezidenta rozhodnutí McKinleyho. Prezident Cleveland ustoupil od výstavby kanálu v Nikaraguí. Jeho nejvýraznější angažovaností se dočkal spor Velké Británie a Venezuely o území kolem řeky Orinoko. Americký prezident stál na straně Venezuely. „*The general conclusion therein reached and formulated are in substance that the traditional and established policy of this Government is firmly opposed to a forcible increase by any European power of its territorial possessions on this continent; that as a consequence the United States is bound to protest against the enlargement of the area of British Guiana in derogation of the rights and against the will of Venezuela.*”⁷ Clevelendova vláda zasáhla na obranu svých občanů při nepokojích v Brazílii

⁵ NEVIS, A., COMMANGER, H. S. *Dějiny Spojených států*. Klatovy: AMLYN, 1994. str. 300

⁶ *Miller Center of Public Affairs*.

⁷ CLEVELAND, G. *State of Union 1895*. [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW: http://odur.let.rug.nl/~usa/P/gc2224/speeches/gc_1895.htm

v roce 1893. V otázce Kuby se choval Cleveland vyhýbavě a doporučoval pozvolný přechod k reformám ze španělské strany až k následné konečné nezávislosti Kuby. Ačkoliv Senát vyzýval Clevelanda k uznání válečného stavu na Kubě, Cleveland to považoval za vydírání prezidenta a záležitost zůstala nevyřešena. Cleveland se hájil nutností zachovat neutralitu, ale rozhodně zaujal odmítavé stanovisko k represivním praktikám španělských jednotek na Kubě. *“Though neither the warmth of our people's sympathy with the Cuban insurgents, nor our loss and material damage consequent upon the futile endeavors thus far made to restore peace and order, nor any shock our humane sensibilities may have received from the cruelties which appear to especially characterize this sanguinary and fiercely conducted war, have in the least shaken the determination of the Government to honestly fulfill every international obligation, yet it is to be earnestly hoped on every ground that the devastation of armed conflict may speedily be stayed and order and quiet restored to the distracted island, bringing in their train the activity and thrift of peaceful pursuits.”*

Cleveland hledal jednoduchá řešení pro komplexní problémy Ameriky. Klíčem k řešení podle něj byla stříbrná měna a reformy tarifu. Cleveland byl odpůrcem trustů, které se v 80. letech hojně vytvářely. Důležitým tématem pro Clevelanda byly rovněž důchody. Grover Cleveland jednal jako poctivý právník Spojených států amerických a každé záležitosti se snažil věnovat maximální pozornost. Hájil zájmy Spojených států jako celku, někdy na úkor jednotlivce. Grover Cleveland nebyl zastáncem expansionismu Spojených států.

Cleveland podruhé kandidoval na prezidentskou funkci v roce 1889. Volby prohrál a hlavou státu se stal Benjamin Harrison. Příčinou Clevelendovy porážky byla početná irská komunita, která ho odmítla podpořit. Cleveland byl znám svým pro-britským postojem, a proto Irové raději dali hlas republikánskému kandidátu.

Už v první výroční zprávě se Grover Cleveland zmiňuje o tom, jak je důležité mít dobré námořnictvo vzhledem k rozsáhlým mořským hranicím Spojených států. Ministerstvo námořnictví není podle Clevelanda jen kamínkem v mozaice americké vlády, ale jedním z pilířů bezpečnosti. *„The nation that can not resist aggression is constantly exposed to it. Its foreign policy is of necessity weak ant its negotiations are conducted with disadvantage because it is not in condition to enforce the terms dictated by its sense of right and justice.”*⁸ Tento výrok ukazuje, že ačkoliv Cleveland není doslova expanzionistou, zastává názor, že sebevědomý stát musí disponovat silou. Využití válečného námořnictva Cleveland ospravedlňuje právem a spravedlností, které Američané hájí.

⁸ CLEVELAND, G. *State of Union 1885*. [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW: <http://odur.let.rug.nl/~usa/P/gc2224/index.htm>

2.2. Benjamin Harrison (1833 – 1901)

23. prezident (1889-1893) REPUBLIKÁN

Benjamin Harrison se stal třiatřicátým prezidentem v historii Spojených států. Historici se shodují, že jeho úloha bývá podceňována. Tvrdí se, že Harrison byl neprávem odsunut do zapomnění.

Benjamin Harrison vystudoval práva v Cincinnati. K výkonu práva se dostal až po občanské válce, ve které získal hodnost důstojníka. Během kariéry advokáta v letech 1865-81 úspěšně kandidoval v roce 1880 na senátorskou funkci za stát Indiana. O osm let později se opět úspěšně ucházel o prezidentský úřad, když odstoupil hlavní kandidát republikánu James G. Blaine. Porážku utrpěl Grover Cleveland, zvolený o několik let později ve druhém termínu.

Během svého funkčního období v letech 1889-1893 schválil řadu radikálních dokumentů. Jedním z nich byl na poli domácí politiky Shermanův antimonopolní zákon. Proti vytváření trustů bojoval už Cleveland, ale teprve tento právní akt z roku 1890 postavil monopolní podnikání mimo zákon. V roce 1890 byl schválen tzv. Sherman Silver Purchase Act. Benjamin Harrison doporučil vládě skoupit veškeré stříbro vytěžené v amerických dolech. Cleveland zákon o několik let později zákon zrušil. Argumentoval tím, že se nemůže plýtvat zlatem na úkor stříbra. Byla to typická ukázka boje mezi zastánci stříbrného proti zástupcům zlatého krytí měny.

Harrison rovněž podepsal „McKinleyův tarif“. Jednalo se o návrh Williama McKinleyho (prezidenta v letech 1897-1901), jak rozšířit pravomoc prezidenta ve sféře zahraničního obchodu. Určité části zákona dovozovaly vyjednat velmi výhodné podmínky ohledně cla na americké zboží vyvážené do států Latinské Ameriky. „McKinleyův tarif“ se setkal s negativní reakcí ve společnosti.

Benjamin Harrison se angažoval v zahraniční politice. Aktivně prosazoval zájmy Spojených států v Latinské Americe. V roce 1891 se postavil spolu s velvyslancem Spojených států v Chile Patrikem Eganem na stranu Balmacedy během Balmacedovy revoluce. Případné vítězství v tomto konfliktu mělo vynést Spojeným státům volný trh pro jejich výrobky v Chile. Později se Harrison snažil o vyřešení otázky hranic Venezuely a Britské Guayany. Konflikt vyvrcholil za Clevelanda arbitráží. Těsně před koncem volebního období připravil dokument o plném připojení Havaje. Anexe neprošla senátem a Cleveland ji úplně smetl ze stolu.

Benjamin Harrison nezapomínal ani na domácí záležitosti. Tradiční zemědělské státy Spojených států podpořil slovy: “...*The development of larger markets for our products, especially our farm products, has been kept constantly in mind...We are under no disadvantage in any foreign market.*”⁹

Ve vládě Benjamina Harrisona působil James G. Blaine jako ministr zahraničí. Jeho zásluhou byla svolána Panamerická konference ve Washingtonu, se zeměmi Latinské Ameriky byly podepsány četné reciproční smlouvy. Začalo období expanze amerického námořnictví, a to jak válečné, tak i obchodní flotily. “*We shall probably be in the future more largely a competitor in the commerce of the world, and it is essential to the dignity of this nation and to that peaceful influence which it should exercise on this hemisphere that its Navy should be adequate both upon the shores of the Atlantic and of the Pacific.*”¹⁰

V letech 1889-93 zažívala Amerika období prosperity. Industrializace posunula hranici výroby, zboží expandovalo do různých částí světa, a především do zemí Latinské Ameriky a Číny. (Přímou zmínku najdeme ve zprávě o stavu Unie z roku 1890: “*There is now both in this country and in the nations of Central and South America a state of expectation and confidence as to increased trade that will give a double value to your prompt action upon this question.*”) Propojila se síť amerických železnic, utvářely se obchodní značky, které přetrvaly do našich dnů, vznikl zákon o autorských právech. Na ekonomice se odrazil faktor přílivu imigrantů. Množství lidí, přicházejících z Evropy, přinášelo svoje zvyky, pracovitost a touhu po lepším životě. Tempo Spojených států bylo tak závratné, že předběhlo i Velkou Británii, svého rivala o sféru vlivu v Latinské Americe. Dnešní ekonomická výjimečnost Spojených států má kořeny v tomto období, kdy prezidentský úřad zastával Benjamin Harrison.

2.3. William McKinley (1843 – 1901)

25. prezident (1897-1901) REPUBLIKÁN

Pětadvacátý prezident Spojených států Amerických, William McKinley, se narodil ve státu Ohio. Sloužil za občanské války a stal se důstojníkem. Vystudoval právo na Albanské právnické škole a prosadil se i v místních politických kruzích. V letech 1877 až 1891 byl senátorem za stát Ohio. McKinley se zasazoval o zvýšení cel pro import do Spojených států,

⁹ HARRISON, B. *State of Union 1890*. [online] 15.12.2008. Dostupné z WWW: http://odur.let.rug.nl/~usa/P/bh23/speeches/bh_1890.htm

¹⁰ HARRISON, B. *State of Union 1891*. [online] 15.12.2008. Dostupné z WWW: http://odur.let.rug.nl/~usa/P/bh23/speeches/bh_1891.htm

což zůstalo jeho politickým cílem i v prezidentském úřadě. V roce 1890 prosadil přijetí McKinleyho tarifu. Sliboval ozdravení průmyslu v zemi a následné vyřešení nezaměstnanosti.

V prezidentském úřadě musel McKinley řešit otázku trustu (sdružování podniků pod jednu „mateřskou“ organizaci), rasovou diskriminaci, pracovní podmínky dělníků a reorganizaci státní správy. Během 90. let vysoce vzrostla míra přistěhovalectví do měst. Některá města měla přes milion obyvatel New York (3,4 mil.), Chicago (1,7 mil.), Philadelphie (1,3 mil.).¹¹ Směna informací a zboží se zrychlila prostřednictvím železnic, telegrafu, poštovní doručovatelské služby a telefonického spojení. To celkově posunulo společnost směrem k progresivní éře Spojených států.

Během vlády McKinleyho bylo potřeba vyřešit kubánský konflikt. Veřejnost stále očekávala rozuzlení a sám McKinley měl díky poměrně stabilní ekonomické situaci v zemi volné ruce. V roce 1898 proběhla na Kubě válka mezi Španělskem a Spojenými státy. vítězná Amerika až do roku 1901 spravovala kubánské území. Pro mnohé americké podnikatele s cukrem to přineslo řadu výhod. Spojené státy vyvážely 40% zboží na Kubu a 90% kubánského zboží odcházelo do Spojených států.¹²

Ministr zahraničí v McKinleyově vládě, John Hay, navrhl politiku „otevřených dveří“ vůči Číně v letech 1898 – 1901.

Osobnost prezidenta McKinleyho se jeví historikům jako rozporuplná. Zatímco dříve byla tendence ho označovat za slabého politika ve stínu oligarchy Marka Hanny, dnes se pohled na Williama McKinleyho přehodnocuje a mluví se o něm s větším respektem. Zdá se, že ovládal členy kabinetu a generály daleko více, než se předpokládalo. Během jeho vlády se země přetvářela ve světovou velmoc (získáním kontroly nad Kubou, Filipínami, Portorikem, Guamem a Havají) a dovršila svůj přerod za Teodora Roosevelta.

Změnami prošel i pohled na španělsko-americkou válku pod vedením McKinleyho. Zatímco historici dříve předpokládali, že McKinleymu nezbylo než uposlechnout hlas lidu, zmanipulovaný tiskem, a mocné vrstvy podnikatelů, dnes nacházíme autory, kteří přičítají hlavní válečnou iniciativu právě McKinleymu.¹³

¹¹ *Miller Center of Public Affairs.*

¹² STURGIS, A. H. *Presidents from Hayes through McKinley: debating issues in pro and con primary documents.* Westport, Connecticut: Greenwood Press, 2003.str. 180

¹³ HILDEBRANDT, R. C. *Power and the People.* The University of North Carolina Press, 1981

Podle Mortona Kellera se v osobě McKinleyho vhodně spojila náboženská horlivost a republikánský nacionalismus, takže intervence byla vyhlášena jednak jako křížová výprava, jednak jako obchodní příležitost.¹⁴

Proti expanzní politice Williama McKinleyho se postavila „Antiimperialistická liga“. Mezi členy patřili například William Jennings Bryan, protikandidát McKinleyho v prezidentských volbách, spisovatel Mark Twain, podnikatel Andrew Carnegie a Benjamin Harrison, prezident v letech 1889 – 1893. Tato organizace byla založena v roce 1898 v Bostonu jako reakce na španělsko–americkou válku. Podle La Febrera antiimperialistům nevadila ani tak samotná myšlenka expanze jako fakt, že se jednalo vlastně o protiústavní akt. Byli přesvědčeni, že ani k jiným zemím se Spojené státy nemají chovat tak, jak jim nedovoluje jejich vlastní ústava. Mnozí Američané tehdy ovšem zastávali názor, že Hispánci si sami vládnout nedokážou a Spojené státy svým vedením by jim prokázaly laskavost. Kromě vměšování se do záležitosti jiných států, se antiimperialisté obávali přílivu levné pracovní síly a levných surovin ze spřáteleného území. Ačkoliv liga sama o sobě neměla přílišnou váhu, vytvořila určitý protipól státní politiky.¹⁵

¹⁴ STURGIS, A. H. str. 180

¹⁵LANE, J., O’SULLIVAN, M. *A twentieth - century American reader*. Volume 1 (1900 – 1945). Washington, D.C.: United States Information Agency, 1999. p.88

3. Projevy

3.1. Inaugurační projevy

3.1.1. Grover Cleveland – Inaugurační projev 4. března 1885

Inaugurační projevy se obracejí ke všem občanům. Oproti výročním zprávám o stavu Unie, která jsou rozsáhlá a připravována jednotlivými ministerstvy, inaugurační projev si sestavuje prezident sám. Proto jsou inaugurační projevy obzvlášť zajímavé. Cleveland volil pro svůj první projev ve funkci prezidenta jednoduché věty, členěné do přehledných odstavců. Ve zprávách o stavu Unie používá naopak velmi komplikovaný jazyk.

Vzhledem k tomu, že se jedná o projev při uvedení prezidenta do úřadu, větší část je věnována významu ústavy a její význam pro každodenní život, jak ho vidí Cleveland. Devatenáctý prezident Spojených států slibuje, že bude dodržovat zákony stanovené ústavou a rovněž bude chránit jejich zachování. Podle Clevelanda je to závazek pro všechny, ať už pracují v úřadě, na farmě nebo v obchodě. Každý nese zodpovědnost za plnění ústavy, to je cena za svobodu a mír v republice. Dále se Cleveland věnuje finančním záležitostem Spojených států. Americká měna musí zajistit solidní bázi pro podnikání a odpovídat práci amerických občanů. O prosperitu států je potřeba se starat a neustále ji rozvíjet. Podle Clevelanda proto není čas na zahraniční projekty, ale větší přínos pro blaho národa bude soustředění se na domácí záležitosti.

K zahraniční politice Cleveland říká: *„It is the policy of peace suitable to our interests. It is the policy of neutrality, rejecting any share in foreign broils and ambitions upon other continents and repelling their intrusion here. It is the policy of Monroe and of Washington and Jefferson--"Peace, commerce, and honest friendship with all nations; entangling alliance with none.“*

Cleveland podpořil radikální omezení přistěhovalců, kteří se nechtějí ve Spojených státech usadit, ale přijíždějí pouze za výdělkem. (V projevu se nespecifikuje žádná skupina lidí, můžeme se pouze domýšlet, o koho se jedná.) *„The laws should be rigidly enforced which prohibit the immigration of a servile class to compete with American labor, with no intention of acquiring citizenship, and bringing with them and retaining habits and customs repugnant to our civilization.“*

Cleveland oslovuje Američany jako velký a svobodný národ (*„a great and free people“*). V projevu se zmiňuje o pokojné o soustavné práci na národním předurčení, osudu.

(Pocit národního předurčení značně ovlivnil expanzní politiku Spojených států v dalších letech.)

3.1.2. Grover Cleveland – Inaugurační projev 4.března 1893

Grover Cleveland byl opět zvolen prezidentem v roce 1892. V druhém inauguračním projevu se věnuje vnitropolitickým záležitostem, především hospodářské recesi. Cleveland klade důraz na vytvoření pevné a stabilní měny. Vláda Spojených států musí okamžitě zasáhnout a přijmout zákony na oživení ekonomiky.

Cleveland povzbuzuje národní hrdost Američanů a zdůrazňuje sílu Spojených států. „...*Every American citizen must contemplate with utmost pride and enthusiasm the growth and expansion of our country...*” Národní bezpečnost by se ovšem neměla přeceňovat.

Kriticky se prezident staví k poměrům ve vládě Spojených státech a na oficiálních místech. Podle něj se příliš očekává osobní prospěch z vládních nařízení a zákonů. Veřejní činitelé jsou tu pro voliče, a nesmí svým chováním zdiskreditovat důvěru jim danou.

3.1.3. Benjamin Harrison – Inaugurační projev 4. března 1889

Benjamin Harrison vyzdvihuje, že se Spojeným státům daří nezaplétat do „vnitřních“ evropských záležitostí. Doufá, že stejnou mincí jim to oplátí i Evropa. Kromě toho, říká Harrison, žádný stát, který si bude ctít uchovat neutrální vztahy se Spojenými státy se nebude vměšovat do záležitosti ohledně transatlantického kanálu.

Přesto Američané mají plné právo postavit se koloniálním ambicím jakékoliv evropské velmoci. (Harrison nespécifikuje, kterou oblast má na mysli.)

Harrison slibuje občanům, že Spojené státy nebudou lhostejné ke svým sousedům v případě nebezpečí nebo neblahých událostí. Americká vláda ráda pomůže ne kvůli vlivu v těchto zemích nebo ekonomickému prospěchu, ale kvůli soucítění s osudem mladých republik.

V celkem krátkém inauguračním projevu Benjamina Harrisona nezaznívá konkrétní jméno žádné latinsko-americké země. Najdeme tu ale několik výstrah směřovaných k Evropě. Harrison jasně vymezuje sféru zájmu Spojených států a také připravenost hájit své zájmy; mezi řádky čteme varování. Oproti Clevelandovu projevu se Harrison vyjadřuje agresivněji. Cleveland se věnoval pouze domácím záležitostem, v projevu Harrisona se objevují první záblesky imperiální politiky Spojených států.

3.1.4. William McKinley – Inaugurační projev 4. března 1897

William McKinley se věnuje všem tématům mnohem podrobněji než Cleveland nebo Harrison. Daleko více zasvěcuje posluchače do oblastí, kterým se hodlá věnovat.

McKinley se v první řadě věnuje hospodářským záležitostem. Bude nutná revize finančního systému, ale měna je již pevná. Dále otvírá otázku mezinárodního bimetalismu. Podle prezidenta se Spojené státy nesmí více zadlužovat, ale naopak včasné splácení posílí ekonomiku Spojených států. McKinley chce zachovat zásluhy předchozí vlády, pokračovat v již započatých reformách a hodlá splnit všechny závazky. Reciproční zákon z roku 1890 přinesl Spojeným státům značné zisky, nadále se tento zákon zreviduje a bude se rozšiřovat. Zatím nastartoval zahraniční obchod a otevřel nová odbytiště pro americké zemědělské a průmyslové výrobky. *“The brief trial given this legislation amply justifies a further experiment and additional discretionary power in the making of commercial treaties, the end in view always to be the opening up of new markets for the products of our country, by granting concessions to the products of other lands that we need and cannot produce ourselves, and which do not involve any loss of labor to our own people, but tend to increase their employment.”* Kongres se bude zabývat urychlenou výstavbou flotily obchodního loďstva – přímého důsledku vzkvétajícího obchodu Spojených států.

Mají se zlepšovat přistěhovalecké zákony. McKinley upozorňuje na nigramotnost mezi imigranty a klade si za cíl bojovat s ní bojovat.

V zahraniční politice chce McKinley udržovat přátelské vztahy se všemi státy. Konstatuje, že se Spojeným státům daří udržet politiku nezasahování. S okolními státy spojuje severní Ameriku především neutralita, nepředstavují pro ně ani přátele, ale ani nepřátele. Zahraniční zastoupení mají za úkol chránit zájmy amerických občanů v cizích zemích. Pro další historický vývoj Spojených států, který přinesl územní expanzi, je zajímavý výrok: *“Our diplomacy should seek nothing more and accept nothing less than is due us. We want no wars of conquest; we must avoid the temptation of territorial aggression.”*

3.2. Zpráva o stavu Unie

Zpráva o stavu Unie se skládá z příspěvku různých ministerstev, které předkládají důležité události ústy prezidenta. Ten je podle svého uvážení komentuje a rozšiřuje o svoje postřehy.

V následující text obsahuje všechny zmínky, týkající se Latinské Ameriky, které se vyskytly v projevech Grovera Clevelanda, Benjamina Harrisona a Williama McKinleyho.

Zprávy o Latinské Americe nejsou komentovány a porovnávány se skutečným vývojem události.

3.2.1. Grover Cleveland (1885 – 1889)

Čtyři projevy Grovera Clevelanda během jeho prvního volebního období odráží celkový stav země. Zatímco první dva se věnují zahraniční politice, a tedy i Latinské Americe, poslední dva se spíše obracejí k domácím záležitostem. To se projevuje například i tím, že ve třetí Zprávě o stavu Unie není ani zmínka o zahraniční politice. Ve Spojených státech v této době probíhá hospodářská krize, proto se Grover Cleveland věnuje ekonomické problematice. Ve zbývajících třech projevech se Cleveland krátce zmiňuje o ujednáních se zeměmi Latinské Ameriky. Často mnoho podrobností nenacházíme, jedná se spíše o konstatování, že smlouva byla schválena nebo se posílá ke schválení Senátu Spojených států amerických. Konkrétní jména najdeme pouze u jednání o vydání amerických občanů, kteří se dopustili nějakých trestných činů v Ekvádoru, Guatemale apod. Opět ale kromě jejich jmen v podstatě nevíme, o jaké záležitosti se jedná. V porovnání s tím, jakou práci si Grover Cleveland dává při posuzování přiznání důchodu válečných veteránům a jejich vdovám, když vypisuje veškeré detaily takových žádostí, není zahraničním záležitostem věnováno mnoho pozornosti. Prezident všechna přiznání penze válečným veteránům a jejich rodinným příslušníkům sám procházel, opatroval četnými poznámkami a mnohá z nich vetoval.

Zpráva o stavu Unie z roku 1885

Argentina žádá odškodnění za údajné škody způsobené argentinským osadníkům ještě v roce 1831. Americká válečná loď Lexington rozbila pirátskou osadu a obsadila vesnici kolonistů. Cleveland považuje požadavek za bezpředmětný.

V Kolumbii vypukly nepokoje. Kolumbijská vláda požádala o zapojení jednotek Spojených států podle smlouvy z roku 1846 o zajištění průchodnosti Panamské šíje. Vojáci byli instruováni zasahovat konstruktivně a efektivně. Po zklidnění situace se jednotky stáhly zpátky domů. Kolumbie navrhla uzavřít přístavy ovládané povstalci a jejich lodě prohlásit za pirátské. Cleveland s takovým přístupem nesouhlasí. Podle něj povstalci odporují své vládě a nelze je potrestat mezinárodně.

Clevelandův předchůdce Arthur jednal s Nikaraguou o případném vybudování průplavu mezi Pacifikem a Atlantikem. Cleveland návrh přezkoumal. Schvaluje a podporuje myšlenku propojení oceánů, ale nesouhlasí s nabytím nového území vzdáleného od mateřské země. Cleveland je velmi opatrný; varuje před obchodním tlakem, který nutí hledat další odbytíště, ale zároveň zatahuje do vnitřních problémů cizích států. Cleveland apeluje na senátory, aby se

Spojené státy nezaplétaly nebo přímo nevyvolávaly nepokoje v nestabilních státech Centrální Ameriky. Cituje Casse, ministra zahraničí v roce 1858, *“what the United States want in Central America, next to the happiness of its people, is the security and neutrality of the interoceanic routes which lead through it”*¹⁶. A dále říká sám za sebe: *„Maintaining, as I do, the tenets of a line of precedents from Washington's day, which proscribe entangling alliances with foreign states, I do not favor a policy of acquisition of new and distant territory or the incorporation of remote interests with our own.”*¹⁷

V této souvislosti Cleveland zmiňuje výstavbu tří transkontinentálních železnic. *„The construction of three transcontinental lines of railway, all in successful operation, wholly within our territory, and uniting the Atlantic and the Pacific oceans, has been accompanied by results of a most interesting and impressive nature...”* Nové tratě mají sloužit pro nákladní a osobní přepravu. Cleveland vidí její přínos v geopolitickém kontextu a v propojení odlehlých koutů s průmyslovými a administrativními centry.

Odborníci zkoumali realizaci lodní železnice („ship railway“) v místě Tehuantepecké šíje. Toto umístění je výhodné vzhledem k přátelským vztahům s Mexikem.

Cleveland nazývá Mexiko sesterskou republikou. Chválí pokračující stavbu železnice, která přinese obou zemím obchodní zisky, vytvoří nové tržní příležitosti a pozvedne život v dosud odsunutých končinách.

V Guatemale vypukly nepokoje, Cleveland slibuje pomoc při uklidnění situace.

Cleveland vítá snahu Španělska zjednodušit obchodní podmínky mezi svými koloniemi Kubou a Portorikem a Spojenými státy.

Zpráva o stavu Unie z roku 1886

Jedná se o několik zpráv. Cleveland několika větami referuje o nejdůležitějších událostech. Došlo k vyhocení situace s Kolumbií. Kolumbie vyrozuměla Spojené státy, že dvě evropské země mají zájem o území Panamské šíje za účelem spojení oceánů. Na území proběhly nepokoje a Panama se stala federálním územím s centrální vládou v Bogotě. Díky přispění mezinárodního arbitra se konflikt uklidnil.

Vypršely smlouvy s Mexikem z let 1881, 1883 a je potřeba uzavřít nové.

V Peru obnovena vláda a zvolen prezident. Španělsko bylo upozorněno, že přijaté reciproční smlouvy se v praxi nedodržují. Španělské úřady slíbily nápravu.

¹⁶ CLEVELAND, G. *State of Union 1885*.

¹⁷ tamtéž

Zpráva o stavu Unie z roku 1888

Cleveland se zaměřil spíše na domácí záležitosti. O vztazích s Latinskou Amerikou najdeme jen několik zmínek. Cleveland opět oceňuje vřelé vztahy Mexikem. Rozsah vzájemného obchodu se podle něj odráží i na intenzitě poštovních styků. V hraničním sporu mezi Kostarikou a Nicaragua Cleveland úspěšně jednal jako arbitr. Kongres schválil uspořádání Panamerické konference. Cleveland věnoval pozornost soudním sporům amerických občanů na území Latinské Ameriky.

3.2.2. Benjamin Harrison (1889 – 1893)

Harrison reflektuje dění v zemi na západní polokouli mnohem více než Cleveland ve svém prvním volebním období. Harrison ale neřeší jako jeho předchůdce kauzy jednotlivých občanů Spojených států v Latinské Americe. Harrison se angažoval v konfliktu v roce 1891 v Chile. V projevech prezident obhajuje americké stanovisko a komentuje události na diplomatickém poli.

Zpráva o stavu Unie 1889

Benjamin Harrison se zmiňuje o Panamerické konferenci. Podotýká, že všechny země spojuje společný zájem o ekonomické otázky, ale zároveň se nesmí zapomínat na bezpečnost obchodních tras, podmínku zdařilého obchodu.

Ve Spojených státech se nachází diplomatické zastoupení všech jižních států s výjimkou jediné (Harrison neuvádí které). Dále upřesňuje, o jaké diplomatické funkce se jedná v zemích s novým zastoupením – Peru, Uruguaj a Bolívii.

Nejbližší americké obchodní zájmy představují Kuba a Portoriko. Nejednotná navigace lodí způsobuje nepříjemnosti v dodávce zboží.

Pohledávky mezi Spojenými státy a Španělskem nejsou vyřizovány dostatečně rychle (podrobnosti Harrison ve zprávě neuvádí).

Harrison předkládá kongresu požadavky amerických občanů v Peru, kteří tam budují a spravují železnici. Peruánská vláda otálí s platbami za odvedenou práci.

Společnost Interoceanic Canal Company zahájila stavbu transatlantického kanálu. Kostarika požadovala úhradu za používání pravého břehu řeky San Juan, který se nachází na jejím území. Benjamin Harrison referuje, že spor mezi státy byl urovnán.

Ve Washingtonu se sešla komise, aby posoudila dlouhotrvající spor Velké Británie a Venezuely ohledně hranic mezi Venezuelou a Britskou Guayanou.

Vláda Spojených států se zájmem sleduje přerod Brazílie v republiku. Vztahy obou zemí i nadále zůstávají přátelské. „*The recent revolution in Brazil in favor of the establishment of a*

republican form of government is an event of great interest o the United States...Our friendly intercourse with Brazil has ...suffered no interruption.”¹⁸ Zplnomocněnc Spojených států má uznat Brazílskou republiku ihned, jak bude oficiálně vyhlášena. Prozatímní vláda nařídila stávajícímu diplomatu ve Washingtonu pokračovat ve výkonu funkce.

Přestože dále se Harrison věnuje domácím záležitostem, najdeme tu několik velmi zajímavých, implicitních poznámek i vzhledem k Latinské Americe. Harrison chválí nově vybudovanou válečnou loď, která byla schopna plavby kolem světa a prohlašuje, že je zcela mimořádná ve své kategorii. Taková loď posiluje akceschopnost státu na moři po celém světě. Dále je tu návrh přestavět obchodní lodě po vzoru Velké Británie tak, aby v případě nutnosti mohly být použité zároveň pro válečné účely. Tyto lodě by měly být spolu s modernizovanou poštovní komunikací podporou americkým obchodníkům, jejichž počet stále vzrůstá.

Zpráva o stavu Unie z roku 1890

Latinské Americe se Benjamin Harrison věnuje jen na začátku projevu.

Panamerickou konferenci považuje za jednu z nejzajímavějších a nejlivnějších událostí 19. století. Přátelské a obchodní vztahy, komentuje Harrison, byly utuženy. Setkání skončilo 19. dubna 1890. Doporučení schválená při jednáních byla předána kongresu Spojených států.

Během Panamerické konference se uskutečnilo Mezinárodní námořní setkání. Harrison pochválil výsledky a vyjadřuje naději, že všechny smlouvy budou brzy schváleny.

V průběhu roku se Brazílie změnila na republiku. Harrison referuje, že diplomatické vztahy trvají a budou prohloubeny při ustanovení vlády. Na přátelství Spojených států a Brazílie se podle Harrisona nic nemění.

Znepokojivé zprávy přináší Harrison ohledně Střední Ameriky.

Mezi Guatemalou a Salvadorem vypukl ozbrojený konflikt. Událost ohrozila mírové snahy v oblasti. Za přispění zástupců Spojených států se podařilo uzavřít prozatímní smlouvu. Salvadoru byla uznána možnost volit hlavu státu a ve funkci byl potvrzen generál Ezeta.

Další krvavý incident se odehrál rovněž v oblasti Střední Ameriky. Harrison nařídil důkladné vyšetření smrti generála Barrundii. Podle slov Harrisona se Barrundia plavil, po neúspěšném pokusu o útok na Guatemalu, z mexického teritoria, z Acapulca do Panamy. Zplnomocněnci ze Spojených států žádali o vydání Barrundii. Kapitán tichomořské poštovní parolodi ho odmítl vydat a požadoval písemné nařízení. Přesto když o něco později došlo k předání, Barrundia neopustil loď a byl zastřelen. Podle Harrisona došlo k pochybení velvyslance Spojených států a jeho kompetentnost by se měla prošetřit.

¹⁸ HARRISON, B. *State of Union 1889*.

Přípravné práce na nikaragujském kanále podle Harrisona úspěšně pokračují. Všechny předem ohlášené akce budou dokončeny včas. (O jaké konkrétní kroky se jedná, Harrison neuvádí.)

Stále nejsou vyřízené pohledávky amerických občanů vůči Chile. Náhrada škody vzniklá za války s Peru nebyla dosud uhrazena.

V projevu se vyskytuje Mexiko v souvislosti s železnicí. Harrison doufá, že se mexický úsek železnice bude jednou součástí transkontinentálního spojení. Misi Spojených států v navázání železniční komunikace mezi oběma zeměmi zhodnotil jako naprosto úspěšnou.

Spojené státy mají velký zájem o nejužší obchodní spojení s Kubou. Velkou pozornost proto podle Harrisona zasluhuje projednání recipročního ustanovení nedávného celního zákona (ohledně Kuby) se Španělskem.

Určená komise přezkoumala požadavky Venezuely ke Spojeným státům z roku 1866. Nároky vznáší venezuelský podnik parní přepravy Venezuelan Steam Transportation Company. Jednání stále probíhají. (Podrobnosti nejsou uvedeny.)

Zpráva o stavu Unie z roku 1891

V úvodu zprávy Benjamin Harrison říká, že rok 1891 byl pro ministerstvo zahraničí mimořádně nabitý.

Byly uzavřeny reciproční smlouvy s Brazílskou republikou, Španělskem ohledně Kuby a s Dominikánskou republikou.

Vleklý spor o hraniční území mezi Britskou Guayanou a Venezuelou zůstal nedořešen přes přátelskou pomoc Spojených států. Harrison konstatuje, že jedině arbitráž může přinést reálné výsledky.

V Brazílii proběhla vlna politických nepokojů způsobených vládou Fonseky. Vláda Spojených států vyjádřila naději, že se Brazílie vyhne krvavým nepokojům a brzy se obnoví pořádek.

Mimořádné pozornosti se ve zprávě o stavu Unie z roku 1891 dostalo Chile. Občanská válka, komentuje Harrison, skončila 28. srpna, kdy bylo dobyté povstaleckými vojsky Valparaíso. Po rezignaci Balmacedy se ustanovila prozatímní vláda. Velvyslanec Spojených států byl instruován ihned uznat nové vedení země a navázat diplomatickou spolupráci.

Byla zajata posádka válečné lodě Itata, patřící odpůrcům Balmacedy, a předána soudu v San Diegu kvůli narušení neutrality. Námořníci neumožnili prohlídku své lodě a inspekci hodili přes palubu. Vzhledem k těmto skutečnostem byli přinuceni se vrátit zpět do přístavu. Během návratu povstalecké lodě dostal admirál Brown telegram od prozatímní vlády v Itaque. Benjamin Harrison ve svém projevu krátce shrnuje obsah sdělení. (Vláda v Itaque vyrozuměla

ze svých zdrojů, že válečná loď, zadržovaná v San Diegu pro podezření z naložení zbraní, inspekci vpustila, o něco dále ji vyložila u břehů Spojených států a pokračovala svou cestou. Chilská vláda vyjádřila ochotu, prokáže-li se obvinění Spojených států, vrátit veškerý náklad zpět do Spojených států.) Harrison zároveň dodává, že podle soudu v Kalifornii přečin Itaty není posuzován jako porušení neutrality. Harrison požádal o přezkoumání tohoto zákona.

Dále se Benjamin Harrison vrací k občanské válce v Chile a úloze Spojených států v konfliktu na obecnější rovině. Zdůrazňuje, že Spojené státy se vždy pokoušely nabídnout mírové urovnání, ale byly odmítnuty. Lodě Spojených států, kotvící poblíž, dostaly příkaz nijak do situace nezasahovat a to bylo podle Harrisona dodrženo. Přestože vláda Spojených států respektuje nově vznikající vládu v Chile, pokračuje Harrison, nelze zapomenout na to, že s předchozí vládou ji pojily skutečně přátelské vztahy. Balmacedovu revoluci přirovnává Harrison k podobným situacím jinde v Centrální a Jižní Americe.

Po prohrané válce se z Balacedy a jeho příznivců stali utečenci, hledající úkryt na cizích ambasádách nebo na palubě zahraničních lodí. Velvyslanec Spojených států poskytl požadovaný azyl. Harrison jeho jednání schvaluje.

V projevu Harrison vyjádřil své pobouření nad událostí ze 16. října. Námořníci z lodi Baltimore, kotvící ve Valparaísu, se vydali neozbrojeni do vnitrozemí. Podle Harrisona byli současně napadeni na více místech města. Jeden důstojník byl zabit, sedm či osm mužů vážně zraněno. Vyšetřování samotných amerických námořníků prý ukázalo, že napadení potyčku nevyprovokovali. Dále námořníci vypověděli, že se akce zúčastnila chilská policie, která navíc třicet šest členů posádky zajala a uvěznila. Harrison námořníky hájí a je pevně přesvědčen o jejich nevině. Dále usuzuje, že nepokoje vyvolala americká uniforma vojáků a otevřené nepřátelství obyvatel města. Chilská strana zaslala podle Harrisona velmi ostrou odpověď na požadované vysvětlení. Pobouřený Harrison se přesto rozhodl vyčkat vyšetření záležitosti tamními orgány. Pokud však se situace nebude vyvíjet, Harrison slibuje odvetná opatření.

Naštěstí další zahraniční záležitosti se nesou v mnohem příjemnějším duchu. Spojené státy dostaly pozvání od Španělska na oslavy výročí 400 let objevení Ameriky. K této příležitosti se konala expozice v Madridu. Harrison doporučuje pozvání přijmout jako poděkování za účast Španělska na expozici v Chicagu.

Slibně pokračuje vývoj na transamerické železnici. Bylo položeno už přes 1 000 mil železnice včetně náročného úseku v Ekvádoru a Kolumbii.

S Mexikem se znovu projednává otázka hranic. Hraniční linie, navržená smlouvami v letech 1884 a 1889, bere v potaz přírodní bariéru mezi Mexikem a Spojenými státy tvořenou řekami Rio Grande a Colorado. Dokument čeká na schválení mexické vlády.

Harrison se v projevu vrací k Panamerické konferenci. Lhůta schválení smluv propadla, ale řada zemí požádala o prodloužení termínu. Harrison doporučuje jim odklad umožnit.

Rozsáhlou část projevu věnuje Harrison podpoře výstavby kanálu v Nikaragui. Z výroční zprávy Maritime Canal Company of Nicaragua vyplývá, že přes všechny výdaje spěje práce kupředu. Spojení dvou oceánů, na jejichž březích se nachází americké přístavy, je nejvyšším zájmem Spojených států. Zisk, který kanál přinese během několika let, pokryje všechny výdaje. Harrison cituje senátora z Alabamy, který ve svém projevu označil tuto stavbu v přímém spojení s vývojem a obchodním růstem Spojených států. Harrison agituje jednoznačně ve prospěch stavby. Záruka vlády Spojených států za cenné papíry společnosti podle něj usnadní nejen realizaci, ale pomůže i finanční situaci. Zároveň kongres bude zárukou proti případné zpronevěře.

Zpráva o stavu Unie z roku 1892

Ve své poslední zprávě o stavu Unie se Harrison věnuje zemím Latinské Ameriky jen okrajově.

Nové reciproční smlouvy Spojené státy uzavřely s Brazílií, Dominikánskou republikou, se Španělskem v zastoupení Kuby a Portorika, Guatemaly, Salvadoru, Britskou Guayanou, Nikaragua a Hondurasem. S Guatemalou, Salvadorem, Nicaraguou a Hondurasem byly vyjednány obzvláště výhodné smlouvy (s nulovou nebo redukovanou celní taxou) na zemědělské výrobky. Nově se dostávají na exportní trh průmyslové výrobky.

Harrison slibuje, že se otevře i další obchodní spojení. Počáteční průzkum leží na obchodních zástupcích, potom se přizpůsobí poptávce manufakturní výrobci. Výsledky nově otevřených trhů se nemusí ihned podepsat na americké ekonomice. Přesto, říká Harrison, obchodní činnost s Kubou už přinesla své plody. V blízké budoucnosti budou podle Harrisona Spojené státy zajišťovat jednu třetinu celkového obchodu se zeměmi Jižní a Střední Ameriky, již nyní to činí \$600 000 000. V roce 1885 se Spojené státy podílely jen 8% na celkovém obchodu. Spojené státy dovážejí ze zemí Latinské Ameriky hlavně cukr, kávu a pryž. Podle Harrisona nová obchodní taktika pomohla Spojeným státům prosadit se na jihoamerickém trhu.

K loňskému incidentu v Chile se vrací Harrison hned dvakrát. Poprvé v krátké zmínce o vyrovnání diplomatických roztržek v několika zemích včetně Chile. Dále se mu věnuje ještě ve zprávě o vývoji situace s posádkou lodí Baltimore. Harrison konstatoval, že obě země opět

pojí přátelské vztahy. Chilská vláda uhradila jako odškodné celkovou sumu \$75 000 rodinám obětí. Toto gesto si Harrison vykládá jako projev dobré vůle a přátelských úmyslů chilské vlády. Předchozí požadavky amerických občanů k Chile budou vyřízeny arbitráží. (Jedná se o úhradu škody na majetku amerických občanů, způsobených ledkovou válkou.)

Velmi zajímavě se ve výroční zprávě z roku 1892 Harrison vyjadřuje k diplomatickým vztahům se zeměmi Střední Ameriky a Jižní Ameriky. Podle jeho slov Amerika netouží po území malých států. Při jednání s nimi nejedná ofenzivně a neutiskuje jejich zájmy. Naopak, Spojené státy sledují vývoj latinskoamerických států se zájmem především ekonomickým a snaží se podporovat místní stabilní vládu. (Podobnou rétoriku slyšíme už v inauguračním projevu Benjamina Harrisona.)

Opět se vyskytuje téma kanálu, spojnice mezi oceány. Pro podporu věci je potřeba rychlá podpora kongresu, tvrdí Harrison.

Více poznámek k Latinské Americe v posledním projevu třiadvacátého prezidenta Spojených států nenajdeme.

3.2.3. Grover Cleveland (1893-1897)

Zpráva o stavu Unie z roku 1893

Cleveland začíná projev charakteristikou americké zahraniční politiky. Podle jeho slov Spojené státy se drží zákonů a zachovávají úctu k suverenitě jiných států. „*While our foreign relations have not at all times during the past year been entirely free from perplexity, no embarrassing situation remains that will not yield to the spirit of fairness and love of justice which, joined with consistent firmness, characterize a truly American foreign policy.*”¹⁹

Benjamin Harrison se ujal arbitráže v otázce sporného území Misie mezi Argentinou a Brazílií. Pověřená komise nyní předkládá Clevelandovi jako dalšímu nástupci podklady k stávající situaci.

V Brazílii opět propukly nepokoje. Cleveland upozorňuje na nutnost bránit majetek a zájmy amerických občanů v této zemi. V Rio de Janeiro kotví několik amerických lodí. Konflikt vypukl mezi vládou, referuje Cleveland, a skupinou námořních důstojníků. Lodě pod vedením těchto důstojníků atakovaly hlavní město a přístav. Cleveland se domnívá, že se nejedná o vážný stav v zemi, ale pouze o roztržku na brazilské politické scéně. Spojené státy mají zachovat neutralitu, proto salutování odbojným brazilským důstojníkům z americké lodě se Clevelandovi zdá nevhodné.

¹⁹ CLEVELAND, G. *State of Union 1893*.

Spojené státy a Chile využily při jednáních o kompenzaci škod americkým občanů v Chile jako prostředníka švýcarského prezidenta.

Zatímco Benjamin Harrison hájil jednání velvyslance Spojených států v Chile Patrika Egana v otázce poskytnutí azylu dvou Balmacedovým stoupencům, Grover Cleveland to jednoznačně odsuzuje. Lidé, kteří podněcovali k válce, uvádí Cleveland, a jednali proti současné vládě, nemají být podporováni americkým velvyslancem.

Byly přemístěny hraniční kameny vymezující území Spojených států a Mexika od Paso del Norte k Pacifiku. Rovněž byla ustanovena komise k přezkoumání hranice dané smlouvami z roku 1884 a 1889.

Grover Cleveland si pozorně všímá Střední Ameriky. Události v těchto zemích jsou bouřlivé a spletité.

Kostarika předala Spojeným státům zločince, hledaného ve Spojených státech. Cleveland konstatuje, že tato země tím prokázala vůči Spojeným státům loajalitu vzhledem k tomu, že mezi zeměmi nebyla dosud uzavřena smlouva o vydávání hledaných zločinců. Taková smlouva je nyní v jednání. Spojené státy dlouho naléhaly na Kolumbii a Kostariku, aby vyřešily dlouhotrvající územní spory. Rok 1893 přinesl úspěšné rozuzlení situace.

Americký parník byl ostřelován v blízkosti přístavu Ampala. Podle svědectví očitých svědků, říká Cleveland, ke střelbě došlo, protože kapitán lodí odmítl převést cestujícího z Nicaraguí do Guatemaly na rozkaz vojenských důstojníků z Hondurasu. Americký velvyslanec v oblasti dostal za úkol vyšetřit incident. Honduraská vláda ujistila vládu Spojených států, že k útok provedli důstojníci svévolně. V této souvislosti se rovněž vyšetřuje rozsah zneužití amerických lodí honduraskými povstalci. Takové lodě by měly ztratit veškerá obchodní privilegia.

V Nicaraguí proběhly dvě revoluce. Americé zájmy ohledně kanálu na území nebyly narušené. Společnost, zabývající se výstavbou kanálu, se dostala do finančních potíží, ale pomohla ji vláda Nicaraguí. Toto vodní dílo neodráží jen americké zájmy, ale poslouží všem lodím všech států.

Politická nestálost Guatemaly poznamenal a její sousedy.

Ve Venezuele proběhla revoluce. Požadavky amerických občanů na náhradu škody budou slněny. Sporné území mezi Venezuelou a Britskou Guayanou stále čeká na dořešení. Rovněž pohledávky venezuelské společnosti Venezuelan Transportation Company, posuzované již za vlády B. Harrisona, se dosud neprojednaly.

Za posledních šest měsíců dostala vláda Spojených států mnoho požadavků na vyslání lodí na ochranu zájmů amerických občanů, konkrétně na území Nicaraguí, Guatemaly,

Kostariky, Hondurasu, Argentiny a Brazílie. Cleveland dále poznamenává, že nové lodě se nestaví tak rychle, jak by bylo žádoucí. Zatímco Harrison horlivě podporoval výstavbu lodí, Cleveland upozorňuje, že je potřeba přihlížet k finančnímu stavu země.

Zpráva o stavu Unie z roku 1894

Ze slov Grovera Clevelanda je cítit napětí mezi Spojenými státy a Španělskem. Už ve svém prvním volebním období se Cleveland zabýval nedodržováním pravidel ze strany Španělska. Nyní se vrací k starší záležitosti, která se projednávala právě za jeho prvního funkčního období. Jedná se o majetek Američanů na Kubě, zabavený Španělskem před patnácti lety. Španělsko již v roce 1886 uznalo nároky a zavázalo se k výplatě \$1 500 000. Cleveland urguje splnění tohoto závazku. Jak dále připomíná, jiné požadavky ke španělské vládě se vyřizují již po mnoho let.

Velmi rozhořčeně Cleveland referuje o ústřích, které musejí snášet americké nákladní lodě v kubánských a portorických přístavech. Již dvacet let, říká Cleveland, dostává vláda Spojených států stížnosti na neoprávněné pokuty, udělované kubánskými úřady. Důvodem bývají chyby v úředních dokladech. V některých případech se jedná o tisícové pokuty i u zboží, které má být zcela zbaveno daní. Pokuty se vybírají i po odstranění nedostatku. Takové chování, dodává Cleveland, je v příkrém rozporu s zacházením, jakého se dostává španělským lodím v amerických přístavech.

Bude uzavřena nová obchodní smlouva s Mexikem, stávající vypršela před třinácti lety. To, že obchod mezi zeměmi mohl úspěšně pokračovat i bez právních podkladů, považuje Cleveland za více než přátelství dvou zemí.

Na řece Rio Grande proběhne regulace vodního toku, neustálá změna koryta představuje teritoriální problém mezi Spojenými státy a Mexikem.

Cleveland stručně shrnuje vývoj americko-nikaragujských vztahů.

Jedná se o Bluefieldský incident. Podle smlouvy z roku 1860 území patří Nicaraguí, včetně oblasti Mosquito, kde místní Indiáni měli částečnou samosprávu. Později se samospráva rozšířila v téměř nezávislou vládu nad územím Mosquito. Snaha nikaragujské vlády tuto samosprávu omezit vedla k nepokojům a následně k úplnému zrušení autonomie tohoto území. Přesto si část původních pravomocí obyvatelé Mosquita získali zpět. Cleveland soudí, že je v zájmu Spojených států zachovat v otázce neutralitu. Americká vláda musí respektovat právo tamní ústřední vlády na svá vlastní rozhodnutí, přestože v oblasti působí mnoho amerických obchodníků. V přístavu Bluefields kotvily americké lodě na ochranu zájmů amerických občanů.

Dva Američané byli vypovězeni z území Nicaraguí kvůli podezření na zapojení se do nepokojů v oblasti. Po přímlově americké vlády se mohli vrátit zpět. Jinde byl americký občan byl zabit starostou města. Ačkoliv byl viník brzy zadržen, díky laxnímu přístupu strážníků se mu podařilo během několika dnů uprchnout.

Propadla koncese na výstavbu kanálu na území Nikaraguí, proto místní vláda ustoupila od podpory kanálu.

V Salvadoru propukla povstání. Někteří vojenští důstojníci a členové kabinetu požádali o azyl na americké lodi Bannington, kotvicí v blízkém přístavu. Cleveland se opět zmiňuje, že není zastáncem poskytování azylu při vnitřních nepokojích zemí. V tomto případě se však rozhodl udělat výjimku. Cleveland se zaručuje, že tyto osoby budou propuštěny teprve po řádném soudu na území Spojených států. Salvador žádal o prošetření jejich podílu na vraždě, zhářství a krádeži. Následný soud ukázal, že obvinění se nezakládala na pravdě, ale byla politicky motivována. Pouze jediný z uprchlíků byl zadržen za pokus o vraždu, ale i ten byl nakonec propuštěn.

V Brazílii skončily nepokoje, přesto Cleveland navrhuje zvýšit počet amerických lodí v přístavu Rio de Janeiro. Americký velvyslanec nesmí vyhovět případným žádostem o azyl.

Stále pokračuje práce komise, která vyšetřuje požadavky amerických občanů k chilské vládě.

Konflikt mezi Británií a Venezuelou uvízl na mrtvém bodě, Cleveland navrhuje oživit vzájemný dialog.

Peru se stále vzpamatovává z války v roce 1881. Cleveland navrhuje zatím odložit požadavky amerických občanů na odškodnění za ztráty na majetku během války.

Zpráva o stavu Unie z roku 1895

Spojené státy uzavřely výhodnou smlouvu s Argentinou týkající se vlny. Výměnou za snížené clo na některé zboží dovážené ze Spojených států do Argentiny byl schválen volný import argentinské vlny potřebné pro americké továrny.

Na základě předložených dokladů přisoudil Cleveland sporné území Misie na brazilsko-argentinských hranicích Brazílii.

Za velmi vyhocenou považuje Cleveland britsko-venezuelskou otázku hranic. Zdá se, že bude nezbytné, aby se Spojené státy angažovaly ve prospěch přátelského vyřešení konfliktu. V červenci roku 1895 byla odeslána depeše do Londýna, kde se plně vysvětluje stanovisko Spojených států ke konfliktu. Cleveland uvádí, že americká vláda neschvaluje rozšiřování sféry vlivu Británie na území Jižní Ameriky a britské posouvání hranic na úkor Venezuely. Přesto spor může být vyřešen mírně, v přátelském duchu. (Odpověď k 2. prosinci nedorazila.)

Velvyslanec Spojených států v Mexiku jednal jako arbitr při řešení hranic mezi Mexikem a Guatemalou. Řízení proběhlo klidně.

Spor Venezuelan Steam Transportation Company a Spojených států z roku 1892 vyhrála venezuelská společnost.

Vytyčením hraničních kamenů byla naplněna smlouva z roku 1889 mezi Spojenými státy a Mexikem.

Během roku se udály další změny v Nicaraguí. Přestala platit privilegia z roku 1860, na celé území se začala vztahovat jednotná vláda. Někteří Britové včetně konzula byli vyhoštěni, a podle Clevelanda se s nimi nezacházelo dobře. Vláda Nicaraguí odmítla jakoukoliv zodpovědnost. To vyprovokovalo Velkou Británii k vojenské odvetě – byl obsazen přístav v Pacifiku Corinto. K nepokojům nedošlo, Nicaragua slíbila vyplatit odškodné, britské lodě byly následně staženy. Spojené státy se snažily sehrát roli mírového prostředníka.

Stejně jako v projevech z předchozích let sleduje Cleveland vývoj kubánsko-amerických vztahů. Velmi naléhavě zní část jeho projevu věnovaná utrpení a krutostem během války (1895 – 1898) na Kubě. Přesto Cleveland zdůrazňuje, že je potřeba udržet neutrální vztahy se Španělskem. 8. března 1895 byla u kubánských břehů ostřelována americká loď. Byla zaslána ostrá nota. Takové jednání by mohlo být podnětem k válce, uvádí Cleveland.

Zpráva o stavu Unie z roku 1896

Cleveland se zmiňuje o dvou záležitostech týkající se Latinské Ameriky. Jedná se o Kubu a hraniční otázku mezi Venezuelou a Britskou Guayanou.

Podle Clevelanda se spor o území mezi Venezuelou a Velkou Británií stal otázkou britsko – amerického jednání. Tyto dvě strany se dohodly na arbitráži.

Situaci na Kubě věnuje Cleveland nezvykle dlouhou pasáž. Hodnotí v ní postup války a vyhlídky revolucionářů na vytvoření samostatného státu. Cleveland se nepřiklání ani k jedné straně, ale často opakuje pochopení amerického lidu pro boj za nezávislost Kubánců. Válka nepostupuje podle plánu ani jedné ze stran. Revolucionáři nedávají šanci španělskému vojsku ke snadnému a rychlému vítězství na otevřeném prostoru a bojují ze zálohy. Podle Clevelanda v zemi vládne chaos, ačkoliv úředně ustanovená vláda alespoň „na papíře“ funguje. Španělské jednotky se stahují z venkova a vesničané se mají shromažďovat ve městech. Pole byla zničená a zkáze nešel ani majetek Američanů. Bude potřeba dlouhá doba a značná část peněz, říká Cleveland, aby se tato úrodná země znovu dala do pořádku.

3.2.4. William McKinley (1897 – 1901)

McKinley věnuje ve svých zprávách velký prostor zahraničním událostem. V kubánské záležitosti referuje nejen o faktickém stavu, ale zahrnuje i pocity „amerického národa“. (Američané sledují s úzkostí, jsou zasaženi nelidským zacházením atd.) Jeho projevy jsou mnohem živější. McKinley nejen shrnuje události, které se staly, ale naznačuje i příští kroky. Stejně podrobně jako se věnuje Kubě, mluví prezident i o záležitostech ostatních jihoamerických států. McKinley horlivě propagoval výstavbu průplavu mezi oceány. Kromě ujištění o důležitosti stavby žádné další detaily nenacházíme.

Zpráva o stavu Unie z roku 1897

Nejdůležitější událostí v zahraničních vztazích Spojených států se stalo povstání na Kubě proti nadvládě Španělska.

Spojené státy se vždy zajímaly o vývoj dění na Kubě. Po dlouhá léta se Kuba snažila postavit mateřské zemi a vydobýt si svobodu. Spojené státy nabízely svoji pomoc, aby se předešlo nepokojům a nepochopení tak, jak tomu bylo při desetileté válce, trvající od roku 1868. Hlavním zájmem Spojených států bylo ostrov odkoupit. Stávající povstání začalo v únoru 1895. McKinley konstatuje, že byly porušeny veškeré zásady vedení války a Španělé se hojně dopouštěli nelidských zločinů. Američané s úzkostí sledovali vývoj situace. Nikdo z amerických občanů se nechce přiživovat na neštěstí Kubánců, říká McKinley, ale touží pomoci Kubě stát se prosperující zemí, která má v rukou správu svého státu a prosperuje ze svého přírodního bohatství. V dubnu roku 1896 nabídl Cleveland vyjednat mírové řešení mezi oběma zeměmi, ale jeho ochota se setkala s nezájmem. O něco dříve, v únoru roku 1896, začali Španělé vystěhovávat obyvatele, takže úrodná půda zůstala vyliďněna a neobdělaná. Obyvatelé takových území byli shromážděni ve velkých městech, jejich obydlí byla zničena a pole ležela ladem. Španělská vláda tyto kroky schválila jako nutné pro odstříhnutí povstalců od zásobování. Takové jednání považuje McKinley za nehorázný čin. Válečnou pomoc však McKinley poskytnout odmítá.

McKinley se zasadil o osvobození 22 amerických zajatců z ostrova.

Nový velvyslanec ve Španělsku generál Woodford nabídl svoje služby v zprostředkování mírového řešení konfliktu.

V říjnu 1897 americká vláda dostala odpověď na svoji nótu. Španělsko v ní ujišťuje, že v krátké době se situace uklidní. Vojenské akce sice budou pokračovat, ale v mírném duchu. Kuba dostane větší pravomoc v podobě místní rady. Na Kubě platí stejné zákony jako ve Španělsku. Španělsko si ponechá kontrolu nad zahraničními vztahy Kuby, námořnictvem a

soudnictvím na Kubě. Ekonomické problémy Kuby budou řešit kubánští zástupci a španělská vláda. Ihned po ukončení bojů se obnoví pěstování třtiny a tabáku. Kubánské samospráva má sama určovat průběh voleb, smí jmenovat soudce z místních lidí, sestavit národní rozpočet, může se spoluúčastnit uzavírání obchodních smluv, odmítnout obchodní smlouvu uzavřenou bez vědomí zástupců kubánské samosprávy a jednat ohledně tarifu mezi Španělskem a Kubou. Před volbami kubánští zástupci předloží kortesům návrh kandidátů, tato korespondence bude veřejná. Nejasnosti a spory mezi jednotlivými správními celky na Kubě se mají postoupit vyšší instanci ve Španělsku.

O jiných zemích Latinské Ameriky se McKinley už jenom zmiňuje.

Nikaragua, Honduras a Salvador vytvořily jednotný státní útvar Velkou republiku Střední Ameriky.

McKinley vyzdvihl jako jednu ze svých priorit výstavbu průplavu mezi oceány. Komise z července 1897 navázala na práci předchozí komise z roku 1895.

Stále sledujeme rozvoj amerického námořnictva. McKinley předkládá kongresu návrh vybudovat další doky – tři až čtyři na atlantickém pobřeží, na pacifickém pobřeží alespoň jeden a jeden pohyblivý v zálivu.

Zpráva o stavu Unie z roku 1898

McKinley shrnuje průběh španělsko-kubánského konfliktu za celý rok.

Přestože si McKinley byl vědom vyhrocené situace na Kubě, doporučoval nezasahovat do konfliktu vojenskou silou, ale vyčkat slibovaných změn, přestože Španělsko nespáchalo s jejich naplněním. Ustanovená vláda zasedala v hlavním městě a nestarala se o občany ze vzdálených území. Zcela mimo její působení zůstali povstalci, stále operující v horách. Takzvaní „reconcentrados“, lidé, přesídlení ze svého bydliště, zůstávali ve sběrných táborech. Vláda Spojených států vyslala na ostrov pracovníky Červeného kříže.

15. února 1898 byla potopena americká loď Maine, kotvící v Havaně. Katastrofa podle slov McKinleyho zasáhla srdce všech Američanů. Pohnutí dramatem Kubánců, národ žádal vojenský zásah, přesto se čekalo na prošetření případu potopení lodi.

Kongres dne 9. března povolil částku \$50 000 000 na obranu země.

O měsíc později velvyslanec Španělska zahájil ohledně mírového řešení konfliktu jednání se Spojenými státy. Jak ale konstatoval McKinley jednání již trvala půl roku, a žádné řešení se nezdálo být na dosah ruky.

19. dubna 1898 americký Kongres vydal rezoluci, ve které jasně zformuloval svoje požadavky.

1. Lidé na Kubě mají právo na svobodu a nezávislost.

2. Spojené státy mají právo požadovat, aby Španělsko stáhlo svoje námořní a vojenské síly z Kuby.
3. Prezident Spojených států má právo si vynutit dodržení této rezoluce silou.
4. Spojené státy nechtějí přebrat kontrolu nad ostrovem, ale dopomoci Kubě k mírové vládě.

Tato rezoluce ještě nebyla předána vládě, a Španělsko již prohlásilo, že sestavení takových požadavků se rovná vyhlášení války, a obě země zrušily diplomatické styky.

Kongres vyhlásil válku 21. dubna. 22. dubna McKinley vyhlásil blokádu severního pobřeží Kuby a přístavu Cienfuegos. Zároveň byly vyslány telegramy s žádostí o zachování neutrality všem zemím, se kterými Spojené státy pojily diplomatické vztahy.

V následujících řádcích William McKinley stručně shrnuje průběh války, vypočítává použitou municí, nasazené válečné lodě a stav dobrovolníků ve válce. 10. července Američané obsadili Guatanamo Bay a usadili se tam. 25. července Američané vyhráli v bitvě nad španělskou flotilou. Dva španělské torpédoborce byly potopeny, čtyři lodě odtaženy k břehu, španělský admirál a 1300 mužů uvězněno. Americké mužstvo utrpělo ztrátu jednoho člověka. Hlavní město Kuby Santiago kapitulovalo. Portoriko bylo dobyto o několik dnů později – 27. července.

Během vyjednávání o kapitulaci Španělska Spojené státy předložily tyto požadavky:

1. Kubě bude přiznána suverenita.
2. Španělsko postoupí Spojeným státům Portoriko a jeden ostrov ze skupiny španělských ostrovů.
3. Dokud nebudou vyjednány podmínky míru, americké vojsko bude kontrolovat město, záliv a přístav Manila.
4. Zástupci Španělska a Spojených států se sejdou v Havaně (popř. San Juanu), aby projednali evakuaci španělských vojáků z Kuby, Portorika a španělských ostrovů.
5. Mírová smlouva má být podepsána ne více jak pěti zástupci obou stran v Paříži.
6. Obě strany již nepodniknou vůči sobě navzájem nepřátelské kroky.

Vzhledem k změně vztahů s Kubou a Havajskými ostrovy tyto země dočasně přijaly americkou námořní politiku a pravidelné spojení parníkem se uskutečňuje pod vlajkou Spojených států.

Americký velvyslanec v Buenos Aires byl přizván k rozřešení územního sporu mezi Argentinou a Chile.

Nepokoje mezi Kostarikou a Nicaraguí byly vyřešeny s pomocí Guatemaly a smlouvy podepsány na americké lodi Alert.

Nově vzniklé uskupení tří států Nicaraguí, Hondurasu a Salvadoru, nazvané Spojené střeadoamerické státy, nebylo uznáno všemi okolními zeměmi. Tento státní útvar přijal nové jméno Spojené státy Centrální Ameriky a ustanovil jednotnou legislativu a vládu.

Komise pro kanál v Nicaraguí vedená Johnem G. Walkerem je téměř u konce s prací. Její zprávy o průchodnosti a náročnosti stavby budou předloženy Kongresu. Měly by se projít i jiné plány na nejhodnější trasu. Zdá se, že Nicaragua hodlá končící koncesi poskytnout jinému státu. Zájem mají evropské země. McKinley uvádí, že po anexi Havajských ostrovů a s vyhlídkou posílení sféry vlivu a obchodu v Pacifiku je výstavba průplavu nezbytná.

Smlouva s Mexikem o vydání zločinců mezi Mexikem a Spojenými státy z roku 1861 vedla k četným nedorozuměním. Mexická strana ke dni 24. ledna 1898 smlouvu zrušila, brzy by se mělo otevřít nové jednání.

Malý počet hlídek v oblasti „free zone“ umožňuje přechod pašerákům. McKinley navrhuje, aby Kongres přepracoval smlouvu z roku 1895 a předložil řešení, jak americké straně, tak i mexické vládě. Rovněž rozdělení hranic u vodních zdrojů není vyhovující. Komise pro spravedlivé rozdělení vody Rio Grande navrhuje vybudovat mezinárodní vodní nádrž. Americký Kongres návrh zatím neschválil.

Arbitráž mezi Venezuelou a Velkou Británií proběhne podle smlouvy z roku 1897 v Paříži. McKinley přikládá velkou zásluhu o mírové řešení americké vládě. Na jednáních budou Venezuelu zastupovat Američané Fuller a Brewer.

Efektivní práce organizace založené v roce 1890 Bureau of the American Republics přináší svoje plody. Byl vydán dvoudílný sborník různých statistik, průmyslových a obchodních zájmů zemí obou Amerik. Vydává se bulletin ve španělštině, francouzštině, portugalštině a angličtině a distribuuje se do všech zemí Latinské Ameriky.

Zpráva o stavu Unie z roku 1899

Dlouhotrvající spor mezi Chile a Argentinou byl za pomoci Spojených států vyřešen.

V Bolívii proběhlo povstání a následná změna vládní garnitury. Prezidentem zvolen generál Pando. Velvyslanec zůstává a za nepřítomnosti britského zástupce se bude starat i o záležitosti Velké Británie. Má vyjednat uzákonění nekatolických a civilních sňatků na bolívijské straně.

Dvě lodě Spojených států navštívily brazilské přístavy. Loď Wilmington se vydala po Amazonce, což vyvolalo nedorozumění (konkrétní důvod není uveden).

Společnost pro výstavbu kanálu získala povolení k průzkumu oblasti pro případný Panamský kanál v oblasti šíje Darién. V samotné Kolumbii zatím probíhá povstání.

Několikaletý spor kolumbijské vlády a The Panama Star and Herald, vlastněných Američany, skončil finanční náhradou škody. (McKinley se nezmiňuje, o co šlo a ani Cleveland nereferuje o aféře The Panama Star and Herald.)

Opět propukly nepokoje v Dominikánské republice. Nový prezident Juan Isidor Jimenez byl zvolen 14. listopadu 1899. Spojené státy navázaly diplomatické styky s novou vládou.

Neúspěchem skončil středoamerický projekt sjednocených států Nicaraguí, Hondurasu a Salvadoru. Přijetí společné legislativy ztroskotalo na vystoupení Salvadoru ze svazku. Spojené státy budou muset vyřešit diplomatické zastoupení.

Loni v únoru propuklo povstání v oblasti Bluefields pod vedením generála Reyese. Spojené státy ihned vyslaly loď Detroit na ochranu amerických zájmů. Po několika týdnech se generál Reyes vzdal a uznal vládu Nicaraguí. Američtí obchodníci jsou obviněni z neplacení svých plateb. Obchodníci se hájí tím, že platili vždy aktuální vládě. Spor zůstává nevyřešen.

Společnost, zkoumající možnosti říčních kanálů napříč Nicaraguí – Nicaragua Canal Commission dokončila svou práci a výsledky předloží Kongresu.

Smlouva vlády Nicaraguí a Maritime Canal Company ohledně stavby kanálu vypršela 10. října a Nicaragua ji neprodloužila. Společnost podala stížnost a McKinley věří, že bude vyslechnuta u soudu.

Další společnost Isthmian Canal Commission má prozkoumat nejlepší možné spojení mezi oceány. V čele této společnosti stojí pensiovaný admirál John G. Walker. Průzkumy probíhají v oblasti Panamského kanálu, vedl by z Dariénu na pobřeží Atlantiku v sousedství řeky Atrato do Panamského zálivu na straně Tichého oceánu. Výsledky práce budou předloženy k posouzení. McKinley zdůrazňuje nutnost takové stavby.

Spojené státy poskytly svoji loď, kotvící v chilských vodách, Newart, k uklidnění vyhrocené situace v Chile. Chile prokázalo svoje dobré úmysly vstupem do Bureau of the American Republics, ve které se sdružují státy obou Amerik.

Byla uzavřena nová smlouva s Mexikem, vycházející vstříc nově zjištěným potřebám obou států. Smlouva ze dne 20. ledna 1889 nahradila stávající z roku 1861. Zvláště nutné úpravy, podle McKinleyho, vyžadovala část ohledně vydávání zadržených občanů. Nové znění zákona má umožnit posouzení zločinu podle země, ve které byl spáchán. Neprojednaná zůstala otázka vodní hranice u řeky Río Grande.

Mexický prezident byl pozván jako čestný host k příležitosti položení základního kamene budovy vlády Spojených států v Chicagu. Prezident Diaz pozvání přijal, ale nakonec ho zastoupil mexický ministr zahraničí.

K 1. lednu 1900 mají španělští představitelé opustit Kubu. Spojené státy se budou řídit rezolucí přijatou Kongresem 19. dubna 1898. Spojené státy se v ní zříkají jakéhokoliv úmyslu ovládnout kubánskou suverenitu, zasahovat do jurisdikce nebo převzít kontrolu nad Kubou. Zároveň se zavazují ostrov opustit, jakmile dokončí svoji misi. McKinley věří, že tomu tak opravdu bude. „*The pledge contained in this resolution is of the highest honorable obligation and must be sacredly kept*“²⁰. Podle něj obyvatelé Kubu přebírají iniciativu ve věcech administrativy. Přesto jsou Američané zodpovědní za budoucí kubánskou vládu. „*This nation has assumed before the world a grave responsibility for the future good government of Cuba. We have accepted a trust the fulfillment of which calls for the sternest integrity of purpose and the exercise of the highest wisdom.*“²¹ Do 11. dubna 1900 se mohou Kubánci rozhodnout, zda si ponechají španělské občanství, nebo zvolí nově kubánské. Kvůli této dohodě je potřeba vyčkat s ustanovením kubánské vlády. Spojené státy obchodují s Kubou za nejvýhodnějších možných podmínek. Změna vztahů s Kubou a Španělskem vyžádala přemístění diplomatických zastoupení.

Podle mírové smlouvy byli kubánští a portoričtí vězni propuštěni a posláni domů.

Další zmínku o Kubě najdeme na konci zprávy, jedná se o kubánský poštovní systém. Má být zcela nezávislý na americkém; pracovníci pošty mají pocházet z řad Kubánců.

Mezinárodní arbitráž ukončila spor Velké Británie ohledně hranic mezi Venezuelou a Britskou Guayanou. Velká Británie dostala velkou část území, o které usilovala, ale Venezuele připadlo ústí řeky Orinoko včetně mysu Barima a části karibského pobřeží východním směrem. Rozhodnutí komise bylo přijatelné pro obě strany, uvádí McKinley.

McKinley dále referuje o svržení vlády ve Venezuele. Generál Castro ustanovil novou vládu, se kterou Spojené státy ustanovily diplomatické styky. Dosavadní prezident Andrade opustil hlavní město Caracas.

McKinley doporučuje pozornosti členů kongresu práci jednotlivých velvyslanců, kteří sbírali informace o ekonomickém stavu země svého působení s ohledem na další expanzi zahraničního trhu Spojených států. McKinley toto zmiňuje v souvislosti s hodnocením práce organizace založené v roce 1890 International Union of American Republics. Americký prezident její práci velmi chválí. Jsou v ní zastoupeny všechny státy obou Amerik. Pokud by si nějaká země si přála vystoupit, měla možnost podat žádost o vystoupení během roku 1898. (Platnost vypršela 14. července.) Všechny země setrvaly. McKinley podotýká, že tyto ekonomické svazky jsou prospěšné pro všechny zúčastněné strany.

²⁰ MCKINLEY, W. *State of Union 1899*.

²¹ tamtéž

Zpráva o stavu Unie z roku 1900

V zájmu větší efektivity obchodu navrhuje McKinley vylepšit poštovní služby jako příklad uvádí novou smlouvu s Bolivií.

Bolívie a Brazílie řeší hraniční spor o území Acre.

McKinley vyjádřil přání revidovat obchodní podmínky s Brazílií především ty, které se týkaly. Brazílské výrobky se dostávají na americký trh za zvýhodněných podmínek, zatímco americkým výrobkům se takové podpoře v Brazílii nedostává.

S Chile je potřeba znovu projednat plnění závazků z roku 1893.

Ve zprávě o stavu Unie z roku 1900 najdeme více drobných zmínek o latinskoamerických státech. Dominikánská republika zvolila prezidentem Jimeneze. Guatemala a Honduras se zavázaly ke splácení škod způsobených americkým občanům. Portoriko má civilní vládu, která, zdá se, funguje. Mexiko podepsalo smlouvu o prodloužení působení International Water Boundary Commission. (Konkrétní činnost této komise není uvedena.)

Nicaragua podle očekávání neprodloužila Maritime Canal Company koncesi na činnost. McKinley doporučuje zvážit práci na kanálu spolu s Velkou Británií podle Clayton - Bulwerovy smlouvy.

V roce 1901 se bude konat v Buffalu výstava reprezentující západní polokouli. Země Latinské Ameriky projeví zájem se na výstavě podílet.

V činnosti pokračuje Bureau of the American Republics a slaví značné úspěchy na obchodním poli. Rovněž diplomatické mise přináší americkému obchodu značný prospěch: „*obtaining a wide range of information as to the industries and commerce of other countries and the opportunities thereby afforded for introducing the sale of our goods*“²².

Na Kubě se uskutečnily v roce 1900 volby. Guvernér Spojených států má dohlédnout na přijetí ústavy. Dokud nebude přijatá, Spojené státy ponechají své vojenské oddíly na Kubě. Jedná se zhruba o 5000 až 6000 mužů. Podle slov McKinleyho ústava musí být: „... *adequate to secure a stable, orderly, and free government*“²³.

²² MCKINLEY, W. *State of Union 1900*.

²³ tamtéž

4. Zahraniční politika Spojených států v zemích Latinské Ameriky

Expanzivní politiku Spojených států podpořil teoretická díla tři rozdílných mužů: evangelického pastora Josiaha Stronga, kontraadmirála Alfreda T. Mahana a historika Fredericka Jacksona Turnera. Mahan prosazoval vybudování kanálu, který by přinesl možnost propojit válečné lodě na obou březích Spojených států a otevřel dveře na asijský trh. Podle Mahana americké lodě budou schopny létat jako „ptáci od jednoho břehu k druhému“ do svých vlastních přístavišť. Proto je důležité vybudovat námořní základny všude po světě. Na takovém území by pak bylo možné postavit základny pro obranu anebo založit kolonie amerických osadníků. Hlavní Mahanovou snahou ale bylo vybudování silného loďstva.

Zásadní myšlenkou Stronga se stala bělošská a konkrétně anglosaská nadřazenost, přičemž Anglosasem je v první řadě občan Spojených států a potom Brit. Strong zastával názor, že Anglosas si zaslouží vládnout, jeho povaha se k tomu to účelu vycizelovala roky bojů, popisuje ho jako svobodného a mocného. Strong nachází podporu svých myšlenek i v evangeliu. Zásadou křesťanství je láska a ta nezná hranic. Proto uvědomělý Američan jde zvěstovat pravdu za hranice svého státu, když je to potřeba. Dvě největší lidské potřeby, se podle evangelického pastora skládají z čisté křesťanské spirituality a občanské svobody.

Poslední a neméně důležitý podklad pro americký expansionismus poskytl Turner. Tento historik přisuzuje Američanům výjimečnou vlastnost – překonávání hranic, a to od prvních osadníků, kteří hledali nová území, když už se nedostávalo volného prostoru poblíž. Nová vlna překonávání hranic byla podle Turnera vyvolána stále volnou půdou na západě (i když ve skutečnosti patřila Indiánům) a pokračující recesí. Turnerova „frontier thesis“ našla svou odezvu u zastánců expansionismu, kteří když bylo dokončeno osídlení západu, poukazovali na to, že další územní zisky jsou pouze pokračováním překonávání hranic.

Důležitým podkladem pro zahraniční politiku Spojených států se stala Monroeova doktrína. (Otcem myšlenky byl John Q. Adams, ministr zahraničí Spojených států, J. Monroe ve svém projevu přednesl myšlenky předestřené tímto politikem.) James Monroe, pátý prezident Spojených států, formuloval ve výroční zprávě roku 1823 myšlenku výjimečného postavení Spojených států na celém území obou Amerik. „*The American continents ...are henceforth not to be considered as subject for future colonization by any European*

powers...²⁴ Základní tři požadavky, které Monroe kladl byly: 1) oddělit sféru vlivu Spojených států a evropských mocností; 2) nekolonizovat již obsazená území; 3) Spojené státy se zavazovaly nevměšovat se do záležitosti jiných států.

Podle Monroea Spojené státy jsou úzce svázány s ostatními sesterskými republikami na jižním kontinentě, a proto pokládají za svou povinnost jim pomoci při případném vměšování evropských mocností. „...*We could not view any interposition for the purpose of oppressing them, or controlling, in any other manner, their destiny, by any European power in any other light than as the manifestation of unfriendly disposition towards the United States.*”²⁵

V následujících zahraničních kauzách Spojené státy často argumentovaly Monroeovou doktrínou (hraniční spor Venezuely a Britské Guayany, zásah v Nicaraguí, a posléze při španělsko – americké válce).

4.1. Kolumbie

Grover Cleveland pokládal vzájemné vztahy Spojených států a Kolumbie za blízké. V průběhu roku 1885 Spojené státy vyslaly své jednotky k zajištění volného průchodu přes Panamskou šíji během občanských nepokojů. Jednotky byl staženy po ustanovení nové vlády Kolumbie. Ve svém druhém projevu Cleveland poukazuje na napětí v důsledku zájmu Spojených států o území Panamy. Po minulých nepokojích přešla Panama pod přímou správu bogotské vlády a stala se federálním územím. V této otázce se konala mezinárodní arbitráž.

V kolumbijském přístavu Boca del Toro nemusí lodě Spojených států platit určité daně (např. za tonáž). Cleveland podepsal v roce 1885 zákon, kde se stanoví, že lodě z přístavu Boca del Tore nebudou platit v žádném americkém přístavu obdobné daně.

McKinley se zmiňuje o Kolumbii jen okrajově, v souvislosti s plánovanou výstavbou průplavu. V roce 1899 probíhalo v Kolumbii povstání. Spojené státy do něj na zahraničně – politické úrovni nezasahovaly.

4.2. Mexiko

V projevech prezidentů najdeme zmínky o vřelých, sousedských vztazích s Mexikem. Obě země se propojily díky síti železnic, která posílila obchod mezi republikami. Cleveland spatřoval jednoznačnou výhodu pro Mexiko v přílivu amerického kapitálu. Železnice, spojující obě země, urychluje výměnu zboží, a tím podporuje mexickou ekonomiku. Oblasti,

²⁴ MONROE, J. *State of the Nation 1823*. [online] 14.07.2009. Dostupné z WWW: <http://odur.let.rug.nl/~usa/P/jm5/speeches/jmoson7.htm>

²⁵ tamtéž

kteře byly dřívě jen těžko dostupné, se díky železnici probudily k životu, technické novinky z hlavního města se šíří i do nejzapadlejších končin, místa mezi sebou jsou propojena. Podle slov amerického vyslance v Mexiku Whitehouse: „*Owing to the almost entire lack of navigable streams, the wretched condition or total absence of roads, and, in parts, the scant population of many districts of the country, railroads were of more than usual importance for the development of immense natural riches of the Republic.*”²⁶ Stejně tak to vidí i Grover Cleveland, když se své zprávě o stavu Unie z roku 1885 říká: „*Lines of railway, penetrating to the heart and capital of the country, bring the two peoples into mutually beneficial intercourse, and enlarged facilities of transit add to profitable commerce, create new markets, and furnish avenues to otherwise isolated communities*“. Americký kapitál s sebou přinesl pro Mexičany i řadu nevýhod; hlavně se jedná o prosazování amerického zájmu na úkor lokálních priorit, soustředění na zisk bez snahy o rozvoj regionu, prohloubení sociální propasti mezi chudými a bohatými. V důsledku se takové oblasti stávaly méně soběstačnými a o to více závislými na amerických společnostech, což způsobovalo dominantní postavení podnikatelů, ať už na poli ekonomickém, nebo politickém.

Kašpar nabízí ještě jeden pohled na pronikání americké železnice do Mexika: „*Především však železnice znamenala radikální zvrát v prostorových vztazích země. Přispěla k integraci severu a posílila centralismus a hegemonii hlavního města, neboť většina tratí končila právě zde.*”²⁷

Cleveland v prvním funkčním období dohlížel na již dřívě dojednané přemístění hraničního pásma mezi Mexikem a Spojenými státy na západ od Rio Grande. Hraniční linie měla nově sledovat řečiště Rio Grande a Rio Gile. Smlouva o posunu hranic byla uzavřena už v roce 1885, kvůli liknavosti mexických úřadů a nedostatků prostředků se stále konečný termín odkládal. Dohoda z roku 1888 upravuje, jak řešit otázku volně se pasoucího, zatoulaného a ukradeného dobytka na hraničním území mezi Mexikem a Spojenými státy.

4.2.1. Ekonomická expanze Spojených států

Tak jako v celé Latinské Americe se i v Mexiku odehrál zápas mezi Británií a Spojenými státy o sféru vlivu. Z hlediska geografického měly Spojené státy určitou výhodu. Jak uvádí Opatrný: „*Napojení železniční sítě Mexika na síť ve Spojených státech v roce 1883 rozhodlo*

²⁶ *Papers relating to the foreign relations of The United States transmitted to Congress, with the Annual Message of the President, December 3, 1889.* Government printing office, 1890. Mr. Whitehouse to Mr. Bayard. Legation of the US Mexico, Feb. 28, 1889. p. 551.

²⁷ KAŠPAR, O. *Mexiko*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. str. 205

*s definitivní platnosti boj mezi britskými a americkými firmami o orientaci mexického zahraničního obchodu.*²⁸ Státy Latinské Ameriky se neblahou orientací na jednu hegemonii snažily zvrátit. Zatímco Balmaceda se pokoušel v Chile čelit ekonomické expanzi Britů, mexická vláda se snažila oslabit vliv ze Spojených států. Veškeré investice ze zámoří byly v Mexiku vítány, a nejlépe se umístila opět Velká Británie. Británie investovala do mexického ropného průmyslu a výrazně se v tomto odvětví prosadila.

Pro dokreslení situace se opět podívejme na železnici. V roce 1889 dosáhla železnice budována americkými společnostmi na území Mexika 7 940 kilometrů. V Argentině byla v roce 1890 britskými společnostmi postavená železnice o 9 000 kilometrech.

4.3. ARGENTINA

Přímou zmínku o Argentině v projevu Grovera Clevelanda najdeme jen v požadavku odškodného. Argentina požaduje náhradu škody od Spojených států za vytvoření údajně pirátské kolonie v roce 1831 na Malvínách. Argentina argumentuje vzniklými hospodářskými ztrátami, které ji podloudní činnost působí. Žádost z roku 1886 Cleveland pokládá za bezpředmětnou, vzhledem k tomu, že osídlení Argentiny na tomto ostrově je zpochybnitelné.

Přesto je vývoj Argentiny v tomto období velice zajímavý. Dostává se do popředí mezi ostatními státy Latinské Ameriky, a dokonce se je na Panamerické konferenci snaží zastupovat. Argentinská vláda se pokládala za protipól americké vlády v Jižní Americe, považovala se za mluvčího latinskoamerických zemí. Sebejisté vystupování podpořil neuvěřitelný ekonomický vzestup. Podle Chalupy za výjimečný hospodářský růst Jižní Ameriky v druhé polovině 19. století mohly tři faktory – zahraniční investice, zapojení na poli mezinárodního obchodu a příliv imigrantů. Pro tyto závěry nacházíme potvrzení v korespondenci mezi ministrem zahraničí Spojených států a velvyslancem v Argentině.

Vyslanec Spojených států v Buenos Aires Hanna v roce 1889 vychvaluje přínos přistěhovalců z Evropy do Argentiny. Imigranti sami spotřebovávají zboží a zaplňují volná místa v továrnách, výrazně tedy oživují jak ekonomiku, tak i obchod. Zároveň lituje, že přistěhovalců do Spojených států nedosahuje takových čísel jako v Argentině. Hanna si stěžuje, že americké loďstvo zaostává za argentinským. Podle slov amerického velvyslance by obchod s Argentinou mohl být mnohem intenzivnější, kdyby si Spojené státy mohly dovolit více parníků. Zatím místo Spojených států v argentinské ekonomice zaujímají evropské státy.

²⁸ OPATRŇÝ, J. *Amerika v proměnách staletí*. Odkaz Mexiko.

Vztahy Argentiny a Velké Británie jsou těsnější než s jinými státy. Britské aktivity v zemi byly zvláště patrné na argentinské železnici. Britové vlastnili všechny argentinské tratě a mohli si zcela dle svého uvážení stanovovat cenu jízdného.

Argentina dodávala na mezinárodní trh lněná semena, obilí, maso, surové kůže. V letech 1880 – 1894 se export obilí zvýšil třiatdvacetkrát. Spolu s Uruguají vyvážela hovězí maso, vlnu a pšenici. Argentinská expanze na trhu s obilím ohrožovala americké zemědělství. V roce 1888 napsal Hanna v jedné ze svých zpráv následující odhad argentinského vývoje: „*There is no room for doubts that the Argentina nation will, very soon, in every way, both in commerce and the cultivation of the soil, outstrip all countries, on this continent south of the United States. This is not guess-work but a fact...*”²⁹

V tabulce převzaté z korespondence vyslance Hanny s ministrem zahraničí Blainem se odráží raketový vzestup argentinské ekonomiky. Během jedenáctiletého období 1878 a 1887 dosáhl výměnný obchod (například s Německem) až pětisetprocentního nárůstu. Spojené státy zaujímají páté místo. První místo patří Velké Británii, následuje Francie, Německo a na čtvrtém místě Belgie.

		1878	1887	Nárůst
1	Velká Británie	\$15 520 000	51 860 000	234%
5	Spojené státy	\$5 500 000	16 940 000	205%

Podle Hanny argentinskou ekonomiku oslabovaly jediné nepřátelské vztahy se sousedy (především s Brazílií a Chile), což znamenalo neustále se měnící a vysoké dovozní tarify. Změny tarifů a ataky jednoho státu na druhý znepokojovaly zahraniční investory. Přestože vyslanec Spojených států v Buenos Aires nešetří slovy chvály na argentinské hospodářství, v roce 1889 proběhla v této zemi ekonomická krize. Vláda si byla velmi jistá přílivem peněz. Ukázalo se, že argentinské modernizační plány jsou příliš velkolepé. Vláda se začala zadlužovat a krize ve Velké Británii, odkud většina investorů pocházela, otřásla stabilní ekonomickou situací země. Nicméně Argentina v sobě skrývala takový přírodní potenciál, že už v roce 1896 ekonomika definitivně překonala veškeré nesnáze.

²⁹ *Papers relating to the foreign relations of the United States*, 1889. Part I. Mr. Hanna to Mr. Bayard. Legation of the United States, Buenos Aires, July 25, 1888.

4.4. BRAZÍLIE

V květnu 1888 bylo v Brazílii zrušeno otroctví. Cleveland krátce Brazílii poblahopřál. Značná část veřejnosti sledovala se zájmem brazilský vývoj v otázce otroctví. Vzhledem k tomu, že stát Sao Paulo byl v tehdejší době jedním z hlavních světových producentů kávy, přerod z využívání otročké síly a síly námezdních dělníků znepokojovaly investory. Na rozdíl od státu Haiti, který jako první z celé Latinské Ameriky zrušil otroctví, transformace proběhla v poklidu. Když nemocný císař Pedro II. roku 1887 odjel do Německa do lázní na léčebný pobyt, regentská vláda připadla princezně Isabele. Isabela všemožně podporovala zrušení otroctví. Argumentovala porušováním křesťanských a liberálních zásad. Armáda podporovala abolicionismus a některé oddíly odmítaly zasahovat proti uprchlým otrokům. Svoboda pro všechny obyvatele Brazílie byla přijata jedinou větou – „Otroctví v Brazílii se považuje za zrušené.“ Černoši i nadále pracovali na plantážích jako námezdní dělníci. V květnu 1888 princezna Isabela slavnostně podepsala zrušení otroctví. Tím ale ztratila podporu velkostatkářů, a jak ji varoval předseda vlády, ohrozila monarchii.

O rok později najdeme v projevech amerických prezidentů blahopřání k vytvoření republiky. Kromě černochoů vděčným za zrušení otroctví nikdo nestál za monarchií. Císařská rodina byla považována za anachronismus. Podhoubí revoluce dlouho zrlo a v listopadu roku 1889 věci nabraly finální obrat. Političtí spiklenci, připravující svržení Pedra II., byli domluveni a funkce přerozdělené. Důležitou roli sehrála armáda, podobně jako tomu bylo při zrušení otroctví. 15. listopadu dostal panovník telegram o vzpouře. Shromážděné pluky vyčkaly na vyhlášení republiky a pak slavnostně pochodovaly městem.

Kroky, navrhované jako protiútok, Pedro odmítl a 16. listopadu abdikoval. Brazílská monarchie skončila po 67 letech. „*Monarchie splnila své poslání. Zajistila jednotu země, patronovala duchovní osamostatnění, provedla nejnutnější reformy.*“³⁰ Následující léta přinesla nepokoje a boj o moc mezi prezidentskými kandidáty.

Prvním prezidentem se stal vůdce brazilského převratu Manuel Deodoro da Fonseca v letech 1889 – 1891. V dokumentech ministerstva zahraničí z roku 1891 najdeme zmínky týkající se obchodu s Brazílií. Ve zprávě ministra zahraničí Jamese G. Blaina se řeší změny cla na zboží dovážené ze Spojených států do Brazílie. Blaine přikládá tabulky, ve kterých ukazuje zboží zlevněné o 25% . Spojené státy dodávají zboží v celkové hodnotě 5 430 532 dolarů (bez cla a se sníženou daní o 25%). Ministr zdůrazňuje, že ostatní země využívají ekonomický potenciál Brazílie daleko lépe než Spojené státy. Z Brazílie by na americký trh

³⁰ KLÍMA, J. *Dějiny Brazílie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. str. 239.

měl být bez cla dovezen cukr, melasa, káva a kůže. V tabulce A se nachází přehled surovin bez cla, tabulka B udává nové daňové zatížení snížené o 25% k datu 1.dubna 1892.

Tabulka A

Zboží	Ze Spojených států	Z jiných zemí	Celkový dovoz	Daňová sazba
Pšenice	\$150	\$547 845,84	\$547 995,84	5%
Pšeničná mouka	2 778 353	941 329,24	3 692 982,24	15
Veškeré výrobky z kukuřice	21 369	695 285,57	716 654,57	15
Žito a žitná mouka	===	555 737,60	555 737,60	15
Ječmen, pohanka a pohanková mouka	===	193 286,08	193 286,08	15
Seno a oves	531	541 693,80	542 224,80	20
Fazole a hrách	478	1 039 522,00	1 040 00,00	20
Brambory	36	905 053,12	905 089,12	15
Vepřové, solené a naložené v soli, šunka kromě slaniny	44 809	751,00	45 560,00	20
Bavlníkový olej	4 376	331,20	4 707,20	48
Ryba solená, sušená, nakládaná	23 278	1 629 724,00	1 653 002,00	od 20 do 48
Uhlí, antracit a kamenné uhlí		6 067 380,80	6 067 380,80	5
Pryskyřice, dehet, asfalt, terpentýn	98 310	69 653,33	167 963,33	15
Zemědělské nářadí a stroje	===	===	===	5
Těžební nářadí a stroje	184 652	2 320 627,92	2 505 279,92	od 15 do 48
Nástroje a knihy pro umění a vědu	82 752	492 904,50	575 656,50	15
Železniční materiál a vybavení	155 539	635 180,76	790 719,76	od 5 do 15
celkem	3 394 633	16 609 306,76	20 003 939,76	===

Tabulka B

Zboží	Ze Spojených států	Z jiných zemí	Celkový dovoz	Daňová sazba
Vepřové sádlo a jeho náhražky	\$371 399,00	\$348 166,60	\$719 565,60	od 15 do 30%
Slanina	556,00	103 610,66	104 166,66	48
Máslo a sýr	12 941,00	2 000 507,91	2 013 448,91	48
Konzervované a nakládané maso, ryba, ovoce a zelenina	13 894,00	606 197,89	620 091,89	od 20 do 48
Výrobky z bavlny včetně oblečení	665 986,00	26 571 138,50	27 237 124,50	od 15 do 48
Výrobky ze železa a ocele	522 096,00	2 361 211,00	2 883 307,00	15,30 a 48
Kůže a výrobky z kůže včetně bot	20 196,00	3 195 185,62	3 215 381,62	od 30 do 50
Dříví, stavební dříví a výrobky ze dřeva	417 761,00	1 098 927,02	1 516 688,02	od 30 do 60
Výrobky z gumy	11 070,00	310 398,50	321 258,50	48
celkem	2 035 899,00	36 595 343,70	38 631 242,70	===

V prvních letech přineslo republikánské zřízení Brazílii jen nepokoje. Nově nastolení prezidenti zastávali svůj úřad pomocí neblahých praktik. První brazilský prezident Fonseca se nedokázal domluvit ohledně svých pravomocí s parlamentem, řešil to rozpuštěním parlamentu a vyhlášením státního převratu. Situace se vymkla kontrole a ukázalo se, že za ním nikdo nestojí. Vnitrostátní napětí nepolevilo ani za následujícího prezidenta Peixota. Zavádění pořádku doprovázelo zatýkání jeho odpůrců, odvolávání z funkcí, byl pronásledován tisk. Mír nastal až v roce 1895, šest let po svržení monarchie.

V projevech Grovera Clevelanda z let 1893 a 1894 najdeme zmínku o vnitropolitickém konfliktu v Brazílii, do kterého byly zapojeny i Spojené státy. 6. září 1893 povstala námořní flotila pod vedením admirála Custódia José de Melo proti vládě Floriana Peixota. V přístavu Rio de Janeiro, kde se události odehrály, kotvily válečné lodě evropských států – Velké Británie, Francie, Portugalska, Itálie – a severoamerické lodě. Tyto lodě měly zajišťovat bezpečnost obchodních parníků svých zemí od samého začátku konfliktu. V projevu Cleveland nařizuje námořním jednotkám bedlivě sčezit zájmy amerických občanů a ochránit jejich majetek během nepokojů. „*The outbreak of domestic hostilities in the Republic of*

Brazil found the United States alert to watch the interests of our citizens in that country, with which we carry on important commerce.”³¹ Clevelandova vláda se nechtěla zdeskreditovat vůči Brazílii, ale udržet stávající přátelské vztahy. Všechny výše zmíněné státy zachovávaly v konfliktu vůči Brazílii neutralitu. Povstalci hrozili rozbombardováním přístavu a města, pokud se Peixoto nevzdá vlády v jejich prospěch. Válečné lodě Spojených států pod vedením admirála Andrew Benhama prolomily blokádu přístavu 29. ledna 1894. Povstalecké jednotky se vzdaly v březnu, když byly jejich lodě obklíčeny a izolovány. Podle Josepha Smitha Spojené státy v očích Brazílie nejednaly korektně. Peixoto nesl nelibě nevyžádaný zásah Spojených států jako napomenutí, že si nedokáže udržet v zemi pořádek.

Nepokoje v Brazílii na určité období pozastavily obchod. Ačkoliv Spojené státy s Clevelandovou administrativou nechtěly do konfliktu zasahovat, měly zájem, aby se obchod vrátil do normálních kolejí. V projevu z roku 1894 Cleveland uvádí, že Spojené státy neposkytnou azylové útočiště na svých lodích. Podrobnosti o průběhu samotného konfliktu Cleveland neuvádí.

4.4.1. Brazílsko-argentinská otázka hranic

Američtí prezidenti často působili jako arbitři v mezistátních konfliktech. Podle dohody, dosažené na Panamerické konferenci, spory mezi státy Latinské Ameriky mají mírově řešit arbitři.

Během své prezidentské funkce Benjamin Harrison působil v roce 1889 jako arbitr mezi Brazílií a Argentinou v otázce hranic. Předmětem arbitráže bylo území Misií. V roce 1895 za prezidenta Clevelanda došlo k přidělení většiny sporného území Brazílii. Během svého působení ve vládě zastupoval Cleveland při řešení mezinárodních otázek řadu zemí. Nejvýznamnější se stala venezuelská arbitráž. Neméně důležitá však byla brazilská nebo středoamerická.

4.5. PANAMERICKÁ KONFERENCE

Poslední výroční zpráva Grovera Clevelanda z roku 1888 se zmiňuje o přípravách na Panamerickou konferenci, která se má uskutečnit ve Washingtonu. V květnu 1888 Kongres vydal svolení uspořádat setkání všech států amerického kontinentu.

S myšlenkou panamerické konference přišel Simón Bolívar v roce 1826. Bolívar se snažil o vytvoření federace států Latinské Ameriky. První konference, konaná v Panamě,

³¹ CLEVELAND, G. *State of Union 1893*.

nepřinesla kýžený efekt a ukázala zcela rozdílné postoje jednotlivých zúčastněných států. Na několik desetiletí myšlenka panamerikanismu pomasla a byla znovu probuzena k životu až Spojenými státy, kterým se hodila k prosazení obchodních cílů. Spojené státy v této době cítily tlak evropského vlivu v Latinské Americe a možnou ztrátu příležitostí.

Sejít se měli představitelé Jižní a Centrální Ameriky, Mexika, Haiti a Dominikánské republiky k projednání monetárních a obchodních otázek. První mezinárodní konference amerických států ve Washingtonu byla zahájena 2. října 1889 a trvala do 19. dubna 1890. Zúčastnily se všechny státy Latinské Ameriky s výjimkou Dominikánské republiky, která bojkotovala setkání kvůli nepříznivým obchodním vztahům se Spojenými státy.

Jeden z hlavních aktérů Panamerické konference, americký ministr zahraničí James G. Blaine, usiloval o posílení obchodu mezi Spojenými státy a Latinskou Amerikou a o nalezení mírového řešení pro spory mezi státy Latinské Ameriky. Mír na jižní části kontinentu by podpořil rozvoj obchodu. Spojené státy hodlaly uzavřít reciproční smlouvy se všemi státy, kromě těch, se kterými Spojené státy hraničí nebo už obchodují. Spojené státy rovněž pozvaly své odborníky v oblasti námořnictva, aby se připravila jednotná plavební pravidla pro státy obou Amerik. Konkrétně se na setkání rozebíraly otázky výměny zločinců, autorská práva, použití obchodních značek, patenty, arbitráže při finančních a teritoriálních nárocích, případné založení celní unie na území obou Amerik atd.

Jedním ze skutečných výsledků Panamerické konference roku 1889 bylo ustanovení několika institucí. Z podnětu konference vzešla Mezinárodní unie amerických republik („The International Union of American Republics”) a Obchodní výbor amerických republik („The Commercial Bureau of the American Republics”), obě organizace poskytovaly informace ohledně obchodu.

Spojené státy uzavřely výhodné smlouvy s Brazílií. Obchodní dohody dovolily Spojeným státům proniknout na brazilský trh, kde do té doby převládal pouze britský vliv.

Během konference se projevila obava malých, popřípadě zatím ne tak konsolidovaných států z dynamicky se rozvíjejícího kolosu Spojených států. Neshoda nastala při diskusi o vojenské intervenci. Podle návrhů se měly všechny státy chovat k cizincům na svém území jako ke svým občanům, bez žádných výjimek a ve všech ohledech. Zatímco státy Latinské Ameriky rezoluci podporovaly, Spojené státy namítaly, že se jedná o zákon odporující mezinárodnímu standartu nevměšování se do záležitostí jiného státu a že případný zákon o intervenci v zájmu svých občanů neumožňuje pozdější odřeknutí. Státy Latinské Ameriky se držely doktríny Carlose Calvy, argentinského právníka. V ní bylo ustanoveno, že příslušník cizího státu na území Jižní Ameriky se má obracet v případě stížnosti na místní soudy a spíše

souhlasit s náhradou škody než žádat o zásah svého státu. Takový stát nesměl vojensky vymáhat náhradu pro svého občana. Malé státy se obávaly diplomatické intervence ze strany ekonomických gigantů v případě zkřížení zájmů.

Napětí se projevilo i při projednávání otázky území nabytých za války. Spojené státy měly na mysli svoje územní zisky na Mexiku, rovněž Chile pamatovalo na svoje rozšířené hranice o území Peru a Bolívie v ledkové válce. Problematika byla natolik ožehavá, že se sice k určité dohodě mezi státy na Panamerické konferenci dospělo, tato dohoda ovšem nikdy nevstoupila v platnost. Nikdo ze zúčastněných stran ji neratifikoval.

Velmi ostře se proti Spojeným státům postavila Argentina, která se cítila být rovnocenným partnerem pro Spojené státy a mluvčím Jižní Ameriky. Spolu s chilským zástupcem odmítla reciproční smlouvy mezi Spojenými státy a zeměmi Latinské Ameriky. Velice podobné složení komodit by nepřineslo výhody ani jedné straně, a tedy by reciprocita ani neměla smysl.³²

Panamerickou konferenci poznamenaly neshody v zájmech mezi státy a obava z nadřazenosti a ekonomické expanze Spojených států. Jak napsal José Martí, tehdy dopisovatel novin v Buenos Aires, Spojené státy využily Panamerické konference pro posílení svého vlivu na jižní části kontinentu.

Další panamerický kongres se konal v letech 1901-1902 v Ciudad de Mexico.

4.6. KONFLIKT V CHILE

4.6.1. Zápas Spojených států a Velké Británie o chilský trh

V prvních projevech Grovera Clevelanda najdeme apel na hledání nových odbytišť pro americké zboží. Rozvoj výroby a následné přesycení trhů podněcovaly americké podnikatele k navazování výhodných obchodních vztahů. Jedním z nejbližších sousedů s dosud nevyhraněným trhem byla Latinská Amerika. Některé státy Jižní Ameriky si podmanila Velká Británie (např. Argentinu), ale o jiných se mělo teprve rozhodnout (Chile a posléze Kuba). Grover Cleveland postupoval v zahraniční politice velmi obezřetně, obzvlášť proto že měl ruce svázané domácí hospodářskou recesí. Benjamin Harrison se rozhodl pro aktivní účast v zápase o Chile. Spojené státy zajímal chilský trh jako případného odbytiště, ale také kvůli dovozu ledku. Pozice Spojených států se však nevyrovnala již existujícímu velkému vlivu

³² OPATRŇÝ, J. Širší kontext latinskoamerické politiky Spojených států v poslední třetině XIX. století. Mezi občanskou válkou v USA a válkou španělsko-americkou. *Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et historica 1, Studia Historica LV*. Praha: Univerzita Karlova, 2003

Velké Británie. Chile se orientovalo na Británii od 30. let 19. století, kdy se Diego Portales, ministerský předseda za generála Prieta v letech 1831-1841, snažil vybudovat v Chile „Anglii v Pacifiku“³³ Chile pro Brity představovalo zaslíbenou zemi, kde se sny o rychlém zbohatnutí skutečně plnily. V této souvislosti je nejvýraznější příběh tzv. „ledkového krále“. Přezdívalo se tak muži, který přijel chudý z Velké Británie a dosáhl neuvěřitelného bohatství. Vlastnil většinu ledkových nalezišť, a posléze i železnici v oblasti Tarapacá. Tento příběh ilustruje potenciál britského vlivu v Chile.

Od bojů za nezávislost Chile vyváželo měď a pšenici, ke konci 19. století přibyly nitráty. V 19. století byla hnojiva zcela nepostradatelná pro využití zemědělských plodin jako obchodního artiklu. Na ledkovou válku a občanskou válku v Chile by se dalo pohlížet z perspektivy zájmu Spojených států a Velké Británie, zemích závislých na zemědělské produkci. Spojené státy potřebovaly hnojiva pro svoji zemědělskou produkci, kterou hojně exportovaly. Britský zájem o nitráty podněcoval naopak nákup potravin.

4.6.2. Ledková válka

Ledková neboli pacifická válka přinesla Chile nejen rozšíření státního území téměř o třetinu, ale především plnou moc nad ledkovými nalezišti. Už v 60. letech si na bolivijském území v Atacamské poušti zakoupila koncese britsko-chilská společnost Compañía de Salitres y Ferrocarril de Antofagasta. Později Bolívie obvinila společnost z neplacení daní a začala s konfiskací majetku. To posloužilo jako roznětka k válce. Od dubna roku 1879 až do podepsání mírové smlouvy v Peru v říjnu roku 1883 se všechny tři země zmítaly ve válečném konfliktu. Vítězné Chile získalo peruánskou provincii Tarapacá a bolivijské provincie Antofagasta a La Puna. Nová území zabezpečila Chile prvenství ve světovém obchodu s nitráty.

Implicitní zmínky o této válce najdeme v projevech prezidenta Clevelanda. Jedná se o odškodnění za škody na majetku, které utrpěli američtí občané během války.

Během války ministr zahraničí James Blaine vedl s Peru jednání. Peru si dělalo naděje, že ve Spojených státech najde zastání proti Chile. Ministr zahraničí v případě úspěchu viděl možnost proniknout na trh Peru a Chile. Nakonec Blaine od spolupráce ustoupil a nechal Peru bez pomoci. Při uzavření míru v roce 1883 se ukázalo, že ke svému velkému zklamání Peru nedostane zpět svoji provincii, které získalo Chile. Nepříznivý dojem udělaly Spojené státy i na Chile. Chilské vládě se nezamlouvala intervence Spojených států do sporu, který považovala za záležitost Peru, Chile a Bolívie.

³³ CHALUPA. Chile. str. 48

4.6.3. Balmacedova revoluce

Druhý válečný konflikt se odehrál na přelomu staletí. Jeho podstatou byl spor o vymezení pravomoci mezi prezidentem a parlamentem. Ministerský předseda Diego Portales zavedl ve 30. letech ústavu, která poskytovala chilskému prezidentovi rozsáhlou pravomoc. Po celá desetiletí neměl parlament téměř žádné rozhodovací slovo. Volby nové hlavy státu měly čistě formální charakter a o budoucím vítězi bylo rozhodnuto dávno před vypsáním voleb. (Tyto zákulisní jednání ale samozřejmě prováděli jednotlivé strany a prezident byl tedy podpořen jednou ze stran.) Tento stav se toleroval kvůli stabilitě a kontinuitě vlády.

V letech 1886 – 1891 byl chilským prezidentem José Manuel Balmaceda. V zemi probíhala vleklá vládní krize kvůli neschopnosti dohody mezi konzervativci a vládními liberály. Prezident vyměnil kabinet celkem třináctkrát. Nakonec se Balmaceda rozhodl pro razantní krok. Rozpusťil parlament a v lednu roku 1891 vyhlásil prezidentskou diktaturu. Balmaceda zasáhl radikálně, ale podcenil parlament. Ukázalo se, že neodhadl jeho skutečnou sílu a reálné možnosti prosadit svou vůli. Parlament se sjednotil a jednomyslně postavil proti prezidentovi.

Politický konflikt rozdělil vojsko. Pozemní armáda zachovala věrnost Balmacedovi. Námořnictvo se vydalo na sever, aby obsadilo ledkové doly a získalo mezi horníky stoupence revoluce. Nedostatek mužů byl pocíťován na obou stranách. Balmacedovi muži verbovali násilně, a tím si zneprátelil národ. *„Na rozdíl od znechucených, násilím zverbovaných mužů Balmacedových oddílů se vzbouřenecké vojsko skládalo především z nadšených dobrovolníků.“*³⁴ První vítězství si připsali vzbouřenci u Pozo Almonte v březnu 1891. V dubnu se však potopila jejich vlajková loď poškozená torpédoborcem. Zahynulo všech sto dvacet námořníků. Jednalo se o jednu ze dvou torpédovek zakoupených vládou v Evropě.

Balmaceda se cítil krajně nejistě, proto se snažil zničit veškerá místa odporu; uzavíraly se politické kluby, střední školy. Méně početné vojsko revolucionářů jednalo rychle ve snaze nedat pozemním vojskům čas.³⁵

Rozhodující bitva se odehrála 20. srpna 1891 u La Placilly. Vzbuřenci drtivě porazili Balmacedovo vojsko, které se nakonec rozprchlo. Na bitevním poli zůstalo osm tisíc zraněných a mrtvých. 29. srpna Balmaceda rezignoval a vlády se ujal Jorge Montt. O několik dnů později José Manuel Balmaceda spáchal sebevraždu na argentinské ambasádě, kde získal azyl.

³⁴ CHALUPA, J. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. str. 392.

³⁵ tamtéž.

4.6.4. Úloha Spojených států v občanské válce

Podle Opatrného³⁶ Balmaceda posiloval vliv Spojených států na úkor stále sílícího vlivu Anglie. Anglie už ale svoje kořeny zapustila dostatečně hluboko a svého vlivu se nehodlala vzdát. Chilsko-americký konflikt měl dohru v podobě vzájemného osočování a vydávání manipulativních zpráv v tisku.

Ze zpráv vyslance Spojených států Patrika Egana ministru zahraničí Jamesi Blainovi vyčteme složité postavení Spojených států. Na jedné straně se nesměly diplomaticky kompromitovat, na druhé straně zde byla vidina odměny v otevřeném chilském trhu.

Grenville a Young popisují Patrika Egana jako muže neobvyklých vlastností zcela nepostradatelných pro diplomatickou misi. Jeho pozice v zemi pod britským vlivem vyžadovala odvalu, schopnost a odhodlání bránit zájmy Spojených států. Egan postrádal jediné diskretnost. Po chladném přijetí a nelehkých začátcích se Egan aktivně zapojil do společenského života a začal být spojován s vládou Balmacedy, kterého podporoval do poslední chvíle. Tato diplomatická jednostrannost se ukázala pro Ameriku jako osudná, když se moci ujala opoziční strana.

Postoje Patrika Egana, původem Ira, objasňuje i to, že neměl v lásce Brity, a Chile byla pro-britská země. Patrik Egan zastával funkci předsedy Irish National League of America. Toto sdružení mělo za cíl aktivní podporu odtržení Irska od Velké Británie.

Ačkoliv úřední dopisy z Bílého domu trvají na tom, aby Patrik Egan zachoval ve sporu neutralitu, na veřejnost se dostal dopis tlumočící zcela jiné požadavky. 1. června 1891 dostal Egan telegram se zplnomocněním ke zprostředkování míru (spolu s velvyslanci Brazílie a Francie). Podle pokynu v telegramu se měl neformálně a diskretně informovat o případném zájmu o výpomoc ze Spojených států. Toto přání Bílého domu tlumočil Patrik Egan veliteli americké lodi, kotvící v chilských vodách, McCannovi. McCann se dopustil neprozřetelnosti a písemně stejné přání Bílého domu poslal Isidoru Errazurizovi, zmocněnci Balmacedovy vlády, který rovněž písemně odpověděl. V inkriminovaném dopise, kde Errazurize cituje úryvky z dopisu McCanna, zaznívá věta: „...*Try to find out if there is any way in which the good offices of the Government of the United States could be employed to put an end to the conflict which is destroying Chile, a friendly intervention made in a disinterested manner, in obedience exclusively to the desire to reestablish peace.*”³⁷ Balmaceda vyjádřil potěšení z angažování Spojených států v konfliktu. Dopis se dostal na veřejnost a do rukou opoziční

³⁶ OPATRNÝ, J. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Libri, 1998. str. 222. odkaz *Chile*.

³⁷ *Papers relating to the foreign relations of The United States*, 1891, Inclosure to No. 175 from Mr Egan to Mr Blain, Legation of the United States.

strany, mise Patrika Egana byla zpečetěna a Spojené státy prohrály s Velkou Británií boj o privilegované postavení v Chile. O žádné spolupráci nemohlo být ani řeči.

Během občanské války v Chile se Egan pokoušel nahradit konkurenční britskou společností Transandine Telegraph Company a podpořit Central and South American Telegraph. Věc uvázla na tom, že společnost požadovala výhody, ke kterým chilská vláda nebyla ochotná přistoupit.

Podle zpráv Patrika Egana se Britové snažili přilévat oleje do ohně, aby vyprovokovali razantní vojenské kroky vůči Balmacedově straně. Na druhou stranu Egan přináší zprávy, které mohou být považovány za provokaci ze strany americké. Americký velvyslanec dokládá i vzájemné štvavé ataky obou stran, jak Balmacedovy, tak za strany vzbouřenců. Postoj vlády Spojených států k jednání Patrika Egana není vyvážený. Na jednu stranu ministr zahraničí James G. Blaine odmítá prodej válečných lodí chilské vládě, na stranu druhou je velvyslanec nabádán, aby podpořil přijetí míru všemi dostupnými prostředky.

V projevu Benjamin Harrisona o stavu Unie z roku 1891 se dozvídáme o konfliktu ohledně dodávky zbraní. Prezident uvádí, že loď Itata ilegálně vyvezla munici pro povstalce z amerického přístavu San Diego. Námořníci zpočátku nechtěli podle slov Harrisona umožnit kontrolu lodě a následně již po vpuštění kontroly na palubu se k ní chovali hrubě. Podle Schoultze³⁸ tato epizoda měla trochu jiné pozadí. Povstalci zbraně nakoupili již dříve, ale později přišlo prohlášení Spojených států o zachování neutrality v konfliktu a zákazu prodeje zbraní. Posádka Itaty se tedy rozhodla vyvézt svůj náklad tajně v noci. Po tom, co byla odhalena, podřídili se požadavkům Spojených států, protože si je nechtěli zneprátnit. Admirál McCann eskortoval loď k chilským břehům a celý náklad munice okamžitě předal Balmacedově armádě. Jeho odpůrci vnímali tento krok jako těžkou urážku.

O chilsko – amerických vztazích svědčí i další kauza americké zahraniční politiky. V říjnu roku 1891 došlo k přepadení americké válečné lodi Baltimore kotvící v přístavu Valparaíso. Egan a Blaine obvinili chilskou policii a vojsko z nečinnosti a z podněcování k potyčce. Dva námořníci byli zabití, sedmnáct dalších zraněno a někteří další pronásledováni po městě rozbouřeným davem a policií. Chilská strana odmítla přijmout zodpovědnost za incident. Po řadě jednání nakonec ustoupila a zaplatila odškodné, ale vzájemné vztahy mezi Spojenými státy a Chile tím na dlouho utrpěly.

³⁸ SCHOULTZ, L. *Beneath the Unites States: a history of U.S. policy toward Latin America*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1999. str. 91 – 106.

Z dopisu Patrika Egana lze vyrozumět, že námořníci byli atakováni bez jakéhokoliv podnětu ze své strany. Na internetových stránkách Profiles of U.S. Presidents³⁹ se uvádí, že se jednalo o salónní šarvátku. Vzhledem k tomu, jaké tento incident vyvolal mezinárodní napětí, se zdá, že tento fakt je celkem podstatný. Harrison si útok vyložil jako napadení důstojníků americké armády. Chilská vláda nepospíchala s omluvou. Je pravděpodobné, že chilská vláda měla starosti s vládním kabinetem a potyčku vnímala jako podřadnou záležitost. Přesto Harrison nařídil námořnictvu pohotovost. Teprve díky skvělým schopnostem Blaina byl konflikt zažehnán, Harrisonovi rozmluveny válečné kroky a prezident byl přesvědčen k trpělivosti. Opět podle stránek Profiles of U.S. Presidents Harrison agitoval v Kongresu za podniknutí válečných kroků již v době, kdy Chile omluvu zaslalo a přistoupilo k dialogu ohledně odškodného.

Diplomatické aktivity Patrika Egana nepřinesly Spojeným státům očekávané otevření trhu pro severoamerické výrobky. Spojené státy se příliš zapletly do konfliktu mezi Balmacedou a chilským parlamentem a nedokázaly si zachovat neutralitu. Přestože Harrison uvádí: *“The instructions to our naval officers and to our minister at Santiago from the first to the last of this struggle enjoined upon them the most impartial treatment and absolute noninterference,”*⁴⁰ Patrik Egan velice stranil Balmacedovi, a rozhodně diplomaticky nevyčkával konce krátké občanské války.

Harrisonovým přičiněním dostaly Spojené státy od Chile dvě finanční náhrady. Jednak odškodné pro rodiny obětí z lodi Baltimore (zabitých 16. října 1891) ve výši \$75 000. Také se konečně dočkali náhrady američtí občané, drobní podnikatelé a podniky za škody na svém majetku během ledkové války. Tyto kompenzace byly ustanoveny vzájemnou dohodou mezi Spojenými státy a Chile (Chilean-American Diplomacy Claims Convention) ze dne 7. srpna 1892.

Všechny požadavky na náhradu škody nebo za ublížení na zdraví měla vyšetřovat tříčlenná komise. Jeden člen komise byl pověřen prezidentem Chile, další prezidentem Spojených států, a na posledním členovi se měli oba prezidenti dohodnout. Vzhledem k tomu, že se obě strany dohodnout nedokázaly, úlohy se ujal podle smlouvy švýcarský prezident.

³⁹ Profiles of U.S. Presidents. [online] 18.10.2008. Dostupné z WWW: <http://www.presidentprofiles.com/Grant-Eisenhower/Benjamin-Harrison-Foreign-affairs.html>

⁴⁰ HARRISON, B. *State of Union 1891*. [online] 15.12.2008. Dostupné z WWW: http://odur.let.rug.nl/~usa/P/bh23/speeches/bh_1891.htm

První schůzka za účelem ustanovení právních zásad, kterých se komise nadále držela, se konala ve Washingtonu. Ustanovení komise se staly závaznými. Komise přisoudila 9. dubna 1894 Spojeným státům odškodné ve výši 240 564, 35 dolarů.

Podle některých historiků Benjamin Harrison příliš tvrdohlavě trval na zaplacení odškodného. Přes všechna ujišťování v jeho projevech o přátelských vztazích s Chile, obchodní i diplomatické styky ochladly. Harrisonův úspěch nakonec v dlouhodobé vizi zahraničních vztahů Spojených států a Chile spíše neprospěl.

Sledujeme-li imperialistické zájmy Spojených států, nutno konstatovat, že zde Amerika prohrála a musela ustoupit zájmům Velké Británie. V této souvislosti je zajímavý Harrisonův výrok ve zprávě o stavu Unie z roku 1892: *“The alarmed attention of our European competitors for the South American market has been attracted to this new American policy and to our acquisition and their loss of South American trade.”*⁴¹

O několik let později se (v roce 1893) Grover Cleveland k chilskému konfliktu vrací. Vzhledem k vyhrocené situaci ve vztazích obou zemí navrhuje požádat švýcarského velvyslance, aby zprostředkoval jednání Chile a Spojených států. Situace se opět vyhrotila potom, co Patrik Egan ubytoval na vyslanectví dva bývalé Balmacedovy stoupence. V korespondenci mezi ministerstvem zahraničí a velvyslanectvím v Chile najdeme výzvu, aby je Egan ihned předal spravedlnosti a místním orgánům. Cleveland ve svém výročním projevu 4. prosince 1893 odsuzuje Eganovu iniciativu: *„Under no circumstances can the representatives of this Government be permitted, under the ill-defined fiction of extraterritoriality, to interrupt the administration of criminal justice in the countries to which they are accredited.”*

4.7. KONFLIKT VE VENEZUELE

Za velkou kapitolu v dějinách imperialismu Spojených států bývá označován britsko-venezuelský spor o území v pohraničí Venezuely a Britské Guayany a americká arbitráž. Spojené státy zasáhly do konfliktu dvou zemí s odvoláním na Monroeovu doktrínu. Zajímavá je především úloha Grovera Clevelanda jako prostředníka. Prezident, který se v předchozích letech angažoval výhradně jen v domácích otázkách, se pustil do jednání ne tolik z vlastního přesvědčení jako z donucení okolním tlakem.

Británie dostala území později známé jako Britská Guayana od Holandska jako válečné reparace po napoleonských válkách. Ve smlouvě se území blíže nespécifikovalo. Stejně tak

⁴¹ HARRISON, B. *State of Union 1892*. [online] 15.12.2008. Dostupné z WWW: http://odur.let.rug.nl/~usa/P/bh23/speeches/bh_1892.htm

Venezuela po válkách o nezávislost neměla dané hranice. Spor mezi Venezuelou a Velkou Británií o území delty řeky Orinoko začal už v roce 1841, ale byl přerušen třiceti lety revoluce v Latinské Americe. Ve 40. letech 19. století „britský badatel a zeměměřič Robert H. Schomburgk zakreslil západní hranice Britské Guayany a zahrnul do nich oblast řeky Barima, mající strategický význam pro kontrolu ústí Orinoka“⁴². Venezuela žádala o záštitu Spojené státy a odvolávala se na Monroeovu doktrínu. Vše vyústilo v diplomatický konflikt Británie a Spojených států. V době Clevelandova prvního funkčního období se neshody Anglie s Venezuelou vyostřily. Ministerstvo zahraničí Spojených států sledovalo vývoj, ale nezasahovalo. V zahraniční korespondenci ministerstva zahraničí Spojených států z roku 1888 najdeme výstřížek z novin *The Financier* (24.01.1888), objasňující stanovisko Velké Británie ohledně hranic Venezuely a Britské Guayany: „*A review of the history of the colony since its formation in 1570 leaves, we think, no room for doubt that the Venezuelans have gradually extended their jurisdiction mile by mile to the south until they have become trespassers upon a large amount of British territory. That they should have done so is not astonishing, in view of the rich discoveries of gold which were made about 1870.*“⁴³ Velká Británie byla přesvědčená o nečestném posouvání hranic po nálezů zlata na úkor Britské Guayany. Mezi Spojenými státy a Velkou Británií nevládlo napětí jen kvůli snaze získat obchodní převahu na území Latinské Ameriky, ale i kvůli historickým souvislostem mezi mateřským státem a relativně mladým státem, který sice staví na dědictví Anglie, ale jde svojí vlastní cestou. Přestože zahraniční politika nestránila Velké Británii, Cleveland a lidé, které shromáždil kolem sebe, podle některých historiků pro britští byli.⁴⁴ V britsko-venezuelském konfliktu figurovali především Grover Cleveland, ministr zahraničí Walter Q. Gresham a velvyslanec ve Velké Británii Bayard. Když v roce 1895 Gresham zemřel, převzal jeho úřad Richard Olney. V Kongresu neustávaly útoky na Clevelandovu politiku nevměšování a Cleveland cítil potřebu udělat razantní krok, kterým by umlčel kampaň proti své osobě. Venezuelská kauza se hodila pro jeho účely.

Velkým propagátorem venezuelské otázky hranic se stal velvyslanec Spojených států William Lindsay Scruggs. V říjnu 1894 vydal Scruggs brožuru „*British Aggression in Venezuela, the Monroe Doctrine on Trial*“. Publikace obsahovala mnoho přehnaných

⁴² OPATRŇY, J. *Průplav dvou oceánů*. Praha: Mladá fronta, 1979. str. 106.

⁴³ *Papers relating to the foreign relations of The United States*, 1888, Inclosure to Mr Bayard to Mr Phelps, Department of State, Washington, February 17, 1888. *The Financier*, Tuesday, January 24, 1888

⁴⁴ BLAKE, N. M. Background of Cleveland's Venezuelan Policy. *The American Historical Review*, Vol. 47, No. 2 (Jan., 1942), pp.259-277. [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW: <http://www.jstor.org>

informací kvůli Sruggsovomu zapálení pro věc a snaze přiklonit lidí na svou stranu. Scruggs ji použil jako nástroj k upoutání pozornosti ke konfliktu. Nahrál mu zájem tisku, který prezentoval brožuru v nejlepší světlo. V lednu následujícího roku navštívil Scruggs Atlantu, aby se osobně postaral o záležitost hranic. Měl v plánu setkat se s prezidentem a ministrem zahraničí Greshamem. Situace, kterou zjistil v Kongresu, ho více než šokovala. „*He tried to get support for the President's message by the adoption of a joint resolution which would encourage Cleveland by convincing him that a more active American policy was frequently desired by Congress, but Scruggs discovered to his consternation that domestic affairs absorbed members of Congress to the almost total exclusion of foreign policy.*”⁴⁵ Nicméně Scruggs dostal možnost vystoupit před Kongres a jeho příspěvek zaujal, ale bez viditelných výsledků. Nutno poznamenat, že Kongres příliš nestránil venezuelské vládě. Gresham z jiných zdrojů vyrozuměl, že by venezuelská vláda v případě americké intervence v záležitosti sporných území poskytla výhodné koncese právě americkým občanům. Záležitost nabrala zcela jiný směr s novým ministrem zahraničí Richardem Olneym. Olney vyjednal s venezuelskou stranou odvolání Scruggse, který podle Olneyho příliš neústupně prosazoval zájmy Venezuely, a dosadil svého člověka Jamese Jacksona Storrowa, schopného vyjednat kompromis přijatelný pro Spojené státy americké.

Nerozhodný postoj prezidenta ovlivnila „Korintská aféra“ v Nicaraguí (viz Střední Amerika). Emoce přizívoval tisk, který dělal podle Blakea⁴⁶ napětí mnohem intenzivnější než ve skutečnosti bylo.

V srpnu 1896 poslal Olney do Británie nótu lordu Salisburyemu. V říjnu se záležitost dostala do novin. Odpověď stále nepřicházela, ale u hranic Venezuely a Britské Guayany se začaly shromažďovat britské vojenské oddíly. Všechno nasvědčovalo tomu, že Británie použije stejnou taktiku jako v Nicaraguí. Venezuela obdržela tříměsíční ultimátum kvůli zadržování britských občanů. Bayard stránil spíše Británii než Venezuele a pro Venezuelany příliš pochopení neměl. Stále nepřicházející dopis omlouval administrativním zpožděním. Cleveland doufal, že dostane odpověď z Británie ještě před výroční zprávou v prosinci, ale nestalo se tak. Na shromáždění se musel Cleveland omezit na několik zmínek a odkazu k dodržení Monroeovy doktríny. Salisburyho dopis byl formulován ostře, nakonec ale pod hrozcím válečným konfliktem obě strany ustoupily a převážila snaha vyřešit konflikt cestou míru.

⁴⁵ Grenville, Young, str.141

⁴⁶ BLAKE, N. M. Background of Cleveland's Venezuelan Policy.

2. února 1897 podepsal ministr Velké Británie a Venezuely dohodu, ve které postupují věc arbitráži Spojených států. Jednání na konferenci v Paříži 25. ledna 1899 vycházela z návrhu sestaveného Storowem, většina sporného území připadla Velké Británii. McKinley uvádí v Kongresu: *“gives to Great Britain a large share of the interior territory in dispute and to Venezuela the entire mouth of the Orinoco, including Barima Point and the Caribbean littoral for some distance to the eastward.”*⁴⁷ Venezuela žádala jako arbitra Clevelanda, aby využila především zvučného jména tehdy už bývalého prezidenta.⁴⁸ Cleveland odmítl na radu Richarda Olneye. V roce 1899 prezident McKinley říká ve zprávě o stavu Unie za rok 1899: *„The decision appears to be equally satisfactory to both parties.”*⁴⁹

V komisi, která projednávala dohodu, zcela chybělo zastoupení Venezuely. Jak již bylo zmíněno na začátku, spor se nakonec týkal v podstatě jen Spojených států a Velké Británie. Velmocí, které si rozdělily sféru vlivu v Latinské Americe.

4.8. STŘEDNÍ AMERIKA

Američtí prezidenti zmiňují Střední Ameriku především v souvislosti s neklidným vývojem této oblasti. Zvláštní roli hraje v zahraničních politických vztazích Spojených států Nicaragua. Podle původního záměru měla spojnice mezi oceány vést právě touto zemí.

Cleveland si ve svém projevu z roku 1890 všímá ozbrojeného konfliktu mezi Guatemalou a Salvadorem. V letech 1893 a 1894 se Cleveland zabýval dalšími dvěma revolucemi v Nicaraguí a incidentem na Pobřeží moskytů.

Roku 1897 se vytvořil nový státní útvar Velká republika Střední Ameriky, který zahrnoval území Nicaraguí, Hondurasu a Salvadoru. Následujícího roku, jak referuje McKinley, se společenství s jednotnou vládou a legislativou přejmenovalo na Spojené státy Centrální Ameriky. Ve stejném roce upozornil McKinley na vypršení doby platnosti koncese společnosti Maritime Canal Company, udělených vládou Nicaraguí. Koncese nebyla prodloužena. Velká územní celek Nicaragua, Honduras a Salvador se rozpadl v roce 1899.

⁴⁷ MCKINLEY, W. *State of Union 1899*. [online] 12.05.2009. Dostupné z WWW: http://odur.let.rug.nl/~usa/P/wm25/speeches/wm_1899

⁴⁸ BOWER SAGESER, A. Ex-President Cleveland Invited to Head the Counsel for the Venezuelan Arbitration. *The American Historical Review*, Vol. 39, No. 1(Oct., 1933), pp.78-81. [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW: <http://www.jstor.org>

⁴⁹ MCKINLEY, W. *State of Union 1899*. [online] 12.05.2009. Dostupné z WWW: http://odur.let.rug.nl/~usa/P/wm25/speeches/wm_1899

4.8.1. Konflikt na území Pobřeží moskytů a aféra v přístavu Corinto

Území Pobřeží moskytů patřilo pod správu Britů, jejichž přítomnost legalizovala smlouva z roku 1860. Postupem času se do oblasti stěhovali Američané, zakládající banánové plantáže (např. společnost United Fruit). Daně z velkých zisků těchto obchodníků byly odváděny do britské pokladny. Když v roce 1893 převzal moc v Nicaraguí José Santos Zelaya, rozhodl se tento stav změnit. Obsadil v roce 1894 území Mosquito s cílem přičlenit ho zpět pod svou vládu. Britské jednotky však rychle zasáhly a Zelayův pokus o převzetí území zmařily. Spojené státy vyslaly do oblasti válečnou loď, aby chránila zájmy amerických občanů. Jako záminka k tomu posloužila vražda amerického občana v konfliktní oblasti. Ve zprávě o stavu Unie z roku 1894 se dozvídáme, že tento muž byl zabit starostou města. Vrahovi se pomocí konexí a laxnímu přístupu strážců podařilo utéci.

K dalšímu napětí došlo na konci roku 1894, kdy Velká Británie požadovala peněžitou náhradu za věznění svého vyslance. Zmínku o této události najdeme ve zprávě Clevelenda z roku 1895. Říká se v ní, že byli vyhoštěni někteří Britové včetně konzula a že se s nimi nezacházelo dobře. Britské ultimátum vešlo ve známost v březnu a po celou dobu konfliktu bylo na titulní straně novin. Po vypršení tříměsíčního ultimáta ve vodách Nicaraguí zakotvily britské válečné lodě a 27. dubna byl obsazen přístav Korintko. V květnu se za Nicaraguu zaručil Salvador a Anglie stáhla své vojsko. Během konfliktu Nicaragua požádala o pomoc Spojené státy s odvoláním na Monroeovu doktrínu. Clevelandova administrativa s rozhodnutím příliš nespěchala. Gresham nakonec odůvodnil odmítnutí intervence tím, že britská okupace není trvalého rázu a na takové případy se Monroeova doktrína se nevztahuje. Podle slov Clevelenda (zpráva o stavu Unie z roku 1895) se americká vláda snažila o dosažení dohody mezi Nikaraguou a Velkou Británií. Místo obrany zájmů Nicaraguí se však Spojené státy postavily na stranu Britů a doporučily Zelayovi vyjít vstříc britským požadavkům⁵⁰.

V Kongresu bylo Clevelendovi a Greshamovi vyčítáno vyčkávání a neochota se do konfliktu pustit.

4.8.2. Spojení Pacifiku a Atlantiku

V prvním projevu Grovera Clevelenda se obšírně pojednává o možnostech spojení Pacifiku a Atlantiku. V pozdějších projevech se o této záležitosti zmiňuje už jen letmo.

⁵⁰ OPATRNÝ, J. *Průplav dvou oceánů*. Praha: Mladá fronta, 1979. str. 105.

Možnost spojení dvou oceánů průplavem v Nicaraguí se projednávala už za Clevelandova předchůdce Chestra A. Arthura. Cleveland ji znovu přezkoumal a upozorňuje na to, že pokrok „zrozený z páry a elektřiny“ s sebou nese odpovědnost za nová území, která se za jejich pomoci otevírají. Na tomto území je potřeba udržovat pořádek a chránit hranice se sousedními státy.

Nabytí území pro spojení oceánů by znamenalo další území na starosti, daleko od vlastního území Spojených států, a to ještě na teritoriu jiného státu, což by obnášelo vměšování do záležitostí cizího státu. Jak varuje Cleveland, už jeho předchůdci v prezidentském úřadě odrazovali od příliš těsných vztahů s cizími státy. Takové území by se stalo závazkem a dědictvím pro další generace. Podle Clevelanda území průplavu musí být neutrální půdou, bez prosazování nadřazenosti válečných zájmů.

Cleveland ve svých projevech zmiňuje vybudované pozemní, železniční spojení mezi oceány. Tyto tři poslední železniční úseky dopomohly Americe k přerodu v dynamickou společnost se všemi výhodami a nevýhodami, které umožňuje zrychlený pohyb obyvatel. Železnice „změnila nejen komunikační, ale i ekonomickou a sociální situaci na území celých Spojených států“⁵¹. Cleveland se domníval, že díky dopravě se nebude kapitál soustřeďovat v rukou velkých společností, což se nepotvrdilo.

Obavy Clevelanda týkajících se porušování práv a nepokojů při stavbě spojnic mezi oceány se ukazují jako oprávněné. Za vládního období Benjamina Harrisona začíná americká společnost Interoceanic Canal Company se stavbou na území Nicaraguí. Ihned vznikl spor mezi Kostarikou a Nicaraguí ohledně řeky San Juan. Zatímco levý břeh patří Nicaraguí, pravý břeh se nachází v Kostarice. O několik let později v roce 1893 řeší spory už Grover Cleveland.

Příznivě se Cleveland staví k možnosti říční dopravy vedené mezi Pacifikem a Atlantikem přes Tehuantepeckou šíji, pravděpodobně vzhledem k dobrým vztahům s Mexikem. Ačkoliv Cleveland uvádí, že odborníci považují tuto variantu za schůdnou, byla by realizace v těchto místech velmi náročná. Tento projekt možné alternativy k průplavu v Nicaraguí (a nakonec v Panamě) nebyl realizován.

McKinley jednoznačně podporoval přípravné práce na průplavu. Po španělsko – americké válce ležel důležitý strategický bod v Karibském moři – Kuba – v rukou Spojených států. Anexe Havajských ostrovů 7. července 1898 a okupace Filipín otevřela cestu k čínskému trhu. Nyní zbývalo nejdůležitější – propojit americké východní a západní břehy na moři (spojit východní průmyslový břeh Spojených států a čínská odbytíště). Podle McKinleyho slov tato stavba měla naprosto zásadní vliv na zahraniční politiku Spojených

⁵¹ OPATRŇY, J. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Libri, 1998. Odkaz železnice pacifická.

států.⁵² Důležitou roli v americké politice hrál průplav z hlediska vojenského. Námořní eskadra by se mohla velmi rychle přemísťovat z Atlantiku do Pacifiku a naopak. Tehdejší jediná možnost jak vyslat posily na jednu či druhou stranu byla kolem Hornova mysu.

Při hledání vhodného místa k vybudování průplavu se Spojené státy řídily Clayton – Bulwerovou smlouvou a později Hay – Pauncefotovou. Obě smlouvy upravovaly zájmy Britů a Američanů týkající se území Střední Ameriky a případného území kanálu. První dohoda pochází z roku 1850 a Američany dost omezuje. Druhá smlouva z roku 1901 naopak neklade Spojeným státům příliš překážek a veškeré rozhodování ponechává v jejich rukou. Oba zástupci ministerstva zahraničí Spojených států Clayton a Velké Británie Bulwer se kladli za cíl pojistit se, aby druhá strana nepodnikala samostatné kroky při případné výstavbě kanálu. Ani jeden ze států nebyl v 50. letech 19. století na samostatnou výstavbu kanálu připraven, ale počítaly s ní do budoucna. Ve smlouvě se především stanovilo, že ani jedna strana nebude prosazovat svrchovanou kontrolu na žádné straně průplavu, nepostaví opevnění a nezaloží ve Střední Americe svoje kolonie. V době, kdy již měly Spojené státy zájem o expanzi, a hlavně již byly ovlivněny Turnerovou teorií hranic a Mahanovým zápallem pro zakládání nových přístavů, byla Clayton – Bulwer smlouva upravena. Nejdříve ústní domluvu mezi ministrem zahraničí Spojených států Hayem a Velké Británie Pauncefotem nahradila smlouva ratifikovaná americkým senátem v roce 1901. Ta zahrnovala tyto body: 1) Spojené státy mají plnou kontrolu nad výstavbou a udržováním provozu průplavu; 2) na rozdíl od původního dojednání, kdy se spolu Spojenými státy měl zaručovat ještě jeden stát, se Američané stali jediným garantem; 3) Spojené státy směly vybudovat na území kanálu opevnění; 4) pro všechny lodě (včetně britských) platí stejná pravidla, v době války mají Spojené státy právo vypovědět lodím právo proplout.

4.9. KONFLIKT NA KUBĚ

Spojené státy měly o Kubu zájem již delší dobu. Nešlo jen o další výhodně uzavřené smlouvy o importu a exportu, ale rovněž o strategickou pozici v Karibiku a přístup k průplavu v Nicaraguí nebo Panamě. V 80. letech 19. století zde měli Američané uložený svůj kapitál v pěstování kávy a cukru. Do jisté míry svoje zisky vkládali zpět do Kuby tím, že stavěli železnici. Nejednalo se o ucelenou koncepci infrastruktury, ale o úseky vedoucí z přístavu na plantáže. Ve výroční zprávě o stavu Unie z roku 1885 se prezident Cleveland zmiňuje o recipročních smlouvách Spojených států a Španělska týkajících se Kuby a Portorika.

⁵² MCKINLEY, W. *State of Union 1898*.

Cleveland pokládal tyto reciproční smlouvy za nevýhodné, neboť výhody z nich plynoucí zdaleka nevyrovnávaly výdaje, které Spojeným státům přinášely. Podle prezidenta bylo potřeba mírnit spotřebitele, přestože to nemůže přinést zásadní finanční odlehčení. Dále dokládá že import cukru a melasy do Spojených států představuje 13,29% z celkového dovozu a káva 8,09%. Právě cukrová třtina představovala nejvýznamnější kubánský export. Kubánský cukr se podílel 30% na světovém obchodu s touto komoditou. Jedním z velkoodběratelů kubánského „bílého zlata“ byly Spojené státy. Pro americké podnikatelé by bylo mnohem výhodnější nakupovat surový cukr, zpracovat a prodávat rafinovaný cukr se ziskem než kupovat hotový výrobek od dovozců. Proto v roce 1890 přichází tzv. McKinleyův tarif. Jeho podstatou se stal dovoz surového cukru zcela bez cla, kdežto na rafinovaný cukr se clo zvýšilo. Španělská vláda reagovala zvýšením cla na veškeré dovezené zboží na Kubu o 25%. Prezident Harrison odpověděl zvýšením cla na tabák a surový cukr dovezený z Kuby. Teprve v roce 1894 přišel Wilsonův tarif, nahrazující předchozí McKinleyův, a přinesl mnohem volnější obchodní podmínky na veškeré zboží kromě surového cukru. U toho bylo clo zpřísněno na 40% ceny výrobku. Obchodní podmínky mezi Spojenými státy a Španělskem v zastoupení Kuby upravovaly reciproční smlouvy. Spojené státy uzavřely takové smlouvy s mnohými zeměmi Latinské Ameriky. Reciproční smlouvy se staly předmětem jednání i na Panamerické konferenci.

Již dříve americká vláda pohlížela na Kubu jako na „přívěšek“ Spojených států⁵³ a nyní, kdy se na území Kuby nacházel majetek a investice amerických občanů, aktivní politika na sebe nenechala dlouho čekat. Příhodná se ukázala i vnitropolitická situace na ostrově. Od roku 1895 zde probíhala válka za nezávislost na Španělsku. V únoru 1895 propukla protišpanělská povstání. Guerillové jednotky se uchýlily do hor provincie Oriente a odtud podnikaly útoky pod vedením dvou představitelů kubánského odboje – Máximo Gómeze a

⁵³ Vysvětlení označení Kuby jako přívěšku Spojených států najdeme u Baďury v knize Španělsko – americká válka 1898 (str. 65)...„Již od dob Johna Quincyho Adamse, jenž označil Kubu a Portoriko za „přrožené přívěsky“ Severní Ameriky, se americké vlády nevzdávaly naděje na připojení Kuby ke Spojeným státům. „Existují zákony politické, stejně jako fyzické přitažlivosti“, pravil v r. 1823 Adams, „a právě tak jako jablko, oddělené bouří od svého rodného stromu, nemá jiné volby než padnout k zemi, Kuba, nutně oddělná od svého nepřirozeného spojení se Španělskem a neschopna opřít se o sebe, může tíhnout pouze k Severoamerické unii, která, podle téhož zákona přírody, ji nemůže od sebe odvrhnout.“

Antonia Macea⁵⁴. Odboji předcházelo jednání zástupců kubánské samosprávy se španělským ministrem pro zámořská území Antoniem Mauro y Montanes ohledně autonomie Kuby. Skupiny, které prosazovaly plnou nezávislost Kuby, prosadily odmítnutí tohoto ústupku a požadovaly úplnou nezávislost. Ani ve Španělsku se nesečkala koncepce autonomie s příznivým přijetím, tam navrhovali pouze rozšířit některé pravomoce. Partyzáni vzhledem ke svému počtu a vybavení nevolili otevřené střety s armádou, ale vypalovali cukrovou třtinu a cukrovarny především na té straně ostrova, kde plantáže patřily zahraničním tedy americkým plantážníkům. Tím byly vtaženy do situace i Spojené státy, jelikož velký podíl cukrovarů patřil americkým občanům. Na uklidnění situace vyslalo Španělsko generála Weylera známého svou nekompromisností. Generál Weyler svůj úkol splnil – odřízl guerillové jednotky v horách od dodávek jídla a zbraní. Dosáhl toho ovšem za cenu mnohých lidských životů. Takticky přemísťoval vesničany do sběrných táborů, kde přežívali v nuzných podmínkách, zatímco jejich pole ležela ladem. Ministr zahraničí ve svém dopise španělskému velvyslanci ve Spojených státech píše doslova toto: „*No incident has so deeply affected the sensibilities of the American people or so painfully impressed their Government as the proclamations of the General Weyler, ordering the burning or unroofing of dwellings, the distraction of growing crops, the suspension of tillage, the devastation of fields, and the remove of rural population from their homes to suffer privation and disease in the overcrowded and ill-supplied garrison towns.*”⁵⁵ (Jídla se nedostávalo ani po válce, protože trvalo nějakou dobu než zaseté plodiny přinesly úrodu.)

Sběrné tábory posílily americkou angažovanost v kubánské otázce. Rozhořčení nad takovým způsobem vedení války nachází v každém McKinleyho projevu. Zatímco sovětští historici⁵⁶ jednoznačně přisuzují Spojeným státům zříštné pohnutky, ne-li přímo vyprovokování války se Španělskem o Kubu, jiní historici pokládají za příčinu války a

⁵⁴ Důležitou postavou kubánské hnutí za nezávislost byl José Martí, kubánský politik, myslitel a básník. Blíže se jeho osobě věnuje Josef Opatrný v publikaci OPATRNÝ, J. José Martí. Praha: Nakladatelství Socialistické akademie ČSR, 1975.

⁵⁵ Mr. Herman to Mr. Dupuy de Lome. Department of State, Washington, June 26, 1897. In [Papers relating to the foreign relations of The United States transmitted to Congress, with the Annual Message of the President, December 3, 1897. Government printing office, 1898. Part I.] p. 507.

⁵⁶ Publikace sovětského historika Chvostova v souladu s dobovou ideologií zaujímá jednoznačně negativní stanovisko vůči Spojeným státům. Chvostov přičítá Spojeným státům úmyslné vyprovokování španělsko – americké války s jasným záměrem obohatit se na úkor Španělska a Kubánců. CHVOSTOV, V. M. *Dějiny diplomacie II*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1965.

zapojení Spojených států emigrantské kubánské spolky a tlak médií. Aktivní politiku v kubánské otázce zastávaly četné emigrantské spolky. Podle George W. Auxiera⁵⁷ to byly především dva: Junta a Kubánská Liga. Jejich činnost zahrnovala řadu aktivit, například agitačních vystoupení, při kterých popisovaly ve velmi černých barvách situaci na ostrově. Významnou roli sehrál i tisk, především New York Journal Williama Randolpha Hearsta a New York World Josepha Pulitzerera. Hearstovy noviny využily válku ke zvětšení objemu tisku. Editoři se zaměřili především na méně vzdělané vrstvy a na přistěhovalce, kteří se učili angličtinu prostřednictvím tisku. Noviny sice zlevnily o polovinu, ale zato je četlo mnohem více lidí. (V jednu dobu se prodalo až 1 mil. výtisků denně.)⁵⁸ Zprávy z tzv. žlutého – bulvárního tisku rozněcovaly emoce řadových Američanů. Podle Baďury přinášely „*senzační často vymyšlené zprávy*“⁵⁹. Jisté ovšem je, že Spojené státy o Kubu zájem měly, vojensky byly připravené, okolnosti jim nahrávaly a američtí politici situace využili. Trochu jiná situace nastala ke konci války, kdy McKinley přímo v Bílém domě, kde si zřídil hlavní zpravodajský stan, sám dohlížel na poskytované informace. Zatímco vítězství a statečnost amerických vojáků se vychvalovala, na zprávy o korupčních skandálech, následky žluté zimnice apod. se uvalovala přísná cenzura.⁶⁰

Kuba se vyskytuje ve všech projevech amerických prezidentů, ať už se jedná o reciproční smlouvy, dodržování pravidel plavby a obchodu, nebo posléze válečné kroky. Tyto zmínky reflektují zájem a odrážejí vývoj španělsko – amerických vztahů. Narozdíl od Kuby o některých zemích Latinské Ameriky nenajdeme žádné zprávy nebo jen velmi nepatrné.

Grover Cleveland se ve zprávách o stavu Unie zmiňuje především o nedodržování dohod, týkajících se cel a plavebních úmluv. Přestože se Cleveland nechtěl pouštět do kubánské otázky, musel se v roce 1895 vyjádřit ke kubánsko – španělské válce. Ve Zprávě o stavu Unie z roku 1895 Cleveland píše, že přes všechny soucit amerických občanů se zápasem Kubánců, vláda Spojených států se rozhodla dodržet zákony neutrality. Není v zájmu Kongresu ohrožovat španělskou suverenitu nad kubánským územím. Podle Baďury tato neutralita měla dvě tváře, Španělé si pro válečné účely kupovali zbraně ve Spojených státech, revolucionáři se takto zásobovat nemohli. Ačkoliv možnost nakupovat zbraně byla Kubáncům

⁵⁷ AUXIER, GEORGE W. Middle Western Newspapers and the Spanish American War, 1895-98. [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW: <http://www.jstor.org>

⁵⁸ SCHOULTZ, L. str. 130.

⁵⁹ BAĎURA, str. 11.

⁶⁰ LA FEBER, W. The American Search for Opportunity, 1865 – 1913. In *The Cambridge History of American Foreign Relations. Volume II*. Cambridge University Press, 1993. str. 147.

oficiálně odepřena, nacházeli si cestičky k podloudnému zásobování, především díky pomoci emigrantů z Kuby. Dále Cleveland zmiňuje, že Kubáncům jde ve válce především o autonomii a svobodu. Revolucionáři ale de facto nebojovali za autonomii, ale o naprostou nezávislost na Španělsku. Španělsko jednoznačně nestálo o nezávislost ostrova. Ve Spojených státech situace nebyla jednoznačná. Americká zahraniční politika neměla vyhraněný názor. Prezident McKinley ve svých projevech podporoval přenechání vlády ostrova do rukou Kubánců. Těm obchodníkům s cukrem, kteří dováželi surový cukr nebo vlastnili cukrové plantáže na Kubě, by se hodilo připojení ke Spojeným státům. Naopak texasští plantážníci by uvítali zpřísnění podmínek dovozu cukru z ostrova a zvýhodněného prodeje svého cukru.

Mnohem delší pasáž věnuje Cleveland kubánským záležitostem ve Zprávě o stavu Unie z roku 1896. Konstatuje, že od jeho minulého příspěvku válka nepokročila. Španělská vojska obsadila Havanu, významné přístavy a města, ale partyzáni stále ovládají dvě třetiny vnitrozemí. Ani povstalci, ani armáda se zatím neposunuli blíž ke svému cíli: Španělsko k obnovení suverenity a povstalci k získání nezávislosti. Jistá výhoda, jak soudí Cleveland, je na straně Kubánců. „*In a country where all that is indispensable to life in the way of food, clothing, and shelter is so easily obtainable, especially by those born and bred on the soil, it is obvious that there is hardly a limit to the time during which hostilities of this sort may be prolonged.*”⁶¹ Kubánské záležitosti nelze chápat odvisle od Spojených států, říká Cleveland ve svém projevu. Na Kubě se nachází americké investice do cukrovarnictví, těžby a železnic v hodnotě 30 až 50 milionů dolarů. Někteří obyvatelé Kuby utekli před válečnými útrapami do Spojených států a přijali americké občanství. Cleveland předkládá Kongresu možnosti, které mu byly nabídnuty: uznat povstalce jako válčící stranu, odkoupit ostrov nebo jít do války se Španělskem, válka by prý byla krátká a vítězná.

Cleveland soudí, že Španělsko nenabídne Kubě autonomii, dokud povstalci nesloží zbraně. Kuba však nemůže složit zbraně bez záruk. Prezident navrhuje vyčkávat, aby se Spojené státy vyvarovaly ukvapených rozhodnutí, které by situaci přitížily. Přesto kongres nesmí spouštět z očí vývoj kubánské záležitosti a v pravou chvíli bude moci zasáhnout s profitem pro sebe i pro Kubu. Obecně Cleveland říká, že Spojené státy zatím nejsou připraveny na takovou akci. Tento projev byl pronesen v době, kdy už byl zvolen McKinley. Jak se ukázalo o něco později, McKinley soudil, že Spojené státy dostatečně připraveny jsou.

Cleveland použil ve svém projevu několik zajímavých výrazů, např. „*ill-timed expression of feeling*“. V této době Cleveland neodkrýval diplomatické karty Spojených států

⁶¹CLEVELAND, G. *State of Union 1896*. [online] 12.07.2009. Dostupné z WWW: http://www.let.rug.nl/usa/P/gc2224/speeches/gc_1896

a raději se rozhodl pro zachování neutrality (viz výše). Nepřikláněl se ani ke Španělsku, ani ke Kubě, přestože konflikt se odehrával v těsné blízkosti Spojených států. Cleveland slibuje, že se ve vhodnější dobu se znovu americká vláda bude zabývat kubánskou otázkou. „...*a time may arrive when a correct policy and care for our interests, as well as a regard for the interests of other nations and their citizens, joined by considerations of humanity and a desire to see a rich and fertile country intimately related to us saved from complete devastation, will constrain our Government to such action as will subserve the interests thus involved and at the same time promise to Cuba and its inhabitants an opportunity to enjoy the blessings of peace.*”⁶² Snad to má být příslib pro ty politiky, kteří prosazovali aktivní kroky.

Až do poloviny roku 1897 William McKinley, 25. prezident Spojených států, nijak neprojevoval zájem o kubánskou otázku. Podle Hildebrandta to byl pro McKinleyho čas vyjednat taktiku v zákulisí a rozmyslet si vlastní postup. Když se objevil zájem veřejnosti týkající se Kuby, McKinley byl již připraven jednat. Hildebrant na rozdíl od mnohých historiků, kteří McKinleyho charakterizují jako prezidenta ve vleku tisku, představuje McKinleyho jako muže činu. Požadavky, které McKinley předkládal Španělsku, nebyly diktovány tiskem, ani Kongresem, ani vůlí lidu, ale již jeho vlastním promyšleným plánem.

V květnu 1897 poskytl McKinley částku \$50 000 na léky, jídlo a popř. odvoz do vlasti americkým občanům strádajícím na ostrově. Ve zprávě o stavu Unie z roku 1897 znovu vypočítává příkoří, která se dějí na ostrově. Podrobně vypisuje korespondenci vedenou se Španělskem. Spojené státy již podle McKinleyho vyčerpaly veškeré diplomatické prostředky k přinucení Španělska, aby vyřešilo situaci. Další možností jsou uznat povstalce jako válčící stranu, uznat nezávislost Kuby nebo nabídnout neutrální pomoc pro ukončení války vyjednáváním kompromisu nebo přikloněním se k jedné ze stran. Na ostrov byla vyslána humanitární pomoc Červeného kříže.

Impulsem k vyvolání války byl výbuch křižníku Maine. Američané vyslali loď, jak říká McKinley, s dobrým úmyslem, aby chránila majetek amerických občanů v případě potřeby. 15. únor loď vybuchla. Námořní katastrofa si vyžádala 266 lidských obětí. McKinley nařídil vyšetření příčiny. Komise se skládala jak z amerických, tak i španělských odborníků. Tehdejší šetření Američanů jasně ukázalo na nastraženou španělskou minu. Prošetření iniciované Španělskem nebylo umožněné. V roce 1970 vedl přezkoumání americký kontraadmirál Hyman Rickover, vyvrátil původní hypotézu a za konečný výsledek šetření prohlásila výbuch

⁶² CLEVELAND, G. *State of Union 1896*. [online] 12.07.2009. Dostupné z WWW: http://www.let.rug.nl/usa/P/gc2224/speeches/gc_1896

střelného prachu uskladněného na lodi⁶³. Další pohled na důležitý mezník v předvečer španělsko – americké války nabízí Baďura. „*Zatímco imperialisté vymysleli a rozšiřovali smyšlenku, že viníky za potopení Maine lze hledat mezi Španěly, v protiimperialistických kruzích vznikla teorie o vyhození lodí válkychtivými Američany, kteří se nezastavili před obětováním lidských životů ve snaze o vyvolání intervence Spojených států. Tato teorie pronikla i do marxistické literatury.*“⁶⁴

20. dubna podepsal McKinley takové požadavky, které Španělsko nemohlo plně přijmout, aniž by se zřeklo své svrchovanosti nad Kubou. Americká vláda ve své nóte stanovovala, že 1) obyvatelé Kuby jsou svobodní a nezávislí; 2) Spojené státy požadují, aby Španělsko stáhlo nejen svoji administrativu, ale především námořní a pozemní jednotky z Kuby a kubánských vod; 3) prezident Spojených států má právo vynutit dodržení této rezoluce vojenskou silou; 4) Spojené státy si nedělají nárok na suverenitu, ani správu ostrova s výjimkou pacifikace, a po jejím dokončení přenechají ostrov vládě jeho lidu. Španělsko odpovědělo, že rezoluce se rovná vyhlášení války a následně prezident Spojených států 25. dubna vyhlásil válku. K válce McKinleyho vedly tyto pohnutky: „*In the name of humanity, in the name of civilization, in behalf of endangered American interests which give us the right and the duty to speak and to act, the war in Cuba must stop.*“⁶⁵

Na začátku dubna dostal William McKinley nótu od evropských států (konkrétně Ruska, Rakouska-Uherska, Francie, Německa, Velké Británie a Itálie). „*It was felt by the continental powers, which on April 6, through their ambassadors and envoys, addressed to the Executive an expression of hope that humanity and moderation might mark the course of this Government and people, and that further negotiations would lead to an agreement which, while securing the maintenance of peace, would afford all necessary guaranties for the reestablishment of order in Cuba.*“⁶⁶ Podle Chvostova bylo hlavním cílem evropských představitelů odradit Ameriku od války. Naopak podle Baďury se mocnosti touto nótou vyjádřily, že nebudou bránit Spojeným státům v jejich politice⁶⁷.

Válka se stala pro Španělsko skutečností, ačkoliv vnitropolitický stav nebyl příznivý. Ministr námořnictví měl značně optimistické představy o stavu loďstva, kontrola velitele

⁶³ GOTT, R. *Kuba: nové dějiny*. Praha: BB art, 2005.

⁶⁴ BAĎURA, B. *Španělsko-americká válka 1898*. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1989. str. 102.

⁶⁵ MCKINLEY, W. *State of Union 1898*. [online] 12.07.2009. Dostupné z WWW: http://odur.let.rug.nl/~usa/P/wm25/speeches/wm_1898

⁶⁶ tamtéž

⁶⁷ CHVOSTOV, V.M. str. 352 - 356; BAĎURA, B. str.111 – 113.

španělské atlantické flotily admirála Cervera na místě prokázala bídny stav, který prakticky nedovoloval vést otevřenou námořní bitvu. V červenci 1896 byla španělská flotila rozstřílena, když vyplouvala z přístavu Santiago de Cuba, zatímco americké loďstvo utrpělo minimální ztráty. Pozemní vojsko Spojených států tvořili z velké části dobrovolníci, některé oddíly prosluly jako pluk drsných jezdců (Rough Riders) z Texasu pod vedením Theodora Roosevelta, pozdějšího amerického prezidenta. V knize Gotta najdeme popis mužstva ze vzpomínek Roosevelta, „*rekrutovali se z nevázaných jezdců a střelců ze Skalistých hor a z prérií...Jednu součást tvořili příslušníci amerických indiánských kmenů – Cherokeeové a Chichasawové, Choctawové a Creekové.*“⁶⁸ Díky této válce se mohl spojit celý národ Spojených států. Jak říká Walter LaFeber: „*The war was healing the Civil War wounds of race and geography, and the Gilded Age's wounds of class warfare.*“⁶⁹

Američané vedli bitvy na ostrově u San Juanu a El Caney spolu s revolucionáři. Právě Kubánci měli na konečném vítězství velkou zásluhu, jednak díky znalosti terénu, jednak díky promyšlené taktice – vždyť ve válečném stavu žili od roku 1895. Jejich podíl na nezávislosti ostrova nebyl ve Spojených státech doceněn, naproti tomu v Latinské Americe kubánští povstalci sklidili úspěch. Ve zprávě o stavu Unie z roku 1898 McKinley vynáší pouze americké vojáky, nikde však nezmiňuje kubánskou účast. Vzájemný pohled Američanů a Kubánců najdeme opět u Gotta, v popisu Johna Black Atkinsona: „*Kubánský povstalec pohlížel na každého Američana jako na jakousi charitativní instituci a doufal, že jej při nejbližší příležitosti obere. Kubánek neustále pošilhával po amerických košilích, kabátech a kalhotách a ukazoval na sebe, že touží po převodu vlastnictví.*“⁷⁰ Hořkou příchut' měly i oslavy vítězství, kam Kubánci ani nebyli pozváni. „*Odstaveni na vedlejší kolej zachmuřeně pozorovali, jak je jim jejich vítězství odebíráno.*“⁷¹

Druhá linie španělsko - americké války se odehrála ve vodách a na území Filipín. Komandor Dewey byl vyslán v únoru do Hongkongu, kde měl vyčkávat případnou bitvu. Ta nastala 1. května 1898. Její průběh nebyl tak jednostranný jako v námořní bitvě o Kubu. Velitel amerických lodí si výsledkem nebyl jistý, protože docházela munice, a nebylo možné odhadnout síly nepřátel kvůli hustému dýmu. I tady ovšem sehrál svou roli špatný stav španělských lodí. Americké námořnictvo drtivě vyhrálo. Pozemní operace podobně jako na

⁶⁸ GOTT, R. str. 133.

⁶⁹ LA FEBER, W. The American Search for Opportunity, 1865 – 1913. In *The Cambridge History of American Foreign Relations. Volume II*. Cambridge University Press, 1993. str. 145.

⁷⁰ GOTT, R. str. 133.

⁷¹ GOTT, R. str. 134.

Kubě vedli zpočátku jen místní revolucionáři, kterým šlo jim o nezávislost ostrova. Revolucionáři pod vedením Emilia Aguinalda získali na vrch nad španělskými jednotkami, zůstalo poslední město španělského odporu – Manila. Po vyhlášení nezávislosti Aguinaldem 12. června přešly na stranu povstalců jednotky manilské milice. Přesto se na konci června začaly vyloďovat pozemní jednotky Spojených států a v polovině července už jich bylo 11 000. V té době již americká vláda stála o území Filipín jako o zastávku pro svoje lodě na cestě do Číny. Američtí velitelé nebrali opět jako na Kubě v potaz zásluhy místních oddílů revolucionářů a od jejich velitelů okamžitě převzali vedení operace. Závěrečná bitva o Manilu se odehrála 13. srpna. I po vyhlášeném příměří se Španělskem americké lodě zůstávaly pod vedením Deweye, který byl jmenován admirálem za vítězství v květnové bitvě. Oficiálním zdůvodněním jejich setrvání byla snaha předejít nepokojům. (Po pro Filipínce neuspokojivém výsledku pařížské smlouvy vypukla na souostroví dlouhá válka, která trvala do roku 1906 a která bývá označovaná za filipínsko - americkou nebo jako povstání na Filipínách.)

Jak řekl ministr zahraničí Spojených států John Hay, „*the splendid little war*“ skončila 17. července necelé tři měsíce po jejím zahájení v dubnu. V protokolu z 12. srpna 1898 se Španělsko zřeklo svého panství na Kubě a v Portoriku. Tento protokol posloužil jako záruka před vlastními mírovými jednáními v Paříži. Ta započala 1. října a skončila teprve po dvou měsících tvrdých jednání. Američtí zástupci prosazovali svoje nároky nekompromisně, Španělé se snažili uhrát alespoň nějaké výhody. Často zmiňovaný americký imperialismus se projevil právě při jednáních v Paříži. Zástupci pod přímou instruktáží Williama McKinleyho si dělali nároky na území, na které neměli právo (Filipíny) a ve svém područí si ponechali ostrovy, kterým původně pomáhali vymanit se ze španělské svrchovanosti (Kuba, Portoriko). Americké prezidenty často vedlo k válce přesvědčení o vlastní výjimečnosti, o předurčení k vládnutí jiným „neschopným“ národům. „*Still, faith in “American exceptionalism” – and God’s alleged recognition in the eyes of some that we are indeed exceptional – has inspired our leaders to wage wars that, with the benefit of hindsight, seem anything but just.*”⁷² Stejný, explicitně vyjádřený postoj najdeme u McKinleyho: „*There was nothing left for us to do but to take them all, and to educate the Filipinos, and uplift the civilize and Christianize them...*” Spojené státy potřebovaly území jak Kuby, tak i Filipín a Portorika, především pro své hospodářské cíle. Vyvážit ovšem svoji nadvládu a zajistit určitou míru samostatnosti těchto zemí představovalo problém. Proti mluvila rasová odlišnost nových území, které vadilo americkým občanům, a hlavně kongresmanům, rozvinutá národní hnutí a v neposlední řadě samotný legislativní systém Spojených států. V knize Baďury je zajímavé sledovat

⁷² THOMAS, E., ROMANO, A. *Newsweek*. In God they trust. Vol. CXLIX, No. 19, May 7, 2007. str. 33-34

vnitropolitický boj i mezi samotnými kongresmany – zápas mezi imperialisty a antiimperialisty. Ratifikace pařížské smlouvy v americkém kongresu prošla jen těsným počtem hlasů, a to díky nejednotnosti kritiků imperiální politiky Spojených států a předvolebnímu tlaku. Podzimní volby však přinesly McKinleymu znovuzvolení, a tím se ve Spojených státech potvrdila politika expansionismu. Americká vojenská okupace trvala po tři roky a několik dalších desítek let (do roku 1934) měly Spojené státy rozšířené pravomoce na Kubě (díky Plattovu dodatku).

Mírová smlouva měla následující znění (přesné znění v příloze): 1) Španělsko se vzdává svrchovanosti nad Kubou, po dobu okupace americkými jednotkami Spojené státy přebírají veškeré závazky, které z toho plynou; 2) Španělsko postupuje Spojeným státům ostrov Portoriko a některé ostrovy ve Východní Indii včetně ostrova Guam; 3) Španělsko postupuje Spojeným státům souostroví Filipíny; 4) Spojené státy se zavazují vpouštět španělské lodě do filipínských přístavů za stejných podmínek jako americké po dobu deseti let; 5) španělští vojáci budou dopraveni domů na náklady Spojených států; 6) Španělsko se zavazuje propustit válečné zajatce a politické vězně, Spojené státy vydají zajatce, držené v rukou povstalců; 7) obě strany se vzdávají jakéhokoliv odškodnění; 8) Španělsko se vzdává svého majetku na území, které postoupilo Spojeným státům (budov, přístavišť, kasáren, opevnění, pevností, veřejných silnic); 9) španělští občané mohou zůstat na nově americkém území a pokračovat ve své obchodní činnosti; 10) na novém území Spojených států bude svoboda vyznání; 11) pokud občan Španělska spáchá přestupek, bude souzen podle zákonů této země; 12) v tomto článku se ustanovuje, jak budou postupovat již probíhající soudní jednání na území, které nově patří Spojeným státům; 13) autorská práva a patenty zůstanou zachována původním majitelům; 14) Španělsko může vyslat na nová území Spojených států diplomatické zastoupení; 15) obě země se zavazují chovat k lodím protější strany jako ke svým vlastním na území stanoveném v bodech 1 a 2; 16) Spojené státy se zavazují, že dohlédnou na dodržení těchto ustanovení i po vypršení jejich okupace na ostrovech; 17) tato smlouva má být ratifikována nejdéle do šesti měsíců oběma vládami.

5. Závěr

Dějiny Spojených států na přelomu 19. a 20. století zaslouženě přitahují pozornost. Hlavními předpoklady pro dynamický růst Spojených států a jejich následnou expanzi se staly hospodářský rozvoj, hledání nových hranic a idea vlastní nadřazenosti. Toto období proslavila řada patentů a objevů, které používáme dodnes. V roce 1893 byla patentována dnešní Coca Cola, první telefonní ústředna byla otevřena v roce 1892 ve státě Indiana. Poslední desetiletí 19. století fascinuje divokým zbohatnutím jedněch na úkor druhých, ale i úžasným objevováním nových možností díky železnici a telegrafu. (Tehdejší pestrou společnost popisují její současníci v krásné literatuře Mark Twain, Walt Whitman, Henry James, O. Henry). Pocit národní hrdosti, zformulovaný slovy nejednoho státníka ale i protestantských duchovních, vedl k „*idealistické představě o vyvolení Ameriky k prosazování všelidských hodnot ve světě*“⁷³. Hlásala se nadřazenost anglosaské civilizace a zodpovědnost za šíření civilizace nevzdělaným národům („sense of the white man’s burden“). Západní hranice se posunula na nejzazší mez, a proto Američané hledali další možnosti nového osídlování. O 90. letech se mluví jako o prvních známkách expanze Spojených států a jejich imperialistické politice.

Rovněž ekonomika prožívala období změn. Jak zmiňuje Opatrný: „*Občanská válka skončila vítězstvím průmyslového severu.*“⁷⁴ Průmysl se rozvíjel a pro nadbytek produkce se začala hledat odbytiště. Hojně se zakládaly tzv. trusty. Jednalo se o gigantické podniky, které vlastnily všechny výrobní potřebné pro zpracování vlastních produktů. Potlačovaly tím konkurenci a mohly si diktovat vlastní podmínky obchodu. První trust byl založen v roce 1882 – Standart Oil Trust, v roce 1884 následoval American Cotton Oil Trust⁷⁵ a tento trend pokračoval až do roku 1890, kdy byl přijat Shermanův antimonopolní zákon. Skutečné tažení proti trustům přišlo až v roce 1904. V době, o které pojednává diplomová práce, proběhla ekonomická recese v letech 1893-97. Tento hospodářský propad se vysvětloval, buď „underconsumption“ (nedostatečnou spotřebou), anebo „overconsumption“ (nadměrnou výrobou). „Underconsumption“ znamenala, že pracující odváděli svoji práci a dostávali za ni mzdu, ale tyto peníze sotva vystačily na živobytí, nikoli na nadstandardní nákupy, a proto

⁷³ BARŠA, P. *Hodina impéria. Zdroje současné zahraniční politiky USA*. Brno: Vydala Masarykova univerzita, 2003. str. 21.

⁷⁴ OPATRNÝ, J. *Průplav dvou oceánů*. Praha: Mladá fronta, 1979. str. 92.

⁷⁵ COOK, C., WALLER, D. *The Longman handbook of modern American history, 1736 – 1996*. First published 1998.

výrobky zůstávaly v obchodech a nemohlo se dál vyrábět. Zastánci teorie „overconsumption“ viděli problém v tom, že podniky i zemědělské statky produkují více než lze spotřebovat a výroba bude v odstavce, dokud se nespoteřebuje nadbytek. První teorie nacházela východisko ve zvyšování výplat, podle druhé se záchrana otvírala spolu s novými odbytišti.⁷⁶ Spojené státy tedy usilovně hledaly nové obchodní partnery a nasnadě byly sousedé – Latinská Amerika. Celou expanzní politikou se nese společné heslo – nové trhy.

Mnohé z latinskoamerických zemí orientovaly své trhy na jednu zemi (nejčastěji Velkou Británií). Velká Británie činnorodě protlačovala své ekonomické zájmy. Řada prezidentů latinskoamerických zemí si přála takový tlak omezit, a proto jako protipól zvala americké investory. Tito státníci se často dovolávali přátelství na základě republikánského zřízení státu, zatímco Velká Británie i Španělsko představovaly nepopulární monarchii. Zásahy americké vlády vyvolávaly konflikty, které buď přinesly Spojených státům určité výhody, nebo je naopak postavily do nepříznivého světla. Spojené státy sehrály roli při Balmacedově revoluci, americké intervencí na Pobřeží Moskytů, americké křižníky jednaly při brazilské revoltě v roce 1893, Cleveland působil ve funkci arbitra ve sporu Venezuely a Velké Británie, a samozřejmě nakonec se odehrála španělsko – americká válka.

Z práce je patrné, že pronikání vlivu Spojených států neprobíhalo se stejnou intenzitou do všech latino-amerických zemích. Jak již bylo naznačeno některé státy měla ve sféře vlivu Velká Británie, o některé oblasti Spojené státy neměly zájem. Ekonomickou prioritu Spojených států představovalo Mexiko a karibská oblast. Spojené státy viděly v tomto regionu strategicky výhodnou pozici pro následnou expanzi do Latinské Ameriky, ale především do Asie, o jejíž trhy dlouhodobě usilovaly. (Proto americká vláda pospíchala s výstavbou průplavu mezi Atlantikem a Pacifikem.)

Expanze Spojených států v posledním desetiletí 19. století má řadu aspektu. V diplomové práci jsem se na ni pokusila nahlédnout z pohledu projevu amerických prezidentů.

⁷⁶ SCHOULTZ, L. *Beneath the Unites States: a history of U.S. policy toward Latin America*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1999. str. 84.

Resumé

Tato diplomová práce hledá projevy expanzivní politiky v promluvách amerických presidentů. Jaký je jejich postoj k pronikání amerických podnikatelů na území států Latinské Ameriky? Jak se dívají na osídlování americkými občany hospodářsky atraktivních území (např. na Kubě)? Co podnikají, když na tomto území propuknou nepokoje?

V první části diplomové práce jsou představeni presidenti, zastávající úřad v posledním desetiletí 19. století – Benjamin Harrison, Grover Cleveland, William McKinley. Jejich profily byly sestaveny s přihlédnutím k celkové tématice práce.

Druhý a třetí oddíl představuje vlastní práci. V projevech presidentů byly vyhledávány odkazy na Latinskou Ameriku. Rovněž byly zahrnuty ty části projevu, které obsahovaly implicitní poznámky týkající se Latinské Ameriky (ohledně obchodu a vojenských záležitosti). Poslední část se podrobně věnuje zahraničně vztahům Spojeným státům. Zahrnuje země, které se vyskytly v projevech amerických presidentů.

Pramennou základnu poskytly inaugurační projevy amerických presidentů konce 19. století a zprávy o stavu Unie.

Expanzivní politika Spojených států se vyvíjela delší dobu. Každý z presidentů svým způsobem přispěl k její realizaci. Samotná osobnost presidenta byla jedním z mnoha faktorů ovlivňující politiku Ameriky. Mezi dalšími bychom mohli jmenovat ekonomický stav země, ideový proud konce 19. století a v neposlední řadě soukromé zájmy jednotlivých skupin i soukromých osob.

6. Bibliografie

AUXIER, GEORGE W. Middle Western Newspapers and the Spanish American War, 1895-98. [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW: <http://www.jstor.org>

BAĎURA, B. *Španělsko-americká válka 1898*. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1989.

BARŠA, P. *Hodina impéria. Zdroje současné zahraniční politiky USA*. Brno: Vydala Masarykova univerzita, 2003.

BIGGS, G. *The Latin American treatment of International Arbitration and Foreign Investments and the Chile –U.S. Free Trade Agreement* [online] 01.09.2008 Dostupné z <http://www.fivalabogados.cl/page/files/The%20Latin%20American%20Treatment%20of%20International.pdf>

BLAKE, N. M. Background of Cleveland's Venezuelan Policy. *The American Historical Review*, Vol. 47, No. 2(Jan., 1942), pp.259-277. [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW: <http://www.jstor.org>

BOWER SAGESER, A. Ex-President Cleveland Invited to Head the Counsel for the Venezuelan Arbitration. *The American Historical Review*, Vol. 39, No. 1(Oct., 1933), pp.78-81. [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW: <http://www.jstor.org>

CLINTON, C. Benjamin Harrison. In McPHERSON, J. M. *To the best of my ability: the American presidents*. New York: Dorling Kindersley, 2000.

COOK, C., WALLER, D. *The Longman handbook of modern American history, 1736 – 1996*. First published 1998.

CONNELL-SMITH, G. *The United States and Latin America; An Historical Analysis of Inter-American Relations*. London: Heinemann Educational Books, 1974.

CHALUPA, J. *Chile*. Praha: Libri, 2006.

CHALUPA, J. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999.

- CHVOSTOV, V. M. *Dějiny diplomacie II*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1965.
- DVOŘÁKOVÁ, V., KUNC, J. *Nikaragujská republika*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1990.
- DULLES, F.R. *The United States since 1865*. The University of Michigan Press, 1959.
- FRIEDEN, J. A. The Economics of Intervention. *Comparative Studies in Society and History*, Vol. 31, No. 1(Jan., 1898), pp. 55-80. [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW: <http://www.jstor.org>
- GRENVILLE, J.A.S., YOUNG, G. BERKLEY. *Politics, Strategy, and American Diplomacy; Study in Foreign Policy, 1873-1917*. New Heaven and London: Yale University Press, 1966
- GOTT, R. *Kuba: nové dějiny*. Praha: BB art, 2005.
- HILDEBRANDT, R. C. *Power and the People*. The University of North Carolina Press, 1981.
- HADDOW, I. When UK GDP last outstripped the US. *BBC News*. [online] 07.01.2008. Dostupné z WWW: http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/uk_news/7174996.stm
- KAŠPAR, O. *Dějiny karibské oblasti*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002.
- KAŠPAR, O. *Mexiko*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999.
- KLÍMA, J. *Dějiny Brazílie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998.
- LANE, J., O'SULLIVAN, M. *A twentieth - century American reader*. Volume 1 (1900 – 1945). Washington, D.C.: United States Information Agency, 1999.
- LA FEBER, W. The American Search for Opportunity, 1865 – 1913. In *The Cambridge History of American Foreign Relations. Volume II*. Cambridge University Press, 1993.
- LA FEBER, W. The “lion on the path”: The U. S. Emergence as a World Power. *Political Science Quarterly*, Volume 101, Number 5, Reflections on Providing for “The Common Defense”. (1986), str. 705-718. [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW: <http://www.jstor.org>
- LA FEBER, W. *The New Empire: An Interpretation of American Expansion, 1860 – 1898*. 1963

McPHERSON, J. M. *To the best of my ability: the American presidents*. New York: Dorling Kindersley, 2000.

NÁLEVKA, V. *Koncert velmocí: mezinárodní vztahy v letech 1871-1914*. Praha: Triton, 2006.

NEVIS, A., COMMANGER, H. S. *Dějiny Spojených států*. Klatovy: AMLYN, 1994.

OPATRŇÝ, J. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Libri, 1998.

OPATRŇÝ, J. *José Martí*. Praha: Nakladatelství Socialistické akademie ČSR, 1975.

OPATRŇÝ, J. *Průplav dvou oceánů*. Praha: Mladá fronta, 1979.

OPATRŇÝ, J. *Španělsko a USA v zápase o Kubu*. Praha: Univerzita Karlova, 1978.

OPATRŇÝ, J. Širší kontext latinskoamerické politiky Spojených států v poslední třetině XIX. století. Mezi občanskou válkou v USA a válkou španělsko-americkou. *Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et historica 1, Studia Historica LV*. Praha: Univerzita Karlova, 2003.

PATERSON, T. G. United States Intervention in Cuba, 1898: Interpretation of the Spanish – American – Cuban – Filipino War. *The History Teacher*, Volume 29, Number 3, May 1996. . [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW: <http://www.jstor.org>

Papers relating to the foreign relations of The United States transmitted to Congress, with the Annual Message of the President, December 3, 1888. Government printing office, 1889. Part I.

Papers relating to the foreign relations of The United States transmitted to Congress, with the Annual Message of the President, December 3, 1889. Government printing office, 1890.

Papers relating to the foreign relations of The United States transmitted to Congress, with the Annual Message of the President, December 3, 1891. Government printing office, 1892.

RICHARDSON, J. D. *A compilation of the messages and papers of the presidents 1789 – 1897*. Washington: Authority of Congress, 1900.

SCHOULTZ, L. *Beneath the Unites States: a history of U.S. policy toward Latin America*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1999.

STURGIS, A. H. *Presidents from Hayes through McKinley: debating issues in pro and con primary documents*. Westport, Connecticut: Greenwood Press, 2003.

THOMAS, E., ROMANO, A. *Newsweek*. In God they trust. Vol. CXLIX, No. 19, May 7, 2007.

TOPIC, S.C., WELLS, A. *The second conquest of Latin America: Coffee, Henequen, and Oil during Export Boom 1850-1930*. Austin: University of Texas, 1998.

(ed.) TOPIC, S.C., MARICHAL, C., FRANK, Z. *From silver to cocaine: Latin American commodity chains and the building of the world economy, 1500-2000*. Duke University Press, 2006.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Profiles of U.S. Presidents. [online] 18.10.2008. Dostupné z WWW: <http://www.presidentprofiles.com/Grant-Eisenhower/Benjamin-Harrison-Foreign-affairs.html>

Grolier Multimedia Encyclopedia. *The American Presidency*. [online] 18.10.2008. Dostupné z WWW: <http://ap.grolier.com/article?assetid=0132820-0>

University Press of Kansas. *The Presidency of Benjamin Harrison*. [online] 18.10.2008. Dostupné z WWW: <http://www.kansaspress.ku.edu/sochar.html>

Miller Centre of Public Affairs. University of Virginia. [online] 18.10.2008. Dostupné z WWW: <http://millercenter.org/academic/americanpresident/keyevents/bharrison>

CLEVELAND, G. *State of Union 1885*. [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW: <http://odur.let.rug.nl/~usa/P/gc2224/index.htm>

CLEVELAND, G. *State of Union 1886*. [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW: <http://odur.let.rug.nl/~usa/P/gc2224/index.htm>

CLEVELAND, G. *State of Union 1887*. [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW: <http://odur.let.rug.nl/~usa/P/gc2224/index.htm>

CLEVELAND, G. *State of Union 1888*. [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW: <http://odur.let.rug.nl/~usa/P/gc2224/index.htm>

- CLEVELAND, G. *State of Union 1893*. [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW:
<http://odur.let.rug.nl/~usa/P/gc2224/index.htm>
- CLEVELAND, G. *State of Union 1895*. [online] 26.06.2007. Dostupné z WWW:
http://odur.let.rug.nl/~usa/P/gc2224/speeches/gc_1895.htm
- CLEVELAND, G. *State of Union 1896*. [online] 12.07.2009. Dostupné z WWW:
http://www.let.rug.nl/usa/P/gc2224/speeches/gc_1896
- HARRISON, B. *State of Union 1889*. [online] 15.12.2008. Dostupné z WWW:
http://odur.let.rug.nl/~usa/P/bh23/speeches/bh_1889.htm
- HARRISON, B. *State of Union 1890*. [online] 15.12.2008. Dostupné z WWW:
http://odur.let.rug.nl/~usa/P/bh23/speeches/bh_1890.htm
- HARRISON, B. *State of Union 1891*. [online] 15.12.2008. Dostupné z WWW:
http://odur.let.rug.nl/~usa/P/bh23/speeches/bh_1891.htm
- HARRISON, B. *State of Union 1892*. [online] 15.12.2008. Dostupné z WWW:
http://odur.let.rug.nl/~usa/P/bh23/speeches/bh_1892.htm
- McKINLEY, W. *State of Union 1898*. [online] 12.07.2009. Dostupné z WWW:
http://odur.let.rug.nl/~usa/P/wm25/speeches/wm_1898
- McKINLEY, W. *State of Union 1899*. [online] 12.05.2009. Dostupné z WWW:
http://odur.let.rug.nl/~usa/P/wm25/speeches/wm_1899
- McKINLEY, W. *State of Union 1900*. [online] 12.05.2009. Dostupné z WWW:
http://odur.let.rug.nl/~usa/P/wm25/speeches/wm_1900
- MONROE, J. *State of the Nation 1823*. [online] 14.07.2009. Dostupné z WWW:
<http://odur.let.rug.nl/~usa/P/jm5/speeches/jmoson7.htm>